

Anil Kumar Pantgahy

ବୁଦ୍ଧି ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକ ସୁସ୍ବାଦୁ ରୀତି ଫ୍ୟାରେକ୍ସ® ରୀତି

ଆପଣଙ୍କ ଶିଶୁର ଉଚ୍ଚତା ଓ ଓଜନ ଯାଞ୍ଚ କରି ନିଅନ୍ତୁ*	ଶିଶୁ (ପୁଅ)		ଶିଶୁ (ଝିଅ)	
	ଓଜନ	ଉଚ୍ଚତା	ଓଜନ	ଉଚ୍ଚତା
୩ ମାସରେ	୫.୨ କେଜି	୫୯.୧ ସେ.ମି.	୪.୯ କେଜି	୫୮.୪ ସେ.ମି.
୬ ମାସରେ	୭.୭ କେଜି	୬୪.୭ ସେ.ମି.	୬.୧ କେଜି	୬୩.୭ ସେ.ମି.
୯ ମାସରେ	୭.୩ କେଜି	୬୮.୨ ସେ.ମି.	୬.୯ କେଜି	୬୭.୦ ସେ.ମି.
୧୨ ମାସରେ	୮.୪ କେଜି	୭୩.୯ ସେ.ମି.	୭.୮ କେଜି	୭୨.୫ ସେ.ମି.

* ଉପରୋକ୍ତ ବାଉନଲିନ ଅଟ
ନେଡିକାଲ ଡିଭିଜନ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରମାଣିତ ।
ଭାରତୀୟ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ
ଏହା ଏକ ପ୍ରାୟୋଗିକ ହିସାବ ।
ଶିଶୁ ଯେତେବେଳେ ବହୁଳ ଖେଳିବେ
ଯଦି ଆପଣଙ୍କ ଡାକ୍ତର ଉତ୍ତୁକ ହୁଅନ୍ତି
ତାହେଲେ ଆପଣ ନିର୍ଭର ରହିପାରନ୍ତି ।

ବିନାମୁଲ୍ୟରେ ଶିଶୁର ଯତ୍ନ
ସଂପାଦିତ ଆପଣଙ୍କର ରଜୀନ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ-ପୁସ୍ତିକା ପାଞ୍ଜରୀ ପାଇଁ ଏହି
ଠିକଣାରେ ଲେଖନ୍ତୁ —
Glindia Ltd. (FPD/41),
ଡା. ଅନି ବେହାର ରୋଡ୍,
ଓଲି, କଟକ-୪୦୦ ୦୨୭

ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବୁଦ୍ଧି ବିକାଶ
ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କ ଶିଶୁକୁ
ଦିଅନ୍ତୁ ପୁଷ୍ଟିଗୁଣରେ
ପରିପୁର୍ଣ୍ଣ ଫ୍ୟାରେକ୍ସ ।

ଫ୍ୟାରେକ୍ସ®
ବୁଦ୍ଧି ବିକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକ
McDowell

ଜହ୍ନ ମାୟା

ଜୁନ ୧୯୮୭

ବିଷୟ-ସୂଚୀ

ସପାଦକାୟ	... ୭	ସାକ୍ଷର ବୌଦ୍ଧ ପୁଅ	... ୩୫
ଜହ୍ନମାୟା ସମ୍ବାଦ-ବିଚିତ୍ରା	... ୯	ନିଜ ଲେଖକ !	... ୩୯
ଜାଜାଲି	... ୧୦	ଉତ୍ତର ରାମାୟଣ	... ୪୩
ଯାହାର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ !	... ୧୧	ଆନୋଦୟ	... ୫୧
ଉପହାର	... ୧୭	ସୃଷ୍ଟିଭେଦ	... ୫୭
ବର୍ତ୍ତି ଦ୍ଵୀପ	... ୧୯	ଜାମାତା ନିବାତନ	... ୫୮
ଜୟ-ପରାଜୟ	... ୨୭	ପ୍ରକୃତର ବିସ୍ମୟ !	... ୬୩
ଅସୁର ଚଳ	... ୩୩	ଫଟୋ-ପରିଚୟ-ପ୍ରତିଯୋଗିତା...	୬୫

ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟା : ୨-୫୦
ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ : ୩୦-୦୦

Anil Kumar Pantigrahy

ଆନନ୍ଦଜାତୁକ ଓ ସ୍ବାଦ ପାଇଁ
ସାଂଜାସାଥୀଙ୍କି ଜାହାଣରେ

Artificially flavoured.
Contains no fruit juice or fruit pulp.

ସ୍ବାଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆନନ୍ଦଜାତୁକ
କମଳା ସୁରାକ୍ଷିତ ପାଣିରେ

From McDowell

everest/d87/MDR/110 ori

No share prices,
no political fortunes, yet...

Over 40% of Heritage readers
are professionals or executives,
61% from households
with a professional / executive
as the chief wage earner.
Half hold a postgraduate degree
or a professional diploma.

— from an IMRB survey
conducted in Oct. 1986

It's an unusual magazine. It has a
vision for today and tomorrow.

It features ancient cities and contem-
porary fiction, culture and scientific
developments, instead of filmstar inter-
views and political gossip. And it has
found a growing readership, an IMRB
survey reveals. Professionals, execu-
tives and their families are reading
The Heritage in depth — 40% from cover
to cover, 42% more than half the
magazine.

More than 80% of The Heritage readers
are reading an issue more than once.
And over 90% are slowly building their
own Heritage collection.

Isn't it time you discovered why?

THE
HERITAGE

CMP-2155

So much in store, month after month.

Anil Kumar Banigrahi

ଜହ୍ନ ମାୟା

ସମ୍ପାଦକ : 'ଚକ୍ରପାଣି'

ସମ୍ପାଳକ : ନାଗି ରେଡ୍ଡି

ଏ ସଂସାର ଚକ୍ରପାଣିରେ ସାଞ୍ଚିର ବିଶାଳ ବୌଦ୍ଧପୁଷ୍ପ
ବିଷୟ ଜାଣିବ । ଆମ ରାଜ୍ୟର କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ
ଆବିଷ୍କୃତ ଲଳିତଗିରି, ଉଦୟଗିରି ଓ ରତ୍ନଗିରି ବିଷୟ
ଜାଣିଛ କି ? ସମ୍ଭବତଃ ସାଞ୍ଚି ପୁରର ସମସାମୟିକ ଏ
ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଗଢ଼ ଉଠିଥିଲା ବିଶାଳ ବୌଦ୍ଧବିହାର ।
ଅଦ୍ୟାବଧି ଏହାର ଇତିହାସ ମିଳି ନାହିଁ । ଏ ବିରାଟ
ଅଞ୍ଚଳରେ ଖନନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଛି ।

ଅମରବାଣୀ

ବ୍ରହ୍ମାଘୋଷ ସୁରପେତ ଶ୍ରେରେ ଭଗ୍ନବ୍ରତେ ତଥା ।
ନିଷ୍ଠୁ ତିବିହୃତା ସଦ୍‌ଭଃ, କୃତଘ୍ନେ ନାସ୍ତି ନିଷ୍ଠୁତଃ ॥
[ଜ୍ଞାନମାନେ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟାକାରୀ, ମଦ୍ୟପ, ଶ୍ରେର ଏବଂ ବ୍ରତ-
ଭଙ୍ଗକାରୀ ଭଳି ସବୁ ପାପୀର ନିଷ୍ଠୁତ୍ବର ମାର୍ଗ ଦେଖାଇଛନ୍ତି,
କିନ୍ତୁ କୃତଘ୍ନ ପାଇଁ ମୁକ୍ତିର ମାର୍ଗ ଦେଖାଇ ନାହାନ୍ତି ।]

ବର୍ଷ : ୨୦

ଜୁନ ୧୯୮୭

ଅଙ୍କ : ୧୨

ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟା : ଟ. ୨-୫୦ :: ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୩୦-୦୦

ସୁସ୍ଥ ସତ ହେଲା

ଭଣେ ପାଇଲୁ । ତାହାକୁ ହେବାକୁ ସେ, ସବୁକା ଖୁବ୍ ଥିଲେ । ଆଉ ସେ, ସେତେବେଳେ ଛୋଟ ପିଲାଥିଲେ, ସେତେବେଳେ କେବଳ ସେହି ଦିଶୁଥିଲେ ହିଁ ବହୁରୁଥିଲେ । ମୋର ମନେଅଛି,—ସେ କିପରି ସୁସ୍ଥ-ସବଳ ହୋଇ ବଢ଼ିବ, ସେଥିପାଇଁ କିଲେ କଲିକ୍ସ ପିଇବା ସବାଣେ ମୁଁ ତାକୁ କହୁଥିଲି ।

ଆଉ ଏବେ ସେହିକଥା ସତ ହୋଇଛି । ଆମେ ତାର, କିଲେ କଲିକ୍ସ ପିଇବାର ସେଇ ଅଭ୍ୟାସ ପକେଇଥିଲା, ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ସେହି ଅଭ୍ୟାସ, ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାର ରହିଛି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆଜି ବହୁତ ଶ୍ରୀ ।

ଏହା ବର୍ଷ ନମ୍ବର
ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ରୁଚ ।

କଲିକ୍ସ ହେଉଛି ଏକ ବୃଦ୍ଧି ପାତ୍ର । ଏଥିରେ ଜୀବମୂଳ ବୃକ୍ଷ, ମଇଦେଇ ଖର୍ଚ୍ଚ ଏବଂ ଗୁଣେଇ ଗୁଣେଇ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନୀ ମୂଳ ଉପରେ । ଏହି ଖାଦ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିରେ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ପିଲାଙ୍କ ୧୦୦ ବର୍ଷର ଅଧିକାଂଶ ବେଳା, କଲିକ୍ସ ଉପରେ ଉପରା ଉପ ଆସିଛି । ଏହା ପୁଣି ସାଧକର ଉଚ୍ଚ ଆଧାର ବୃଦ୍ଧି ଦିବାସ ରାଜ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଛି ।

ସୁସ୍ଥ ଯୋଗାଇବାରେ ଅଛି ନାମ

କହମାମୁଁ ସମ୍ପାଦକ-ବିଚିତ୍ରା

ସ୍ବପ୍ନରୁ ଲଭ !

ଦ୍ବିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧରେ ଜଣେ ଭୂଷିତ ସୈନିକ କଥା କହୁବା ଶକ୍ତି ଓ ଶୁଣିବା ଶକ୍ତି ହରାଇଥିଲେ । ସେ ନିକଟରେ ଦିନେ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖିଲେ, ଜାପାନୀ ସୈନିକମାନେ କମାଣ ବାଗେଇ ତାଙ୍କ ଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେ ଚିତ୍କାର କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିରୋଧ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଅସ୍ତ୍ରସର ହେଲେ । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିବା ବେଳକୁ ସେ କଥା କହୁ ପାରୁନାନ୍ତି ଓ ଶୁଣିବ ପାରୁନାନ୍ତି !

ମାର୍କ ଟ୍ବେନ : ନୂତନ ଆବିଷ୍କାର

“ହାକ୍ଲବାର୍ ଫିର”, “ଟମ ସ୍ବେଆର” ଭତ୍ୟାଦି ମାର୍କ ଟ୍ବେନଙ୍କ ବିଷୟାତ ବହୁ ପଢ଼ିଥିବ ନିଶ୍ଚୟ । ସେ ୧୯୧୦ ରେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଲେଖା ଶେଷ ଉପନ୍ୟାସର ପାଣ୍ଡୁଲିପି ହଠାତ୍ ମିସୁରୀ ବିଶ୍ବ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ।

ଉପକାରୀ ଅଶ୍ରୁ !

ଅଶ୍ରୁପାତ କରିବା ଦ୍ବାରା ଯେ ଶିଳ୍ପ ଆବେଗ ଶାନ୍ତ ହୁଏ, ତାହା ନୁହେଁ, ଅସୁସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କୁ ସୁସ୍ଥ କରିବା ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସାହାଯ୍ୟ କରେ ବୋଲି ବୁର୍ଲା କେତେକ ଗବେଷକ କହୁଛନ୍ତି ।

ମର୍କଟ-ସନ୍ତାନ !

ସାନ୍ତୋନ୍ୟସିଂହଙ୍କୋର ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଅଭୂତ ଶକ୍ତି ଅଛି । ସେ ଆଖପାଖରେ କେଉଁଠି ମାଙ୍କଡ଼ଟିଏ ଥିଲେ ତାହା ଜାଣି ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ଚିଡ଼ିଆଖାନାରୁ ମାଙ୍କଡ଼ ପଳାଇଲେ ତାଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ମାଙ୍କଡ଼ ଠାବ ହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ ମାଙ୍କଡ଼କୁ ସୁଖି ଚିଡ଼ିଆଖାନାରୁ ଆଣିବା କାଠିକର ହୋଇଥାଏ ।

ଜାଜାଳି

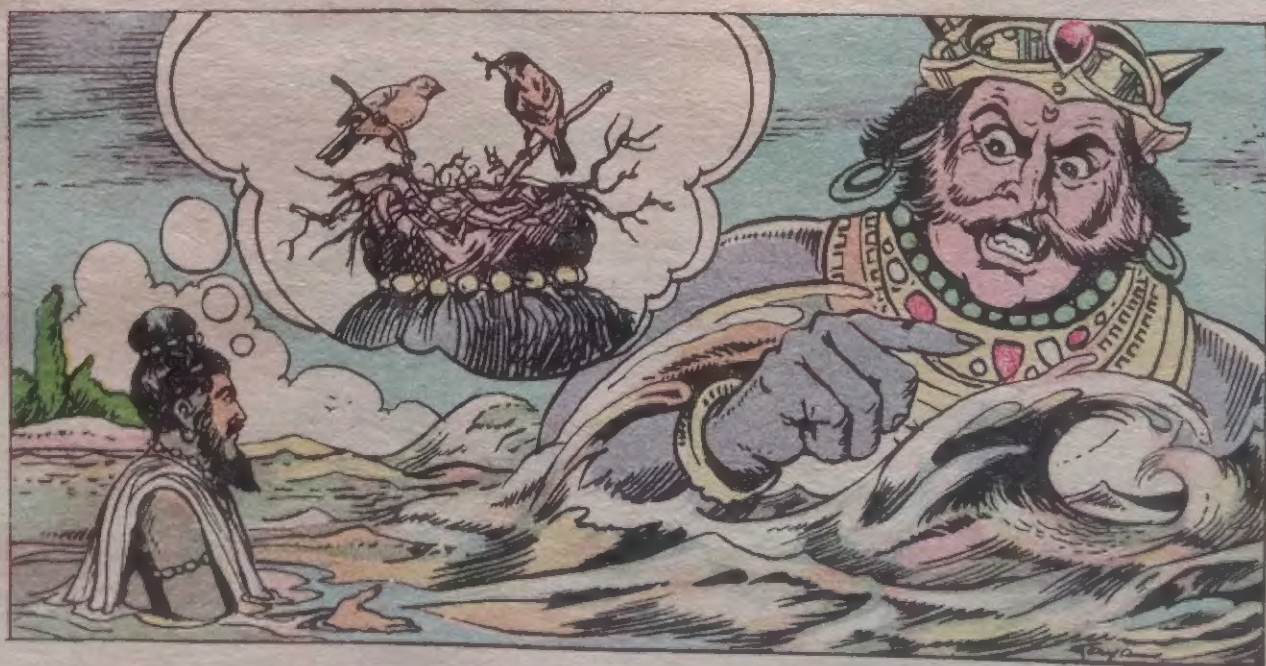
ଜାଜାଳି ହେଲେ ଜଣେ ତରୁଣ ରାଜା । ସେ ଥରେ ଥରେ ବଣ ଭିତରେ ଏକାଧିକ୍ରମେ ଘାଣ୍ଟି ସମୟ ଉପସ୍ୟା କରୁଥିଲେ । ଶୁଷ୍କ ଜଳ ଜାଳୁଥିବା ବା ଝଡ଼ ବର୍ଷା ଶର କିଛି ତାକୁ ଟଳାଇ ପାରୁ ନଥିଲା ।

ଥରେ ସେ ଠିଆ ହୋଇ ଉପସ୍ୟା କରିବାର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନେଲେ । ସେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଜନ ସ୍ଥାନ ବାଛି ସେଠି ମୋଟେ ହଲଚଲ୍ ନ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ । ଦୁଇଟି ପକ୍ଷୀ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବସିଲେ । କ୍ରମେ ସେମାନେ ସେଠି ବସା ବାନ୍ଧିଲେ । ଜାଜାଳି ଥରେ ବି ନିଜ ସ୍ଥିତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କଲେ ନାହିଁ । ପକ୍ଷୀଟିଏ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବସି ବସାରେ ଅଗ୍ରାଦ ଦେଲା । ତା'ପରେ ଅଗ୍ରା ସୁଟି ହୁଆ ବାହାରିଲେ ଓ ଦିନେ ସବୁ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଗଲେ ।

ତା'ପରେ ବି ଜାଜାଳି ମାସଟିଏ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ପକ୍ଷୀମାନେ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ସେବେ ଯାଇ ସେ ସମୁଦ୍ରକୁ ଯାଇ ସ୍ନାନ କଲେ ।

ସେ ଯେପରି ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇଲେ, ତା'ର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ, ଏହା ଭାବେ ସେ ଥରେ ଗର୍ବରେ ହସି ଦେଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜଳଗଣିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ଏକ ରାକ୍ଷସ । ସେ କହିଲା, “ଜାଜାଳି ! ଭଲକାମ ସହ ଗର୍ବ ରହିଲେ ଭଲ କାମର ଫଳ କିଛି ମିଳେ ନାହିଁ । ତମେ ନମ୍ର ହେବା ଉଚିତ ।”

ଜାଜାଳି ନିଜ ଭୁଲ ବୁଝିଲେ । ରାକ୍ଷସର ପରାମର୍ଶ ମାନି ସେ ବାଗବତୀ ଯାଇ ଭୁଲଧର ନାମକ ବଣିକଠାରୁ ନମ୍ରଗୁଣ ଶିଖିଲେ ।

ଯାହାର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ!

ଗୋଟାଏ ଗାଁରେ ଶିବଦାସ ନାମକ ଲୋକଟିଏ ବାସ କରୁଥାଏ । ତା'ର ସାମାନ୍ୟ ଯେତକ ଜମିବାଡ଼ି ଥାଏ, ସେଥିରେ ତା' ପରିବାର କୌଣସି ମତେ ଚଳି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସେପାଇଁ ତା'କୁ, ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ତଥା ପୁଅ ଝିଅକୁ ବେଶ୍ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥାଏ ।

ବର୍ଷେ ଗାଁ ପାଖଦେଇ ଯାଇଥିବା ନଈରେ ଭ୍ରଷଣ ବଡ଼ ହେଲା । ଶିବଦାସର ଫସଲ ତଳ ଯେ ଧୋଇଗଲା, ସେତକ ନୁହେଁ, ବଡ଼ ଗୁଡ଼ିବା ବେଳକୁ ଦେଖାଗଲା ଯେ ନଈର ଶତ ବଦଳି ଯାଇଛି ଓ ଫଳରେ ତା' ଜମିତଳ ନଈ ଶର୍କରେ ଲୀନ ହୋଇଛି ।

ଗାଁର ଜମିଦାର ତାକୁ କହିଲେ, “ଶିବଦାସ! ଚିନ୍ତା କରନା । ମୋ ଜମିରୁ କିଛି ରୂପ କର । ମୋତେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ

ଟଙ୍କାରେ ଜମିର ଭଡ଼ା ଦେବାକୁ ହେବ । ଫସଲ ହେଉ ବା ନହେଉ । ଏହି ମୋର ସର୍ତ୍ତ ।”

ଜମିଦାରଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାର ତାକୁ ଦେଲା ଭଳି ଅଧିକା ଜମି ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ସର୍ତ୍ତରେ ରାଜ ନହୋଇ ଉପାୟ କ'ଣ ? ଜମିଦାରଙ୍କ ଜମି ତା' ନିଜ ଜମି ଭଳି ଭଲ ବି ନୁହେଁ । ତଥାପି ସେ ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ କରି ନିଜ ଗୁଜରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ଦି ଦେଲା ।

କେଇ ବର୍ଷ ଗଲା । ବର୍ଷେ ବର୍ଷା ହେଲା ନାହିଁ । ଫଳରେ ଫସଲ ହେଲା ନାହିଁ । ଶିବଦାସର ପରିବାରକୁ ଦୁଇଓଳି ଖାଇବାକୁ ବି ଜୁଟିଲା ନାହିଁ । ସେ ଯାଇ କାକୁସ୍ଥ ହୋଇ ଜମିଦାରଙ୍କୁ କହିଲା, “ବାବୁ, ମୋ ଅବସ୍ଥା ତମକୁ ଅଜଣା ନୁହେଁ । ଏ ବର୍ଷ ମୁଁ ଭଡ଼ା ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।”

“ଆରେ ଶିଶୁ ! ମୁଁ ନୀତିବାନ୍ ଲୋକ । ସର୍ତ୍ତ
ତେବେ ଗ୍ରହଣ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ତୋତେ ଉଡ଼ା
ଛାଡ଼ି ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ । ଯେମିତି
ହେଲେ ଆଦାୟ କରିବ ।” ଜମିଦାର କହିଲେ ।

ଶିବଦାସ ସରଳ ଲୋକ । ସେ ଗ୍ରହଣ,
ଜମିଦାର ଯେତେବେଳେ ନିଜ ନେବା ନୀତିରେ
ଅଟଳ, ମୁଁ ବି ଦେବା ନୀତିରେ ଅଟଳ ହେବା
ଲେଡ଼ା ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଦେବା ନୀତିରେ ଆଶିବ କାହୁଁ ?
ତା’ର ଯୋଡ଼ିଏ ବଳଦ ଥିଲେ । ଏକମାତ୍ର
ସେହି ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରୟ ସେ କିଛି ଟଙ୍କା ପାଇ
ପାରିବ ।

ସେ ବଳଦଟିଏ ଧରି ଦୁଇବର୍ଷ ଗୋରୁ
ଢାଢ ଅଭିମୁଖେ ବାହାରିଲା । ବାଟ କମ୍

ପଡ଼ିବ ବୋଲି ସେ ପାଖରେ ଥିବା ବଣ
ଭିତରେ ପଶିଲା ।

ଘରବେଳ । ହଠାତ୍ ତା’ କାନରେ ପଡ଼ିଲା
ଗୋଟାଏ ଅଭୁତ କଣ୍ଠସ୍ଵର : “ଗୁରୁ, ମୋତେ
ଟିକିଏ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ?”

ସେ ଏଣେ ତେଣେ ଅନାଇଲା । ଦେଖିଲା
ବେଳକୁ ଅପୁର ସାଜ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଗୋଟାଏ
ଗଛ ମୂଳରେ ବାମନଟିଏ ଠିଆ ହୋଇଛି ଓ
ତା’ ଆଡ଼େ ଅନାଇ ହସୁଛି ।

“କି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ଚାହୁଁଛ ?” ଶିବଦାସ
ପଚାରିଲା ।

“ମୁଁ ବଣର ଆର ସୀମାକୁ ଯିବି । କିନ୍ତୁ
ମୋତେ ହାଲିଆ ଲଗୁଛି । ତମେ ଟିକିଏ
ନେଇଯିବ ?” ବାମନ ପଚାରିଲା ।

“ଆଗରୁ ଗାଈ, ଜଣେ ସାଥୀ ଗାଈରେ ତ
ମୁଁ ଖୁସି ଗହକ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ
ହାଲିଆ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ହାଲିଆ ଦେଖି
ଦେଖି ହୁଏ ପାରିବାନଙ୍କ ନାହିଁ । ମୋ
ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ବା ଗୋଟିଏ ନାହିଁ ତ
ନେହା !” ଶିବଦାସ ଉଚ୍ଚଳ ।

“କିନ୍ତୁ ତମ ଗାଈରେ ତ ଦଳକ ଅଛି ।
ଦଳକ ହାଲିଆ ଦେଖିବା ପାଇଁ କିନ୍ତୁ ନାହିଁ
ମୋର ଆଗା ଅଛି !” ବାମନ ଉଚ୍ଚଳ ।

“ସତେ ?” ଯଦାକି ଶିବଦାସ ବାମନକୁ
କେଳି କେଳି ଦଳକ ଉପରେ ବସାଇ ଦେଲା ।
ବାମନେ ସେମାନଙ୍କ ଯାହା ଖୁସି ଆରମ୍ଭ
ହେଲା । ବାମନେ ଗାୟନ ହେବା ଉପରେ
ଶିବଦାସ ତା’ ଦୁଃଖ କଥା ଗପିଲା ।

ବାମନ ମଧୁ ଖୁସି ଉଚ୍ଚଳ, “ଶିବଦାସ !
ମୁଁ ହୁଏତ କେଳି ଦଳକ ହାଲିଆ ଦେଖି ।
ହାଲିଆ ହାଲିଆ ଦେଖି । ହାଲିଆ ଦେଖି
ଆହୁରି ହାଲିଆ ଦେଖି । ହାଲିଆ ଦେଖି
ଦେ । ଦଳକେ ମୋର ଦେଖି ।”

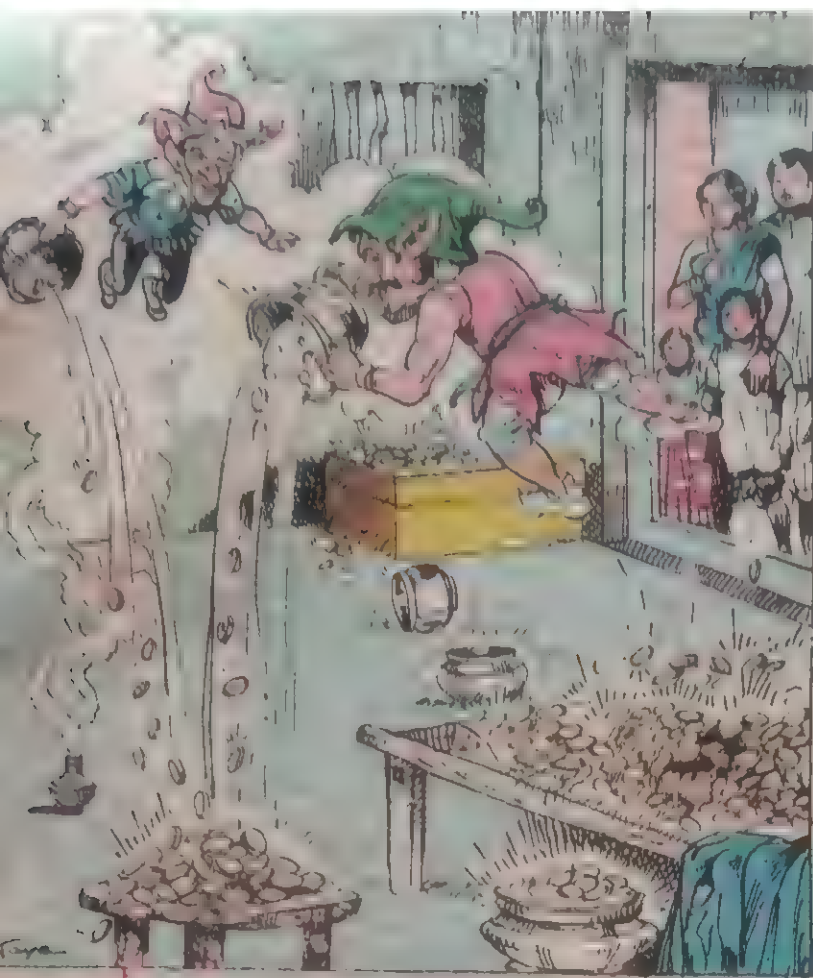
ଶିବଦାସ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଚାରିଲା, “କିନ୍ତୁ
ଦଳକ କିଛିବାକୁ ଖୁସି ଓ ତମର ପକେଣ୍ଡୁ
କିଛି ଅଛି ? ସେମାନେ ତ କାହିଁ ଉଠିବେ ।”

“ହା, ସେମାନେ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯାହା
ଅଛି, ସେମାନେ ଦଳକ ।” ଯଦାକି ବାମନ
ଶିବଦାସକୁ ଗୋଟିଏ ପିତଳ ପାତ୍ର ପକେଣ୍ଡୁ
ଦେଲା ଓ ଦେଖି ଦେଖି ଖୁସିଗଲା ।

ଶିବଦାସ ଦଳ ଅଳ୍ପଆରେ ଖିଲି ।
ବଳକର ବାମ୍ ଦଳକରେ ବାମନର ଯାହା

ନାହିଁ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ତାକୁ ସେକଥା କହିଲେ
ସେ ଦୁଃଖ ଯାଇବ । ତଥାପି ସେ ଜମିଦାରକୁ
ତା' ପ୍ରାପ୍ୟ ଦେବ କିପରି ?

“ଆରେ ଭାଇ, ଏଇଟା ତ ଗୋଟାଏ
ଶାଲ ପାତ୍ର ମାତ୍ର !” ସେ କୌଣସି ମତେ
କହିଲା ।

“ସେଥିରେ ହାନି ହେଲା କ'ଣ ? ତମେ
ଘରକୁ ଯାଅ । ନିଜ ଦିଆଁଙ୍କ ସ୍ମରଣ କରି
ପାତ୍ରଟି ସମା ତଟାଣ ଉପରେ ଥୋଇବ ଓ
ତା'ର ଘୋଡ଼ାଣୀ ଶୋଲ ତାକୁ କହିବ କି
ତମର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ ତାହା ମିଳୁ । ତେଣିକି
ଦେଖିବ ।” ଏହା କହି ବାମନ ବଣ ବୁଦା
ଭିତରେ ଲୁଚିଗଲା ।

ଶିବଦାସ କପାଳରେ ହାତ ମାରି ଘରକୁ
ଫେରିଲା । ସବୁ ଶୁଣି ତା' ସ୍ତ୍ରୀ କହିଲା,
“ଦୁସତ ପାତ୍ରର କିଛି ଗୁଣ ମତରେ ନୁହ ।”
ଏହା ପରେ ସେମାନେ ତଟାଣ ଥୋଇ ନିଜ
ଇନ୍ଦ୍ରିୟ - ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ପାତ୍ରଟି ତଳେ
ଥୋଇଲେ । ଶିବଦାସ ତା' ଡାକୁଣି ଶୋଲ
କହିଲା, “ଆମର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ ଆମକୁ ଦିଅ !”

ତତ୍କ୍ଷଣାତ୍ ଘୋଡ଼ାଏ ବାମନ ପାତ୍ରରୁ
ବାହାର ଉପରେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଟଙ୍କା ବର୍ଷା
କଲେ । ଘର ଭିତରେ ଯେତେ ପାତ୍ର ଥିଲା,
ସବୁଥିରେ ଟଙ୍କା ଘର୍ତ୍ତ ହୋଇ ତା'ପରେ
ବଜାରୀ ଓ ମିତ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ବି ଓଜାଡ଼ି ହୋଇ
ପଡ଼ିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ଦୁଇ ବାମନ
ସେ ପାତ୍ର ଭିତରେ ପଶି ଅଧ୍ୟୁଷ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।
ଶିବଦାସ ଡାକୁଣି ଦେଇଦେଲା ।

ଶିବଦାସ ଯାଇ ଆନନ୍ଦରେ ଜମିଦାରକୁ
ତାଙ୍କ ପ୍ରାପ୍ୟ ଦେଲା ଓ ନିଜ ପରିବାର ପାଇଁ
ଭଲ ପୋଷାକ ଓ ଭଲ ପରିବାର ହାଣ୍ଡିଲା ।
ବହୁଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଭଲ କରି ଡିଆପିଆ
କଲେ । ପରଦିନ ସେ ଯାଇ ଜମିଦାରକୁ
ପଚାରିଲା, “ଆପଣଙ୍କର ଭଲ ଜମିରୁ କିଛି
ବିକିବେ ?”

ଜମିଦାରଙ୍କ ଆଖି ଖୋସି ହୋଇଲେ ।
ସେ କିଛି କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେ କ୍ଷମେ
ଶୁଣିଲେ କି ଶିବଦାସ ଗୋଟାଏ ଯାଦୁପଣ
ମନ ଇଚ୍ଛା ଟଙ୍କା ପାଉଛି ।

ଦିନେ ଶିବଦାସ ଘରେ ନଥିଲା ବେଳେ ଜମିଦାର କେତେଜଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଧରି ତା' ଘରେ ପଶି ପାହାଚି ନେଇ ଆସିଲେ । ଶିବଦାସ ଆସି ଦେଖିଲା, ତା' ସ୍ତ୍ରୀ କାନ୍ଦୁଛି । ସେ କହିଲା, “ଦେଖ, ଦିନେ ପାହା ଆମ ପାଖକୁ ଦେବାକୁ ଆସିଥିଲା । ଆମେ ତାକୁ ଉପାର୍ଜନ କରି ନଥିଲୁଁ । ସେଇଟି ଚାଲି ବି ଚାଲି । ଦୁଃଖ କରିବା କାହିଁକି ?”

କିନ୍ତୁ ମନ କି ସହଜରେ ବୁଝେ ?

ତେଣେ ଜମିଦାର ସେ ପାହାକୁ ଧରି ନାନାଦି ଜିନିଷ ମାଗିବାକୁ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ପାହାକୁ କିଛି ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ସେଉଁଠୁ ସେ ଶିବଦାସକୁ ଡକାଇ କହିଲା, “କିପରି ଭାବରେ ପାହାକୁ ଲଭି ମିଳେ କହ ।”

“ବାରୁ, ମୁଁ ଶାଲି ମୋ ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ପାହାକୁ କହିଥିଲି କି ମୋର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ ତାହା ମିଳୁ ।” ଶିବଦାସ ସରଳରେ କହିଲା ।

ଜମିଦାର କହିଲେ, “ମୁଁ ବି ସେଇଆ କରିବି । ଏଇଠି ରହୁଥା । ପଳ ନ ହେଲେ ତୋତେ ବାଡେଇବି ।”

ଏହାପରେ ଜମିଦାର ଇଷ୍ଟଙ୍କୁ ଧରେ ଡାକ ଦେଇ ପାହାକୁ ଡାକୁଣି ଖୋଲି କହିଲେ, “ମୋର ଯାହା ପ୍ରାପ୍ୟ, ତାହା ମିଳୁ ।”

ଚତୁଷଶାତ ଦୁଇଟି ଇଷ୍ଟଙ୍କର ମଣିଷ ପାହାକୁ ବାହାରି ଆସି ଲାଗିଲେ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ପିଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଜମିଦାର ଯେତେ ଉଃ ଆଃ କଲେ ବି ସେମାନେ ଶୁଣୁ ନଥାନ୍ତି । ଲୋକ ଜମା ହୋଇ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲେ ।

“ଆରେ ଶିବଦାସ ! ମୋତେ କ୍ଷମା କର । ତୋ ପାହା ତୁ ନେଇଯା !” ଜମିଦାର ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରି କହିଲେ ।

ଚତୁଷଶାତ ସେ ଭାସି ଲୋକ ଦୁଇଟି ପାହାରେ ପଶିଯାଇ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ଶିବଦାସ ପାହାଚି ଉଠାଇ ନେଇ ଆନନ୍ଦରେ ଘରକୁ ଲେଉଟିଲା ।

ଉପହାର

ଶାନ୍ତା ବଡ଼ ଅଡ଼ୁଆରେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ସୁଦର୍ଶନକୁ ବିକା ହେବାକୁ ଧୂଡ଼ୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତା' ବାପାଙ୍କ ଲଜ୍ଜା ସେ ପ୍ରବୋଧକୁ ବିକା ହେଉ । କଥା ହେଲା, ପ୍ରବୋଧ ବିରାଟ ଜମିଦାରଙ୍କ ଏକମାତ୍ର ପୁଅ । ଶାନ୍ତାର ବାପା ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଓ ଜମିଦାର ଥିଲେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ।

ତେଣେ ସୁଦର୍ଶନ ଓ ପ୍ରବୋଧ ବି ଥିଲେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ । ବାସ୍ତବରେ ପ୍ରବୋଧ ଜାଣିଥିଲା କି ସୁଦର୍ଶନ ଓ ଶାନ୍ତା ପରସ୍ପର ବିକା ହେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ସେ କୌଣସି ମତେ ସେଥିରେ ବାଧା ଉପକାରବାକୁ ଚାହୁଁ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତା' ବାପା ଜମିଦାରଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଏପରି ଯେ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ସିଧା ହୋଇ ଠିଆ ହେବାକୁ ବି ତା'ର ସାହସ ନଥିଲା ।

“ହଁ, ଆଉ ବିଳମ୍ବ କରି ଲଭ ନାହିଁ । ଭଲ ତଥୁ ଆସୁଛି । ତୋ ସହ ପ୍ରବୋଧର

ବିବାହ ସମାଧା କରିଦେଲେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରୁ ବୋହୂ ଯିବ । ତୋର କିଛି କହିବାର ଅଛି କି ?” ଶାନ୍ତା ଟିକିଏ ଇସ୍ତଫା କରି କହିଲା, “ବାପା ! ତୁମେ ଯାହା କରୁଛ, ତାହା ମୋ ମଙ୍ଗଳ ଚିନ୍ତାରେହିଁ କରୁଛ । ତେବେ ପ୍ରବୋଧକୁ ତା' ମନ କଥା ପଚାରି ବୁଝିବ କି ନାହିଁ, ମୁଁ ଜାଣେ ନା । ସେ କ'ଣ ମୋତେ ବିକା ହେବାକୁ ଚାହେଁ ? ତା' ଛଡ଼ା, ବାପା, ଆଉ କେଉଁଠାରୁ କିଛି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସି ନାହିଁ ?”

“ଆରେ ହଁ, ଏ ବିଷୟରେ ପ୍ରବୋଧକୁ ପଚାରିବା ଦରକାର କ'ଣ ? ସେ କ'ଣ କେବେ ବି ତା' ବାପାର ଲଜ୍ଜା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବ ? ଆଉ ପ୍ରସ୍ତାବ କଥା ଯେ କହିଲା, ବହୁତ ସ୍ଥାନରୁ ବହୁତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଛି ମୋ ଗୁଣବତ୍ତା ହିଁଥା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତୋତେ

ଦୁଇଟି ପଠାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ । ଏ
ଗାନ୍ଧୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଛି ।
ସୁଦର୍ଶନ ସହିତ ।”

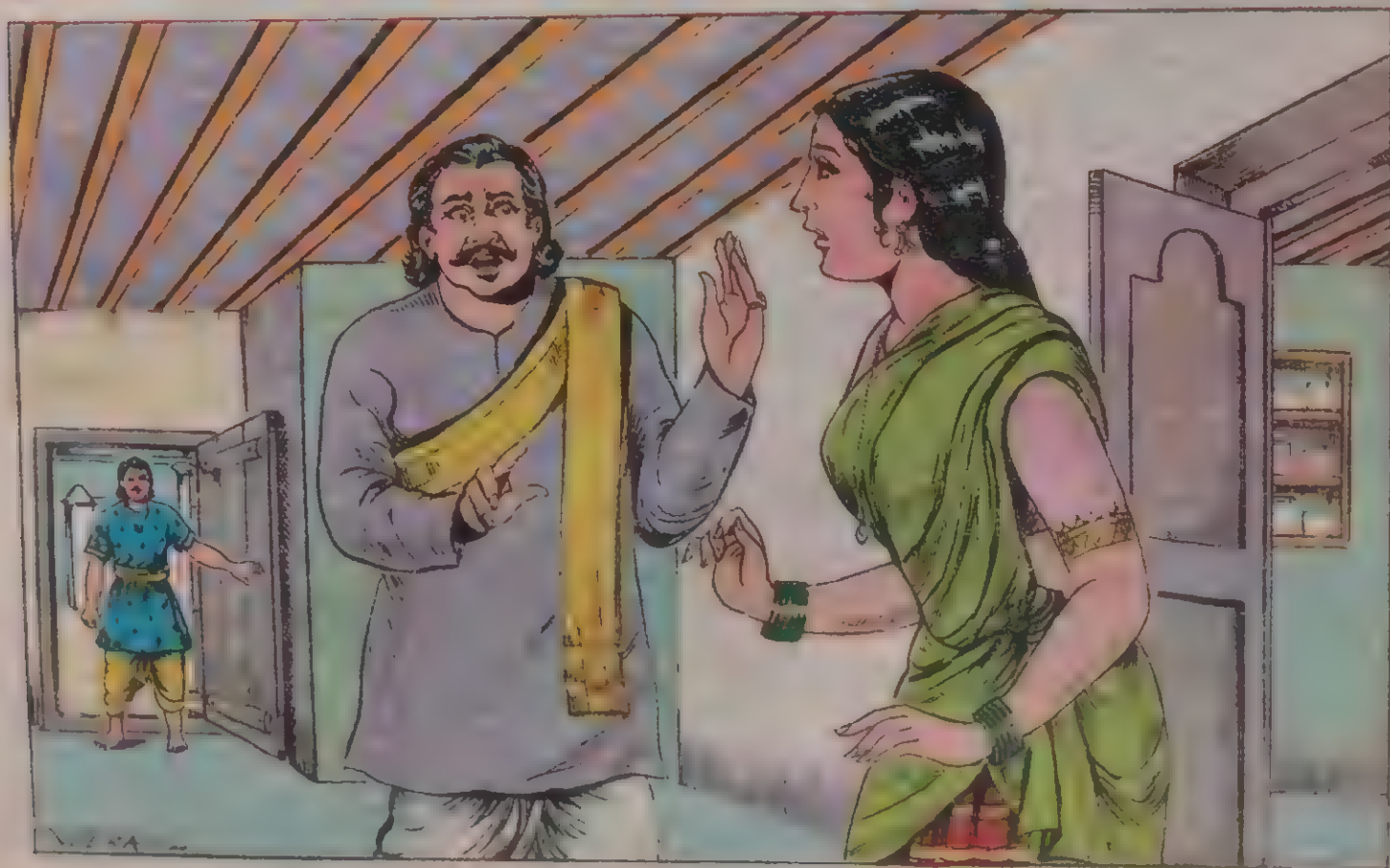
“ସେଥିରେ ଆପଣ କ’ଣ ?” ଶାନ୍ତା ନିଜ
ଦ୍ଵିଧା କଟାଇ ପଚାରିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଶାନ୍ତା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ,
“ସୁଦର୍ଶନ ଭଲ ଯିଲା ଯେ ହେଲେ ତା’ର
ଅଛି କ’ଣ ?”

“ବାପା ! ଗତ ରାତିରେ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖିଲି
ମୋ ମା ମୋତେ କହୁଛନ୍ତି କି ଯିଏ ମୋତେ
ଏଭଳି ଗୋଟିଏ ଉପହାର ଦେବ ସେହି
ଉପହାର କି ମୁଁ ଫେରାଇଦେଇ ପାରିବି
ନାହିଁ, ତାକୁହିଁ ମୁଁ ବସା ଦେବା ଉଚିତ ।”
ଶାନ୍ତା କହିଲା ।

ତାଙ୍କ ପରିଲେଖିତା ସ୍ତ୍ରୀ କଥା ପଚାରିଲେ
ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ହୁଏତ ହେଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେ
ଟକିଏ କଲେ ଓ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ପୁଟି
ଉଠିଲା । ସେ କହିଲେ, “ତେବେ ତ ତୋ
ବୋଉ ମୋହର ପ୍ରସ୍ତାବର ସମର୍ଥନ କରୁଛନ୍ତି !”
ଏହା କହି ସେ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ଅବଶ୍ୟ
ବୁଝିଲେ ଯେ ଝିଅ ପ୍ରବୋଧ ଓ ସୁଦର୍ଶନ
ଭିତରୁହିଁ ଜଣକୁ ବସା ଦେବ ।

ଏହାର ମାସକ ପରେ ପ୍ରବୋଧ ତରଫରୁ
ଶାନ୍ତା ପାଖରେ ଆସି ଯେଉଁ ଉପହାର
ପହଞ୍ଚିଲା, ତାହା ଦ୍ଵାରର ଗୋଟିଏ ହାର ।
ଅର୍ଥାତ୍ ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଓ ଜମିଦାର
ଧରିନେଇଥିଲେ କି ଉପହାର ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ
ହୋଇଥିଲେ ତାକୁ ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ଶାନ୍ତାର

ନିଶ୍ଚୟ କହିବ ନାହିଁ । ସୁଦର୍ଶନ ପ୍ରାସଙ୍ଗର
ତୁଳନାରେ ନିଶ୍ଚୟ କମ ମୂଲ୍ୟର ଉପହାର
ହେବ ଏବଂ ଶାନ୍ତା ତାକୁ ଅକ୍ଳେଶରେ
ଫେରାଇଦେଇ ପାରିବ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରବୋଧ ତରଫରୁ ପ୍ରାସଙ୍ଗର ଆର୍ଥିକ
ସହାୟତା ପରେ ପରେ ସୁଦର୍ଶନ ଆର୍ଥିକ ଶକ୍ତି ଏ
ଶାନ୍ତା ଧରିଇ ଦେଲା । ସେଥିରେ ସେ
ଲେଖିଥିଲା ଜୀବନ, ପ୍ରେମ, ବିବାହ ଇତ୍ୟାଦି
ସମ୍ପର୍କରେ ଗୋଟିଏ ଦୀର୍ଘ ରଚନା ।

ଶାନ୍ତା ତାହା ପଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାରୁ ବି ତାହା ପଢ଼ିଲେ ଓ ପଢ଼ି
ଅବଶ୍ୟ ମୁଗ୍ଧ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ କହିଲେ,
“ଏହାକୁ ଫେରାଇ ଦେ ।”

“ବାପା ! ମୁଁ ବି ସେଇଆ ଭାବୁଥିଲି ।
କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ଫେରାଇଦେଇ ହେବ କି ?
ଶାନ୍ତା ଶକ୍ତିକ ସିନା ଫେରାଇ ଦେଇ ହେବ,
କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଯାହା ଲେଖାଥିଲା, ତାହା ତ
ମୁଁ ପଢ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତୁମେ ବି ପଢ଼ି

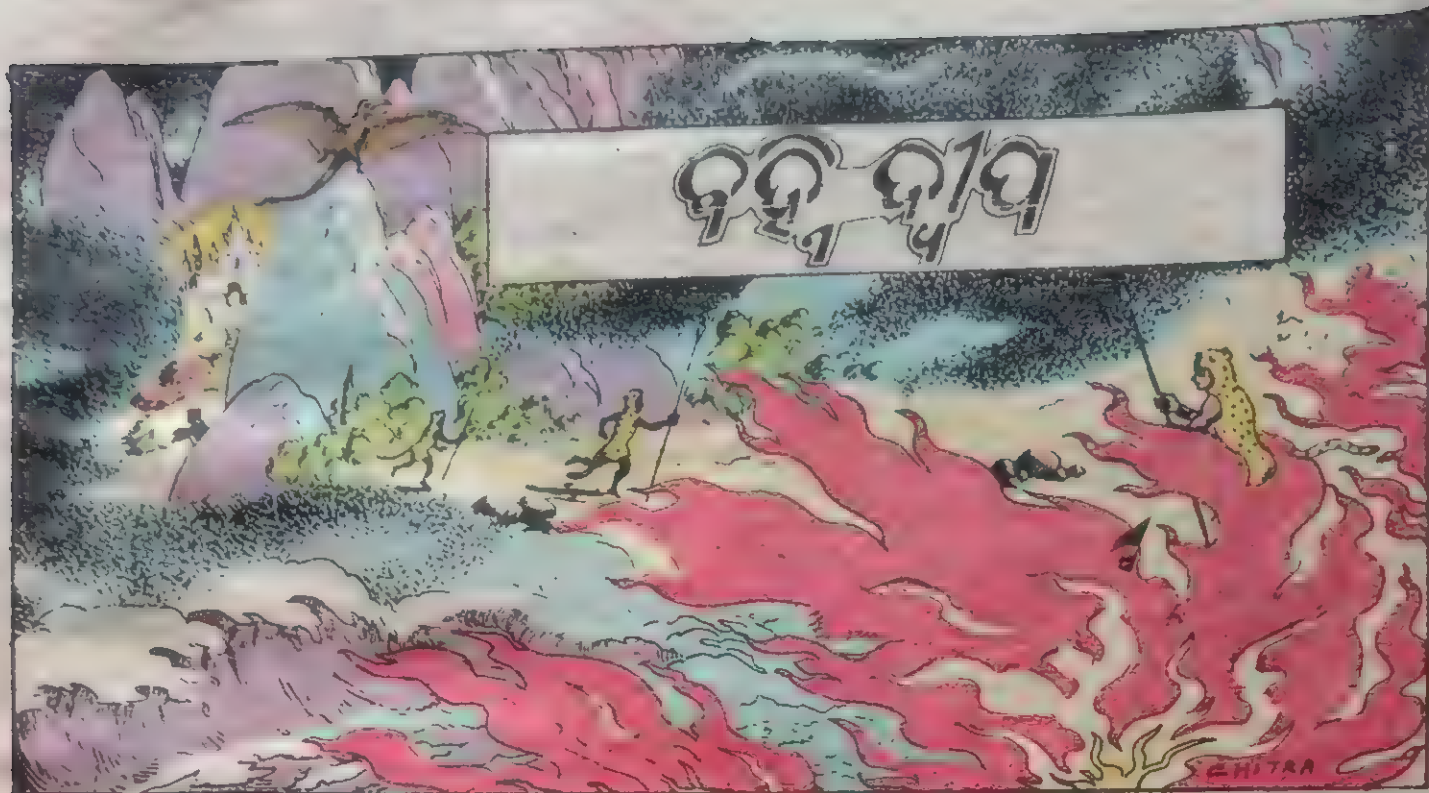
ନେଇଛ ! ଅର୍ଥାତ୍ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ସେ
ଉପହାର ମୋଠି ଓ ତମଠି, ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ
ଚେତନାରେ ରହିଲେ ! ବୋଉ କହିଥିଲା,
ଯାହା ଫେରାଇ ଦେଇ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ
କଲେ ବି ନୁହେଁ । ମୋର ଧାରଣା ତେଣୁ
କଲେ ଯେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ହାର ହେଲେ ବି
ଫେରାଇ ଦେଇ ହେବ । କିନ୍ତୁ ସୁଦର୍ଶନର
ଉପହାର ଫେରାଇଦେଇ ହେବ ନାହିଁ । ହେବ
କି ?” ଶାନ୍ତା ନମ୍ର ଭାବରେ ପଚାରିଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ରବାରୁ ନୀରବ ରହିଲେ ଓ
କହିଲେ, “ହଁ, ମୁଁ କିଛି ଠିକ୍ କହିପାରୁ
ନାହିଁ । ତୁ ଯାହା ଠିକ୍ ଭାବୁଛ, ତାହା
କର ।”

ସୁଦର୍ଶନ ଓ ପ୍ରବୋଧ ଉପରଠିକି ଶାନ୍ତାକୁ
ଭେଟିଲେ । ପ୍ରବୋଧ ତା’ ହାର ଫେରାଇ
ନେଲାବେଳେ କହିଲା, “କିନ୍ତୁ ତମ ବାହାଘର
ବେଳେ ଏଇ ଗୋଟିକ ମୁଁ ଉପହାର
ଦେବି ।”

[୧୭]

[ନାଗବର୍ମାର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅନେକେ ରାକ୍ଷସ ଉତ୍ତାସ ଓ ତା' ଅନୁଚରମାନଙ୍କ କବଳରେ ପଡ଼ି ପ୍ରାଣ ହାରଲେ ସତ, କିନ୍ତୁ ନାଗବର୍ମା ତଥା ବ୍ୟାଘ୍ରବର୍ମାଙ୍କୁ ନେତା କରିବାର ବଣ ଭିତରେ ବୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଗଲେ କେଜାଣି, ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ତା'ପରେ...]

ମୁଣିଷ ଶାଳ ସମସ୍ୟା ଓ ବିପଦ କଥା ଚିନ୍ତା ରାଜ୍ୟ ଉପରେ ଉପଦ୍ରବ କରିବାକୁ ହେଲେ କରି ସବୁଦିନ ରହିପାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ ସମୟ ଲାଗିବ । ଖମ୍ବେ ନାଗବର୍ମା କଥା ଚିନ୍ତାସେନ ପୁରା ଭୁଲି ପୁଣି ସେ ସେଭଳି କୌଣସି କାମ କଲେ ନଗଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ନେଇ ଚିନ୍ତା କରିବା ତା'ର ସମ୍ଭାବ ଆସି ନିଶ୍ଚୟ ଚିନ୍ତାସେନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକ ମନେ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ତା'ର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବ । ତେଣୁ ତା' ଚିନ୍ତାରେ ସେନାବାହନୀ ହସଇଥିଲା । ପୁଣି ଥରେ ସବଦା ଆଚକ୍ଷିତ ରହିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନୁଆ ସୈନ୍ୟଦଳ ଗଠନ କରି କୌଣସି ନଥିଲା ।

“ଜହମାମୁ”

ଯଥାବଧି ପ୍ରସ୍ତାବ ପଡ଼ି ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ ସହ
ରାଜକୁମାରୀ କାନ୍ତମତୀଙ୍କ ବିବାହ ସମ୍ପନ୍ନ
ହୋଇଗଲା । ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ଧୂମ୍‌ଧାମ୍‌ରେ
ହେଲା, ସେକଥା ଲୋକେ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏ
ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବିବାହ ପରେ
ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କପିଳପୁରରେହିଁ ରହିଲେ ଓ
ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ହାତକୁ ନେଲେ ।

ବିବାହ ଅବସରରେ ଉଗ୍ରାସ ଓ ତା'ର
ରାକ୍ଷସଦଳ ପ୍ରବଣ ଖୁସିରେ ନାନା ଉତ୍ସବରେ
ମାତି ରହିଥାନ୍ତି । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ପ୍ରଥମେ
ପ୍ରଥମେ ରାକ୍ଷସମାନଙ୍କୁ ଭୟ କରୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ
ହମେ ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ଯେ ଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ରାକ୍ଷସ ଦଳ ସେମାନଙ୍କର କିଛି କ୍ଷତି କରୁ

ନାଥାନ୍ତି । ରାକ୍ଷସଦଳ ଉଗ୍ରାସ ବାବୁର
କହୁଥାଏ, “ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ ସନ୍ତାନ ହେଲେ
ତାକୁ ମୁଁ ନେଇଯିବି ! ବାଃ, ବାଃ, କେଡ଼େ
ମଜା ହେବ । ମୁଁ ସେହିଦିନକୁ ଅପେକ୍ଷା
କଲି ।” ତା'ର ଏ ଘୋଷଣା ଶୁଣି ରାଜା
ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ହସି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟମାନେ
ବିଶେଷ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନଥାନ୍ତି ।

ବିବାହ ଶେଷ ହେବା ପରେ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ
ଶାନ୍ତିପୁର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତିରେ ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା
ଆରମ୍ଭ କରିବା ପରେ ରାକ୍ଷସ ଉଗ୍ରାସ ତାଙ୍କ
ନିକଟରୁ ବିଦାୟ ନେଲା । ସେ ଗଲାବେଳେ
କହିଲା, “ମହାରାଜ, ମୁଁ ଏଥର ମୋ ନିଜ
ପାବତ୍ୟ ଦୁର୍ଗକୁ ଚାଲିଲି । କିନ୍ତୁ କୌଣସି
ସମୟରେ କୌଣସି ବିପଦ ଦେଖାଦେଲେ
ମୋତେ ଖବର ଦେବାକୁ ଭୁଲିବେ ନାହିଁ ।”

ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କହିଲେ, “ରାକ୍ଷସଦଳ, ତୁମ
ସହାୟତା ବିନା ଆଜି ଆମ ଅବସ୍ଥା କ'ଣ
ହୋଇଥାନ୍ତା । ସେକଥା କହି ଦେଉନାହିଁ ।
ତେବେ ନାଗବର୍ମା ଓ କରବାର କେଉଁଠାରେ
କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି, ସେକଥା ନ ଜାଣିବା ଫର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇ ରହିପାରିବା
ନାହିଁ ।”

“ଠିକ୍ କଥା, ମହାରାଜ । ଆପଣଙ୍କ
ଗୁପ୍ତଚରମାନେ ଯେପରି ସବଦା ସଜାଗ
ରହିବେ, ସେ ଦିଗରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ ।
ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋ ଗୁପ୍ତଚରମାନଙ୍କୁ ସବଦା ସଜାଗ

ରଖିଥିବ । ସେ ଦୁଇ ନୃଣାମ ଶତ୍ରୁଙ୍କ
ବିଷୟରେ କୌଣସି ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ମାତ୍ରେ
ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଇବି ।” ଶେଷ ଉଗ୍ରାସ
କହିଲା ।

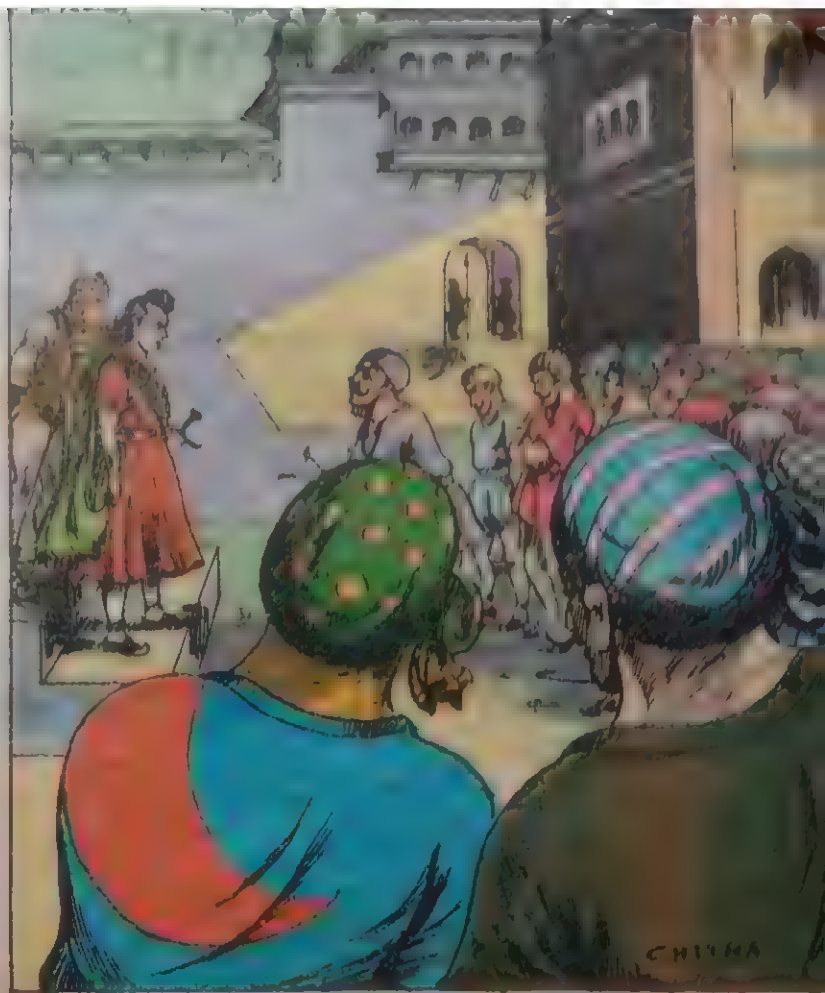
“ଧନ୍ୟବାଦ । ଏଥର ତୁମେ ଯାଇପାର ।
ଆମେ ଅବଶ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ପରସ୍ପର ଦୂର
ପଠାଉଥିବା ।” ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଶୁଣି ହୋଇ
କହିଲେ ।

କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଆନନ୍ଦ ଅଧିକ ସମୟ ସ୍ଥାୟୀ
ହେଲା ନାହିଁ । କାରଣ ଏହା ପରେ ଉଗ୍ରାସ
ଯାହା କହିଲା, ତାହା ତାଙ୍କୁ ବିଷାଦଗ୍ରସ୍ତ କଲା ।
ଉଗ୍ରାସ କହିଲା, “ମହାରାଜ ! ଦୂର ମୁଁ ପ୍ରତି
ଦିନ ଦିନ ମାସ ଅନ୍ତରେ ପଠାଉଥିବି ।
କାରଣ ଆପଣଙ୍କ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେବା ମାତ୍ରେ
ମୁଁ ସେ ସମ୍ବାଦ ପାଇବା ଆବଶ୍ୟକ । ସର୍ତ୍ତ
ଯେପରି ନ ଭୁଲନ୍ତି ! ଆପଣଙ୍କ ସନ୍ତାନକୁ
ଠିକ୍ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବୟସ ହେବା ବେଳକୁ ମୁଁ
ଆସି ତାକୁ ନେଇଯିବି !”

ବିମର୍ଷ ଭାବରେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କହିଲେ,
“ଠିକ୍ ଅଛି ।”

ଉଗ୍ରାସ ଶୁଣି ହୋଇ ତା’ ଶେଷବାକ୍ୟକୁ
ଧରି ଚାଲିଗଲା ।

କିଛିଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ସୁରୁଖୁରୁରେ ଶାସନ
କଲେ । ତା’ପରେ କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟର ଭଲ ଭଲ
ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ଡାକୁଦଳ ଗୌରୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଇତ୍ୟାଦି କରୁଥିବାର ସମ୍ବାଦ ଆସି ତାଙ୍କ

କାନରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସେନାପତି ଅମରପାଲ ଭଲ ଭଲ
ସ୍ଥାନକୁ ସୈନ୍ୟଦଳ ପଠାଇଲେ ଓ ସେମାନଙ୍କ
ସହ ଦୟାଦଳର ସଫର୍ଷ ହେଲା । ଅଧିକାଂଶ
କ୍ଷେତ୍ରେ ଦୟାଦଳର ଲୋକେହିଁ ମଲେ ବା
ଆହତ ହେଲେ । ତଥାପି ସେମାନେ ଏତେ
ସଂଖ୍ୟାରେ ରାଜ୍ୟର ଭଲ ଭଲ ସ୍ଥାନ ବ୍ୟାପି
ଲଠିରାଜ କଲେ ଯାହା ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ଏକାବେଳେ ଦମନ କରିବା ସହଜ ନଥିଲା ।
ତେବେ କିନ୍ତୁ ଦୟା ମରିବା ପଳରେ
ବାକିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଯେ ଆତଙ୍କ
ଶୋଳଯାଇଥାଏ, ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନଥିଲା ।
ଦୟାମାନଙ୍କର ସେହି ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର

ସୁଯୋଗ ନେଇ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଘୋଷଣା କଲେ ଯେ ଯେଉଁମାନେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ଆସି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଶମା କରାଯିବ ଏବଂ କମିଜମା ଦେଇ ଅଭିଆନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ତାହା ନ କରିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସୈନ୍ୟମାନେ ଟ୍ରାଣମୁକ୍ତ କରି ଉଦ୍ୟମ କରି ଶୋଭା ବାହାର କରିବେ ଓ ନିଃଶେଷ କରିଦେବେ ।

ଏ ଘୋଷଣାର ସୁଫଳ ହେଲା । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନ ପରୁଣ ସରକି ଡାକୁ ଆସି ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲେ । ସେନାପତି ଅମରପାଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ରାଜା ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ

କାନରେ କହିଲେ, “ମହାରାଜା, ଏମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛନ୍ତି ନାଗବର୍ମାର ଅନୁଚର ।”

ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କଥା ନ ଲଗାଇ ଡାକୁମାନଙ୍କୁ କହିଲେ, “ଶୁଣ, ତୁମେମାନେ ଦୁଷ୍ଟ ନାଗବର୍ମାର ଅନୁଚର । ଏକଥା ଅସ୍ପୀକାର କରି ଲାଭ ନାହିଁ । କୁହ, ସେ ଦୁଷ୍ଟ କେଉଁଠାରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ରହିଛି ?”

ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ସହ ଅମରପାଳ ଯୋଡ଼ି ଦେଲେ, “ଯଦି ତୁମେମାନେ ସେକଥା ନ କହିବ, ତେବେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ କାଟ ହେବ ।”

ଡାକୁମାନଙ୍କ ମୁଣପାଟି ଯଶବାର କହିଲା, “ସେନାପତି ମହାରାଜା ! ଆମେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣଙ୍କ ଆୟତ୍ତରେ ରହିଛୁ । ଆପଣ ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା କରିପାରିବେ, ଏକଥା ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ଆମେମାନେ ଏଠାକୁ ଆସିଛୁ କାହିଁକି ? ମହାରାଜାଙ୍କ ଘୋଷଣାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ତ ? ଆମ ପ୍ରତି କୌଣସି ଭଲ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ହେବ କି ? ଆମେ ଦିନେ ନାଗବର୍ମାର ସୈନ୍ୟବାହନରେ ଥିଲୁ ଏକଥା ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ନାଗବର୍ମା କେଉଁଠି, ସେକଥା ଆମେ କିଛି ଜାଣୁନା । ନାଗବର୍ମା ହଠାତ୍ ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ଆମେମାନେ ଜାଣିକା ଅର୍ଜୁନର କୋଣସି ବାଟ ନପାଇ ଗୌର ଡକାଏଡ଼ କରୁଥିଲୁ । ଗୌର

କେ ଏକ ପ୍ରକାର ଆତ୍ମର ଆକର୍ଷଣ ଥିଲେ
ଅଳଙ୍କାର ଲେଖଣୀ ସ୍ତ୍ରୀକାର ଚର ଶାନ୍ତିପୁରୀ
ସବଳ ପ୍ରପନ୍ନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କାର୍ଯ୍ୟକ
ଅଟିବୁ ?”

“ସେହି ପୁର ବାବୁ ଲାଭ ନାହିଁ ।
ତମମାନଙ୍କୁ ଜମିଜମା ଦେଇ ଥିଲେ
କମଳେ ପରେ ବି ତେ ତମେମାନେ ଚୋରି
ଭଜାଏଇ ଛୁଡ଼ାଦେବ, ଏକଥା କେହି କହି-
ପରିବେ ନାହିଁ । ବରଂ ଥିଲେ ଦେବା
ପରେ ଦୁଷ୍ଟ ନାଗବର୍ମା ସହ ଗୋପନ
ଯୋଗସ୍ଥ ରଖା କରିବା ତମମାନଙ୍କ
ପକ୍ଷରେ ସହଜ ହେବ । ତମେମାନେ ନାଗବର୍ମା
କେହି ଅଛୁ କୁହ, ନହେଲେ ନିସ୍ତାର
ନାହିଁ । ଜଣକଣ କରି ମରିବ ।” ଅମରପାଳ
କହିଲେ ।

“ତେବେ କ’ଣ ଆମକୁ ଅନେକ ଛଳନା
କରି ଏଠାକୁ ଆଣିଲେ ?” ଯଶବର ଏହା
ପଚାରିଲେ ।

“ଯେଉଁମାନେ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ, ଦସ୍ୟୁ,
ସେମାନଙ୍କୁ ଛଳେ ବଳେ ଜଉଗଲେ ଧରିବାରେ
କୌଣସି ଅନ୍ୟାୟ ନାହିଁ ।” ଅମରପାଳ
କହିଲେ ।

ହଠାତ୍ ସବୁ ଦସ୍ୟୁମାନେ ସେମାନଙ୍କ
ହାତମୁଠା ଖୋଲିଦେଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ
ପାୟୁଳରେ ଗୋଟାଏ ଲେଖାଏଁ କଳ
ବଢ଼ିକା ଥିଲା ।

“ଏହା କ’ଣ ଜାଣନ୍ତି ?” ଯଶବର
ପଚାରିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଓ ଅମରପାଳ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ
ଅନାଇ ରହିଲେ ।

ଯଶବର ପୁଣି କହିଲା, “ଆମେ ଦୁଏତ
ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଜୀବନଯାପନ କରିବୁ, ନଚେତ୍
ମରିବୁ, ଏହି ପିକାନ୍ତ ନେଇ ଆମେ
ଏଠାକୁ ଆସିବୁ । ଏସବୁ ହେଲା ଉପକ୍ରମ
ବିଷ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ ଜାଣୁଛୁ ଯେ
ଆମକୁ ଶାନ୍ତିପୁରୀ ଗ୍ରାମରେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଦେବା
ଆପଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅତଏବ
ଆମେମାନେ ଏହି ବିଷ ଉପକ୍ରମ କରି ଜୀବନ
ହାରିବୁ ।”

ଚନ୍ଦ୍ରସେନ କହିଲେ, “ନା, ନା, ସେପରି କିଛି କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଆମେ ତମ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛୁ । ତେବେ ଯଦି ନାଗବର୍ମାର ସନ୍ତାନ ପାଆ, ଆମର ପ୍ରଜା ହସାବରେ ଆମକୁ ତାହା ବିଷୟରେ ଜଣାଇବା ତମର ଭର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।” ଏହା ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ସେମାନଙ୍କ ଜମିଜମା ଯୋଗାର ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲେ ।

ଏହାର କିଛିଦିନ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କର ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନଟିଏ ଲଭି ଡେଇ । ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟାପି ଉତ୍ସବ ଲାଗିଗଲା । କେଇଦିନ ଭିତରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଉତ୍ତାପ ଆସି ପଡ଼ିଥିଲା ଓ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚିଗଲା ।

“ମହାଦେବ ! ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କିପରି କଟିବ ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଏହାକୁ ନେଇଯିବ, ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋତେ ଆଜିକାରୁ ନିଦ ହେବ ନାହିଁ ।” ଏହା କହି ସେ ବିଦାୟ ନେଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ବା କହିବେ କ’ଣ ? କଥା ତ ଦେଇଛନ୍ତି !

ସ୍ତ୍ରୀରେ ପ୍ରଜାମାନେ ସଜସଜିବ କଲେ ଉପଲକ୍ଷେ ସିନା ଉତ୍ସବ ପାଳନ କରୁଥାନ୍ତୁ, ସ୍ତ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରସେନଙ୍କ ମନରେ ସୁଖ ନଥାଏ । ସନ୍ତାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ’ଣ ? ସେ କାହିଁକି ଏପରି ଜିଜ୍ଞାସ କରୁଛନ୍ତି ? ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରେ ସେ କିପରି ନିଜ ପୁଅକୁ ସନ୍ତାନକୁ ସମର୍ପଣ କରିଦେବେ ? ଯଦି ସେ ସନ୍ତାନକୁ ଦେଇଥିବା ନିଜ ବାକ୍ୟ ନ ରଖନ୍ତି, ତେବେ ସନ୍ତାନ କ’ଣ କରିପାରେ ?

ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ହଠାତ୍ ଦିନେ କେତେକଣ ସୈନିକ ଆସି ଖବର ଦେଲେ କି ସ୍ତ୍ରୀର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଲେକେ ସ୍ତ୍ରୀରେ ଆକାଶରେ କୌଣସି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଉଡ଼ିବାର ଦେଖିଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ତମକ ପଡ଼ିଲେ । ପୁଣି ଅଗ୍ନିପତ୍ରୀମାନେ ଆସି ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀରେ ଉଡ଼ାତ କରିବେ ନାହିଁ ତ ?

ତେବେ ଏ ବିଷୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ଅଧିକ ଚିନ୍ତା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଦିନେ ସକାଳେ ଆସି ଉତ୍ତାପ ହାଜର ହେଲା । “କାହିଁ ସଜକୁମାର ?

ବଳୟ କରନାହିଁ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାକୁ
ନେଇଯିବି ।” ସେ କହିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରସେନ ସେପାଇଁ ସତେ ଅବା ପ୍ରସ୍ତୁତ
ଥିଲେ । ସେ କହିଲେ, “ରାକ୍ଷସରାଜ ! ଅସ୍ତ୍ର
ଧର । ଆଜି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପୁରୁଥିବା କଥା ମୁଁ
ଜାଣେ । ରାଜକୁମାରକୁ ବେଶ କରା ଦେଉଛୁ ।”

ଏହାର କିଛି ସମୟ ପରେ ଦାସୀମାନେ
ରାଜକୁମାରକୁ ଆଣି ପହଞ୍ଚିଲେ । ରାକ୍ଷସ ଉଗ୍ରାକ୍ଷ
ଆନନ୍ଦରେ ଶିଶୁକୁ ଉଠାଇ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ
ବାହାରଗଲା ।

ସେ ବଣ ଦେଇ ଯାଉଥାଏ, ଶିଶୁ କହିଲା,
“ଟିକିଏ ରୁହ । ମୁଁ ସେ ଶୁଖିଲା ଡାକଟି
ଉଠାଇ ନିଏ ।”

ରାକ୍ଷସ ଶିଶୁକୁ ଚଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଦେଲା ।
ସେ ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଶୁଖିଲା କାଠି ଖଣ୍ଡିଏ
ଉଠାଇଲା ।

“ବାପା, ଏହା କି କାମରେ ଲାଗିବ ?”
ରାକ୍ଷସ ପଚାରିଲା ।

“ସେପେଇ ଘରେ ବଲେଇ ପଶିଲେ ତାକୁ
ଚଢ଼େବ !” ଶିଶୁ କହିଲା ।

ରାକ୍ଷସ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ତାକୁ ଅନାଇଲା ।
ଇଏ କ’ଣ ରାଜପୁତ୍ର ? ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ରାଜପୁତ୍ର
ସେପେଇ ଘରେ ପଶିବ କାହିଁକି ?

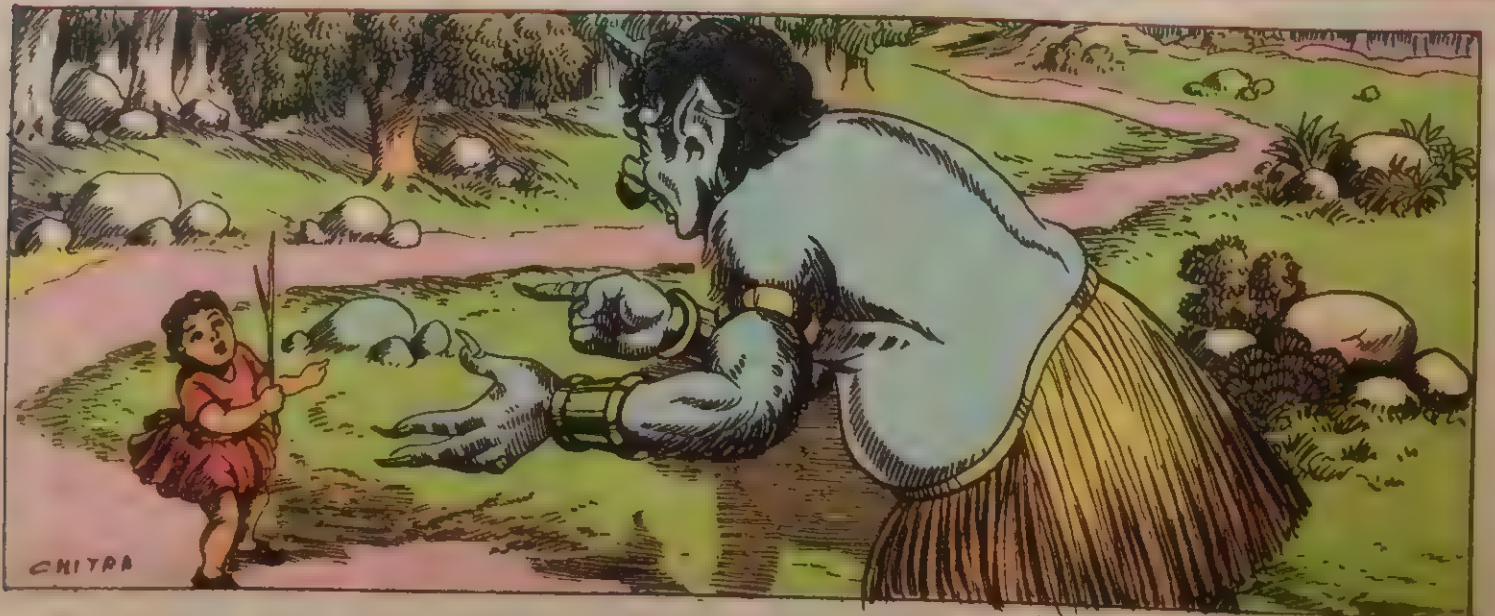
ସେ କଟମଟ କରି ଅନାଇ ପଚାରିଲା,
“ତୁ ସେପେଇ ଘର ଦେଖିଛୁ ?”

“କାହିଁକି ? ବାପା ସେପେଇ କଲବେଳେ
ମୁଁ ତ ସବୁବେଳେ ସେଇଠି ଥାଏ !” ଶିଶୁ
କହିଲା ।

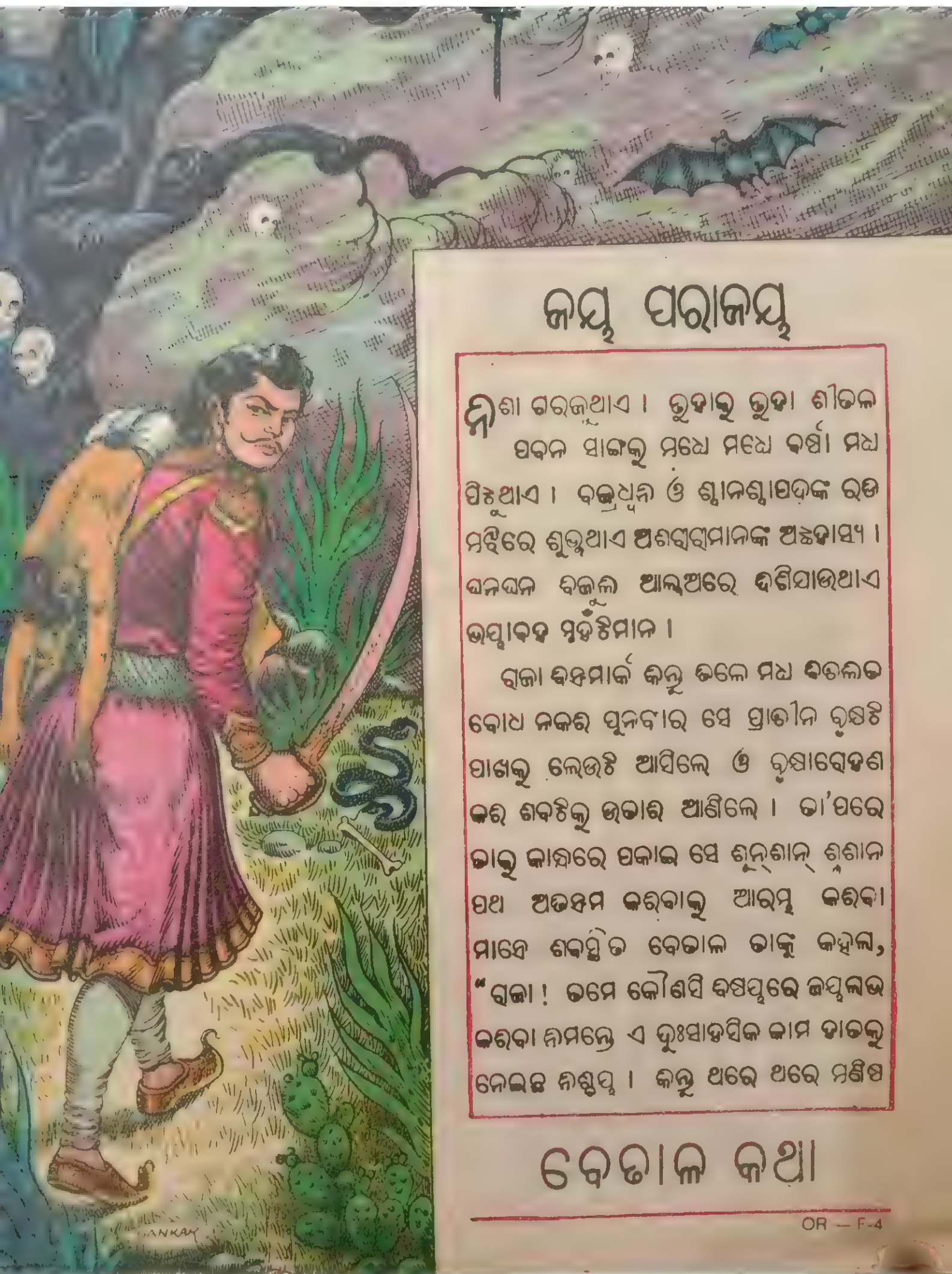
“ଓଃ !” ଉଦ୍ବେଜିତ ଭାବରେ ରାକ୍ଷସ
ଚିତ୍କାର କଲା । “ମୋତେ ପୁରାଣର ପୁଅକୁ
ଧରାଇ ଦେଇ ରାଜପୁତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି
ପରା !”

ଏହା ପରେ ସେ ଶିଶୁକୁ ପୁଣି କାନ୍ଧରେ
ବସାଇ କପିଳ ଦୁର୍ଗ ଆଡ଼େ କ୍ଷୀପ୍ର ଗତିରେ
ଗୁଲିଲା ।

(ନିମନ୍ତର)

ଜୟ ପରାଜୟ

ନିଶା ଗରଜୁଥାଏ । ତୁହାରୁ ତୁହା ଶୀତଳ
ପବନ ସାଜକୁ ମଧ୍ୟେ ମଧ୍ୟେ ବର୍ଷା ମଧ୍ୟ
ପିଛୁଥାଏ । ବଜ୍ରଧ୍ବନି ଓ ଶୂନଶୂନ୍ୟତା ରତ୍ନ
ମଝିରେ ଶୁଭୁଥାଏ ଅଗଣାଗଣା ଅଛନ୍ଦାସ୍ୟ ।
ଘନଘନ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ ଦିଶିଯାଉଥାଏ
ଭୟାବହ ମୁହଁଟିମାନ ।

ରାଜା ବିହମାର୍ଜ କିନ୍ତୁ ତଳେ ମଧ୍ୟ ବିଚଳିତ
ବୋଧ ନକରି ପୁନଃବାର ସେ ପ୍ରାଚୀନ ବୃକ୍ଷଟି
ପାଖକୁ ଲେଉଟି ଆସିଲେ ଓ ବୃକ୍ଷାଶେଷ
କରି ଶବ୍ଦକୁ ଉତ୍ତାର ଆଣିଲେ । ତା'ପରେ
ତାରୁ ଜାହାରେ ପକାଇ ସେ ଶୁନ୍‌ଗାନ୍ ଶୁନ୍‌ଗାନ୍
ପଥ ଅବହମ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା
ମାତ୍ରେ ଶବ୍ଦପ୍ରିତ ବେତାଳ ତାକୁ କହିଲା,
“ରାଜା ! ତମେ କୌଣସି ବିଷୟରେ ଜୟଲଭ
କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏ ଦୁଃସାହସିକ କାମ ତାତକୁ
ନେଇଛ ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ଥରେ ମଣିଷ

ବେତାଳ କଥା

ପୁଅ ନଥିବା ହେତୁ ଶତାକ ମନରେ କୌଣସି ଦୁଃଖ ନଥିଲା । କାରଣ ଶୁଭମତକ ଭଲ ଜନ୍ମା ମୁମୁକ୍ତ କୌଣସି ଗୁଣରେ ଭରା ହୁଏ ।

ମନ୍ତ୍ର ଠିକ୍‌ଠାକୁ ଚାଲୁଥିଲା । ହଠାତ୍ ସଜା ଦିନେ ଗୋଟିଏ ବଣ ମୂଲକରେ ଚାଲୁଥିବା ବେଳେ ତାକୁ ଅଜଣା କାଟଟିଏ ଦଂଶନ କଲା । ପ୍ରଥମେ ସେ ଏହା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦେଖାଗଲା ସେ କାଟର ବନ୍ଧ ତାକୁ ନିସ୍ତେଜ କରି ଦେଉଛି । ତାଙ୍କର ଷ୍ଟ୍ରା ଡୁଆ ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ଅକ୍ଷତେନ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଲେ ।

ବଡ଼ ବଡ଼ ଚକିତ୍ରକମାନେ ତାକୁ ନିରାପଦ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସଜକୁମାରୀ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ପରମର୍ଶ କରି ଘୋଷଣା କଲେ କି ଯିଏ ସଜାଙ୍କ ସେବା ଭଲ କରିଦେବ, ସେ ବସୁଲ ଅର୍ଥ ଲାଭ କରିବ, ନହେଲେ ଅର୍ଥ ବଦଳରେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସଜ୍ୟର ଏକ ଡୁଙ୍ଗାପୁଂଶ ପାଇବ ।

ସଜଧାନୀଠାରୁ ବହୁ ଦୁରବର୍ତ୍ତୀ ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ସୁନନ୍ଦ ନାମକ ଯୁବକ ଥାଏ । ସେ ଅତିଶୟ ଗଣ୍ଡବ । ଗାଁର ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଜନ୍ମାକୁ ସେ ବିଷା ଦେବାକୁ ମନ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଗଣ୍ଡବ ବୋଲି ଜନ୍ମାପିତା ତା' ପ୍ରସାବ ପ୍ରହଣ କଲେ ନାହିଁ । ଦୁଃଖରେ ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ ପ୍ରିୟ କଲା ଓ ଗୋଟିଏ ପବତ ଶିଖରକୁ ଉଠିଗଲା ।

ଜୟ ପ୍ରାପ୍ତିର ଦ୍ୱାର ଦେଶରେ ଠିଆ ହୋଇ ପରାଜୟ ବରଣ କରିନେବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଆଶା କରେ ତମେ ଏ ବିଷୟରେ ସଚେତନ । ତମକୁ ଗୋଟାଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଉଛି, ମନଦେଇ ଶୁଣ । ଶୁଣିଲେ ଶ୍ରମସ୍ତର ଲାଭ ମନେ ହେବ ।”

ବେତାଳ ଗପିଲା: ଉଚ୍ଛ୍ୱଳପୁର ସଜ୍ୟ ଉପରେ ସଜକୁ କରୁଥିଲେ ଶୁଭଗଙ୍କର । ତାଙ୍କର ପୁଅ ନଥିଲେ, ଥିଲେ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ଜନ୍ମା—ଶୁଭମତ ।

ସଜକୁମାରୀ ଶୁଭମତ ଥିଲେ ବିଚକ୍ଷଣ ଜନ୍ମା । ସେ ପିତାଙ୍କୁ ସଜକାର୍ଯ୍ୟରେ ମନ୍ତ୍ରୀ-ମାନଙ୍କଠୁଁ ବଳି ଅଧିକ ସହାୟତା କରୁଥିଲେ ।

ହଠାତ୍ ସେ ପଟରୁ ଶୁଣିଲା ଅଛଡ଼ାସ୍ୟ ।
ଅନାଇ ଦେଖିଲା, ଗୋଟିଏ ଗୁମାସ୍ତା ତା’
ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଆସୁଛି । ସେ ଠିଆ ହୋଇ
ରହିଲା । ଗୁମାସ୍ତା ହସ ବନ୍ଦ କରି ପାଖକୁ ଆସି
କହିଲା, “ସାବାୟ! ଗୁମାସ୍ତା ଦେଖି, ମୃତ୍ୟୁ
ଆସିଲା ଜାଣି ବି ଦମ୍ଭ ଧରି ଠିଆ ହୋଇଥିବ
ଏଭଳି ସାହସୀ ଯୁବକ ମୁଁ ଦେଖି ନଥିଲି !
ଜଣେ ସାହସୀ ଯୁବକକୁ ମୁଁ ଖାଇବି ନାହିଁ ।”

“ଗୁମାସ୍ତା ! ତମେ ମୋତେ ଖାଇପାର ।
ମୁଁ ଏ ଶୀତଳରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ଆତ୍ମହତ୍ୟା
କରିବାକୁ ମନ କରୁଥିଲି । ତମେ ଖାଇଗଲେ
ବି ଏହା କଥା ହେବ ।” ସୁନନ୍ଦ କହିଲା ।

“ଓଃ, ତମେ ତେବେ ସାହସୀ ନୁହେଁ,
ତା’ର ବିପରୀତ, ଭାଉଁ ! ଆତ୍ମହତ୍ୟା ଭାଉଁ-
ମାନେହିଁ କରନ୍ତି । ନାଃ, ଏଭଳି ନିପଟ
ଭାଉଁକୁ ଖାଇବାକୁ ବି ମୋର ରୁଚି କହୁ
ନାହିଁ ।” ଗୁମାସ୍ତା କହିଲା ।

“ଗୁମାସ୍ତା ! ଯଦି ମୋତେ ନ ଖାଇବ,
ତେବେ ଅନ୍ତତଃ ମୋର ବଞ୍ଚିରହିବା ଦିଗରେ
ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କର !” ଏହା କହି ସୁନନ୍ଦ
ନିଜ ଦାବିତ୍ବ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କଲା ।

ଗୁମାସ୍ତା କହିଲା, “ବେଶ୍ । ତମେ ଗୋଟାଏ
ବାମନ କର । ଗୁମାସ୍ତା ଅସୁସ୍ଥ । ଯିଏ ତାକୁ
ଆରୋଗ୍ୟ କରିବ, ଯିଏ ପ୍ରଭୁର ଅର୍ଥ ପାଇବ
ନଚେତ୍ ଗୁମାସ୍ତା ଅଂଶ ପାଇବ । ଗୁମାସ୍ତା
କେଉଁ କାଳ କାମୁଡ଼ିଥିଲା, ତାହା ମୁଁ ଜାଣେ ।

ତଳେ ଏଇ ଯେଉଁ ଗୁମାସ୍ତା ଦେଖୁଛ, ସେହି
ହେଲା ତା’ର ଔଷଧ । ମେଥାଏ ପତ୍ର ଧରି
ଯାଅ । ଦୁଇ ଗୁମାସ୍ତା କିଛି କିଛି ବାଟି ତା’
ରସ ପିଆଇବ । ଗୁମାସ୍ତା ଭଲ ହୋଇଯିବେ ।
ତମେ ଗୁମାସ୍ତା ନେବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ ।
ପ୍ରଭୁର ଅର୍ଥ ନେଇ ସୁଖରେ ରହିବ ।”

ସୁନନ୍ଦ ଗୁମାସ୍ତାକୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ କିଛି ଗୁମାସ୍ତା
ପତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ଗୁମାସ୍ତା ଆଡ଼େ ଚାଲିଲା ।

ଗୁମାସ୍ତା ନିଅଁରେ ପହଞ୍ଚି ସୁନନ୍ଦ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ସାକ୍ଷାତ୍ କଲା ଓ ଗୁମାସ୍ତା ଚିକିତ୍ସା କରିବ
ବୋଲି କହିଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ପଚାରିଲେ,
ତମେ କେତେ ଦିନରୁ ଚିକିତ୍ସା ବିଜ୍ଞାନରେ
ହାତ ଦେଲୁଣି ? ତମ ଗୁମାସ୍ତା କିଏ ? ତମେ

ସୁନନ୍ଦ କାହାକୁ ଯାଇ ରେଟୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବ କି ?”

ସୁନନ୍ଦ ନାହିଁ କଲ । ମନ୍ତ୍ରୀ ହସିଲେ ଓ କହିଲେ, “ବାରୁ, ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ ଅଥବା ପ୍ରଜୁର ଅର୍ଥ ପୁରସ୍କାର ଦେବାର ଘୋଷଣା ଅନେକଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ବଗିଡ଼ାଇ ଦେବ, ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।”

ସୁନନ୍ଦ କହିଲା, “ମହାଶୟ, ଘୋଷଣା ଯେତେବେଳେ କରିବୁ, ପ୍ରଥମରୁଁ ନିଜ ଘୋଷଣା-ବିରୋଧୀ କାମ କରିବୁ ନାହିଁ । ମୋତେ ମୁହାଣ ଦିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଅନ୍ତରକାରୀ ହେଲେ ବରଂ ନିଜ ଘୋଷଣା ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବେ ।” ମନ୍ତ୍ରୀ ରାଜ ହେଲେ ।

ଆଉମ୍ବ ହେଲା ସୁନନ୍ଦ ଦ୍ଵାରା ରାଜାଙ୍କ ଚକ୍ରପାଣି । ରାଜକୁମାରୀ ନିଜେ ତା’ ବରାଦ ମୁତାବକ କାମ କରୁଥାନ୍ତି । ପ୍ରଥମ ଦିନ ରାଜା ସେ ରସ ପିଇ ସତେଜ ଦେଖାଗଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିନ ସେ ସ୍ଵାଦ୍ଵାଦ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ । ତୃତୀୟ ଦିନ ତାଙ୍କ ଖୁସୀ ହୁସୀ ଫେରି ଆସିଲା । ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ତା’ ଗୁଲୁଗୁଲୁ କଲେ ଓ ପଞ୍ଚମ ଦିନ ସୁନାଦି ଖେଳ କରି ଦରବାରକୁ ବ ଗଲେ ।

ଦରବାରରେ ସୁନନ୍ଦକୁ ବିଧିର ସମ୍ମାନ ଦିଆଗଲା । ରାଜା ପଚାରିଲେ, “ତମେ ରାଜ୍ୟର ଏକାଂଶ ଗୁଡ଼ି, ନା ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଗୁଡ଼ି ?”

ସୁନନ୍ଦ କହିଲା, “ମହାରାଜା ! ଆମର ମୋତେ କିଛିଦିନ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।” ରାଜା ସେଥିରେ ସମ୍ମତ ହେଲେ ।

ରାଜା ଓ ରାଜକନ୍ୟାଙ୍କଠାରୁ ବ୍ୟାପ୍ତ ନେଇ ସୁନନ୍ଦ ଜଣେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ମେନାପଟଳ ପାଖକୁ ଗଲା । ତାଙ୍କଠାରେ ରୁଷିମାସ ରହି ନାନା ଯୁକ୍ତି ବ୍ୟାପ୍ତ ହେଲା । ତା’ପରେ ଜଣେ କୁଡ଼ି ବସ ରାଜାଙ୍କୁ କୁଡ଼ି ବ୍ୟାପ୍ତ ନାନା କୌଶଳ ଶିଖିଲା । ତା’ପରେ ଜଣେ ପଣ୍ଡିତଙ୍କଠାରେ କିଛି ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଅଭିଯୁକ୍ତି କଲା ।

ଏହା ପରେ ସେ ଭଲ ନାମରେ ଆସି ନାମରେ ହେଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଓ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ପରେ

ଏ ସଫଳ ହେଲା । ରାଜା ସେତେବେଳେ ଜାଣିଲେ ଯେ ଯେ ସୁନ୍ଦର, ସେତେବେଳେ ସେ ବହୁତ ଖୁସି ହେଲେ ।

“ହଜୁର ଆଜି ନେବ ନା ଅର୍ଥ ନେବ, ଯେ ବନ୍ଧୁରେ କିଛି ପିଇାନ୍ କଲଣି ?” ରାଜା ପଚାରିଲେ ।

“ମହାରାଜ, ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ ସମେତ ମୋତେ ଆଉ ଏକ ଉପହାର ଦିଅନ୍ତୁ ।” ସେ କହିଲା ।

“କି ଉପହାର ?”

“ରାଜକୁମାରଙ୍କ ସହ ମୋର ବିବାହ ହେଉ ।” ସୁନ୍ଦର କହିଲା ।

ରାଜା ଚନ୍ଦ୍ରୀର ଘରରେ କହିଲେ, “ସୁନ୍ଦର ! ଏ ବିଷୟରେ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ପିତାନ୍ତର୍ଦ୍ଧି ଚୁଡ଼ାନ୍ତ ହୋଇପାରେ । ତମେ ତାଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ କର ।”

ରାଜା ସୁନ୍ଦର ସହ ରାଜକୁମାରଙ୍କ ସାକ୍ଷାତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେଲେ । ରାଜକୁମାର କେନ୍ଦ୍ର କିଛି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁନ୍ଦର ସହ କଥାବାର୍ତ୍ତା କଲେ ଓ ତା’ପରେ ଦୂତ କଣ୍ଠରେ ପଚାରିଲେ, “ସୁନ୍ଦର ! ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର, ଏ ଦୁଇ ଭିତରୁ କିଏ ବଡ଼ ?”

“ସୂର୍ଯ୍ୟ ନିଶ୍ଚୟ ବଡ଼ !” ସୁନ୍ଦର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

“ତୁମେ ତେବେ ନିଶ୍ଚୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ ହେବାକୁ ପସନ୍ଦ କରବ !” ରାଜକୁମାର କହିଲେ ।

ସୁନ୍ଦର ତୁପ୍ତତୁପ୍ତ ବସି ରହିଲା । ତା’ପରେ ସେ କହିଲା, “ଧନ୍ୟବାଦ ।” ସେଠାରୁ ଯାଇ ସେ ରାଜାକୁ କହିଲା କି ତା’ର ରାଜ୍ୟ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ । ସେ ଅର୍ଥ ପାଇଲେ ଖୁସି ହେବ । ରାଜା ଆନନ୍ଦରେ ତାକୁ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଦେଲେ । ସେ ଯାଇ ବ୍ୟବସାୟ କରି ଭଲରେ ରହିଲା । ଶା’ର ସେ କନ୍ୟାଟିକୁ ବିବାହ ଦେଲେ ।

ବେତାଳ ଏତକ କହିସାରି ଟିକିଏ ଚୁପ୍ ରହି ଡାକ୍ତର କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲା: “ରାଜା ! ରାଜକୁମାରଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ ପ୍ରତ୍ରେଳିକା ଭଳି ମନେ ହୁଏନା କି ? ସୁନ୍ଦର ସେଥିରୁ କ’ଣ ବୁଝିଲା ଯେ ରାଜ୍ୟରୁ ଅଂଶ ପାଇ ରାଜା ହେବାର ସୁଯୋଗ ରୁଚି ଦେଲା ? ପାରିଲେ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର

ଉତ୍ତର ଦେଇ । ଉତ୍ତର ଦେବାର ଶକ୍ତିଥିବା
ସତ୍ତ୍ୱେ ଯଦି ନୀରବ ରହିବ, ତେବେ ତମ
ଶୀର ହେବ ସୁନ୍ଦର ।”

ସୁନ୍ଦରୀ ମଧ୍ୟ ବିଳମ୍ବ ନକରି ରାଜା ବିଜୟଙ୍କ
ଉତ୍ତର ଦେଲେ, “ଜଣେ କିଛି ଅସ୍ତ୍ର ଗୁଳିନା,
କୁଣ୍ଡି ବିଦ୍ୟା ଶିଖିଗଲେ ଓ ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ି
ପକାଇଲେ ଯେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିପାରିବ,
ତାହା ନୁହେଁ । ଆମେ ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବ
ନାହିଁ ଯେ ସୁନ୍ଦର ଦିନେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାକୁ
ବାହାରିଥିଲ । ଯାହାର ନିଜକୁ ଶାସନ
କରିବାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ, ସେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ
କରିବ କ’ଣ? ସକ୍ଷମ ସେଥିପାଇଁ ତାକୁ
କହିଦେଇଥିଲ କି ସେ ରାଜାକୁ ଆଶ୍ୱେଷ୍ୟ
କରିସାରି ପୁରସ୍କାର ହସାବରେ ଅର୍ଥହୀନ ନେବା
ଠିକ୍ ହେବ, ରାଜ୍ୟର ଅଂଶ ନୁହେଁ । ସୁନ୍ଦର
ଆଂଶିକ ରାଜ୍ୟର ରାଜା ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ
କରିପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଆଶଙ୍କା କରି ଅନ୍ୟ
ଏକ ଯୋଜନା କରିଥିଲ । ରାଜକୁମାରୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ

ହେଲେ ସେ ଯୁବା ରାଜ୍ୟ ପାଇବ; ଅଥଚ
ରାଜକୁମାରୀ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତା’ର ମହାୟୁଗା
କରିବେ । ବୁଦ୍ଧିମତୀ ରାଜକୁମାରୀ ତା’ ମହ
କଥାବାଣୀ କରି ଏମନ୍ତ ବୁଝିପାରିଥିଲେ ।
ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଲା, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚାଲି
ଆଲୋକରେ ଗଞ୍ଜାଯାନ୍ । ତେଜସ୍ବି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ
ଆଲୋକ ପାଇ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦେଖାଯାଏ । ସୁନ୍ଦର
ଯଦି ଅର୍ଥ ନେଇ ନିଜେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ
ବେପାର ବଣିଜ କରିବ, ତେବେ ସେ ହେବ
ଗଞ୍ଜାଯାନ୍ । ରାଜା ହୋଇ ରାଜକୁମାରୀଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା
ଦ୍ୱାରା ଗୁଳିତ ହେବା ଅର୍ଥ ତନ୍ତ୍ରଭଳି ହେବା ।

ରାଜକୁମାରୀ ଏହା ଚେତାଇ ଦେଲେ ଓ
ସୁନ୍ଦର ବୁଝିଗଲା । ଏହାହିଁ ହେଲା ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ
କଥାବାଣୀର ରହସ୍ୟ ।”

ରାଜାଙ୍କ ମୌନ ଭଙ୍ଗ ହେବା ମାତ୍ରେ ଶବ
ସହ ଶବସ୍ଥିତ ବେତାଳ ତାଙ୍କ କାନରୁ ଶବ୍ଦଯାଇ
ସୁନ୍ଦରୀର ବୃକ୍ଷ ଡାଳରେ ଝୁଲି ପଡ଼ିଲା ।

(କଲିତ)

ଅପୂର୍ବ ଚିନ୍ତା

ଗୋଟାଏ ନିପଟ ଗାଁରେ ଥାଏ ବାଂ ନାମକ ଯୁବକ । ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ତଳେ ତା' ପୁରୁଷପୁରୁଷ ଯେମିତି ଯେତିକି ଜିନିଷକୁ ନେଇ ଚଳୁଥିଲେ, ବାଂ ସମୟକୁ ତ ସେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କର ଆଉ ଅଧିକା କିଛି ଲେଖା ନଥିଲା । ସେମାନେ କ୍ଷେତରେ କାମ କରୁଥାନ୍ତି, ସୁଖେ ଦୁଃଖେ ତଳି ଯାଉଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଉଚ୍ଚାକାଂକ୍ଷା ନଥାଏ । ଆଶପାଶ ଦୁଇ ଗୁରୁଗଣ୍ଡି ଗାଁ ଭିତରେ ସେମାନଙ୍କ ବହୁବାନ୍ଧବ ସୀମାବଦ୍ଧ ଥାନ୍ତି । ଗାଁଠାରୁ ସହର ଦିନକର ବାଟ । କୌଣସି ବିଶେଷ କାମରେ କେହି ସହରକୁ ଗଲେ ଚାଲିକରି ଯାଉଥାନ୍ତି । ଗାଡ଼ ଘୋଡ଼ାର ବ୍ୟବହାର ସେମାନେ ଜାଣି ନଥିଲେ ।

ଦିନେ ବାଂର ସ୍ତ୍ରୀ ସୁଇଁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲା । ସେ ଗାଁକୁ ଆସିଥିଲେ ଜଣେ

ସହରୀ ଯୁବତୀ । ସେ ଯୁବତୀ ନିଜ କେଶରେ ଲଗାଇଥିଲେ ଗୋଟାଏ ବଙ୍କା ଚିରୁଣୀ । “ଏଇଟା ବର୍ତ୍ତମାନ ସହରର ନାରୀମଣ୍ଡଳରେ ଚାଲୁ ହୋଇଛି ।” ସେ ଯୁବତୀ କହିଥିଲେ ।

ଦିନେ ବାଂ ସହରକୁ ଯିବା ଦରକାର ହେଲା । ଗାଁ ବାହାରେ ତାକୁ ବିଦାୟ ଦେବାବେଳେ ସୁଇଁ କହିଲା, “ସହରରୁ ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ବଙ୍କା ଚିରୁଣୀ ଆଣିବ—ଏଇ ଜନ୍ମ ଭଳି ।”

ସହରରେ କାମଦାମ ସରିବା ପରେ ବାଂର ସେକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା, ହେଲେ ସେ ଖାଲି ‘ଜନ୍ମଭଳି’ ବୋଲି ମନେ ପକାଇ ପାରିଲା । ତା’ଠୁଁ ଅଧିକା କିଛି ନୁହେଁ ।

“ତମଠିଁ ଜନ୍ମଭଳି କିଛି ଅଛି ?” ସେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଦୋକାନର ମାଲିକକୁ ପଚାରିଲା ।

“ଜରୁର ଅଛି ।” ଏହା କହି ଦୋକାନୀ ତାକୁ ମୁଆଁ କରି ବାହାରକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଲା । ବାଂ ଶୁଣି ହୋଇ ତାକୁ ଧରି ଗାଁକୁ ଫେରିଲା । “ଦେଖ ଚମପାଣି ଚାଟି ଆସୁଛି ।” ଏହା କହି ସେ ଦର୍ପଣର ପୂର୍ବକୁ ଦେଲା ।

“ଇଏ କ’ଣ? ମୁଁ ଆଉଁ ଆଉଁ ତମେ ଆଉ ଗୋଟିଏ କନ୍ୟା ଆଣିଲ କାହିଁକି?” ସୁନା ଚାନ୍ଦ ଚାନ୍ଦ ହୋଇ ଉଠି କଣ୍ଠରେ ଏହା କହିଲା । ବାଂର ମା ଘୌଡ଼ି ଆସି ଦର୍ପଣଟି ଗିଲି ହାତକୁ ନେଇ କହିଲା, “ଆରେ ପୁଅ, ଘୋର ଆଉଁ ଗୋଟିଏ ମା କାହିଁକି ଲେଡ଼ା ହେଲା ଯେ ଏ ବୁଢ଼ୀକୁ ନେଇ ଆସିଲା?”

ସେମାନେ ପାଟି କରି ପଦାକୁ ବାହାର ଆସିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଗାଁର ପ୍ରଧାନ ସେ ବାଟେ ଯାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ କଲି ଶୁଣି ସେ ଆସି ଦର୍ପଣରେ ନିଜକୁ ଦେଖି ତମକି ପଡ଼ିଲେ । “ମୁଁ ନଇ ପାଣିରେ ମୋ ମୁହଁ

ପେନିତ ଦେଖି, ଏ ଲୋକ ସେମିତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକ ଲୋକ ଗାଁ ପ୍ରଧାନ । ମୋ ପଦ ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ଏଠାକୁ ଆସିଛି !” ସେ ପାଟି କରି ବାଂକୁ ଗାଲ ଦେଲେ ।

ଗାଁର ପୁରୋହିତ ସେ ବାଟେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ସେଠାକୁ ଆସି ଯାହା ବୁଝିଲେ, ସେଥିରୁ ଡାକର ଧାରଣା ହେଲା କି ବାଂ ଗୋଟିଏ ଯାଦୁ ଜିନିଷ ନେଇ ଆସିଛି । ସେ ଡରିଗଲେ । ଯଦି ବାଂ ଯାଦୁକିଦ୍ୱୟା ଦେଖାଇବ, ତେବେ ତାଙ୍କ ମନ୍ଦଚନ୍ଦ୍ରକୁ କିଏ ଖାତର କରିବ ?

“ମୁଁ ଏ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରିଦେବି !” କହି ପୁରୋହିତ ଦର୍ପଣଟି ନେଇ ପଥର ଉପରେ କରୁଡ଼ି ଦେଲେ । ତାହା ଭାଙ୍ଗି ଚୁରୁମାର୍ ହୋଇଗଲା ।

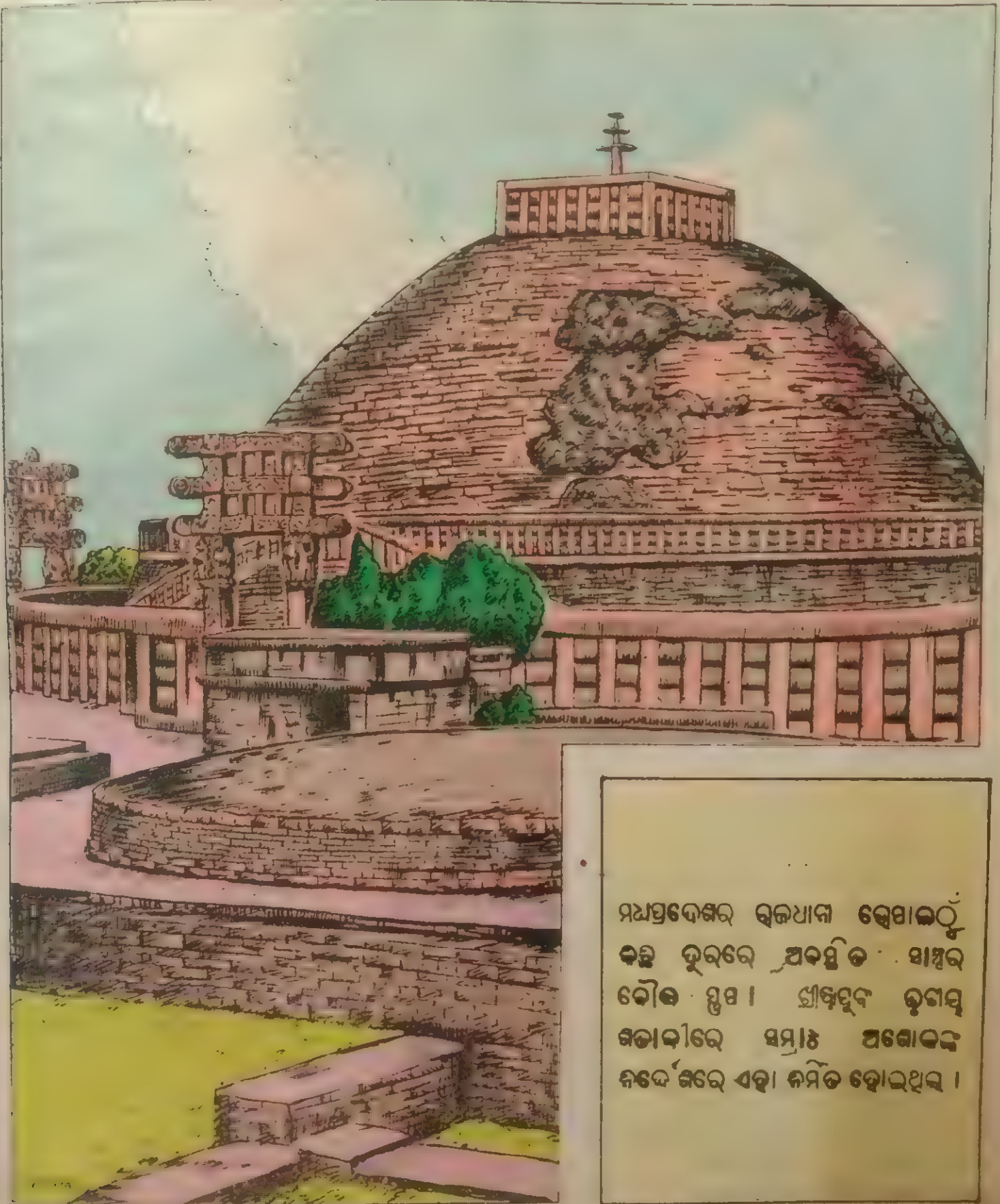
“ସମାଧାନ ହୋଇଗଲାଟି ?” ପୁରୋହିତ ପଚାରିଲେ ।

ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ, ବାସ୍ତବିକ ସମାଧାନ ହୋଇଯାଇଛି !

ସାଞ୍ଚର ବୌଦ୍ଧ ସ୍ତୁପ

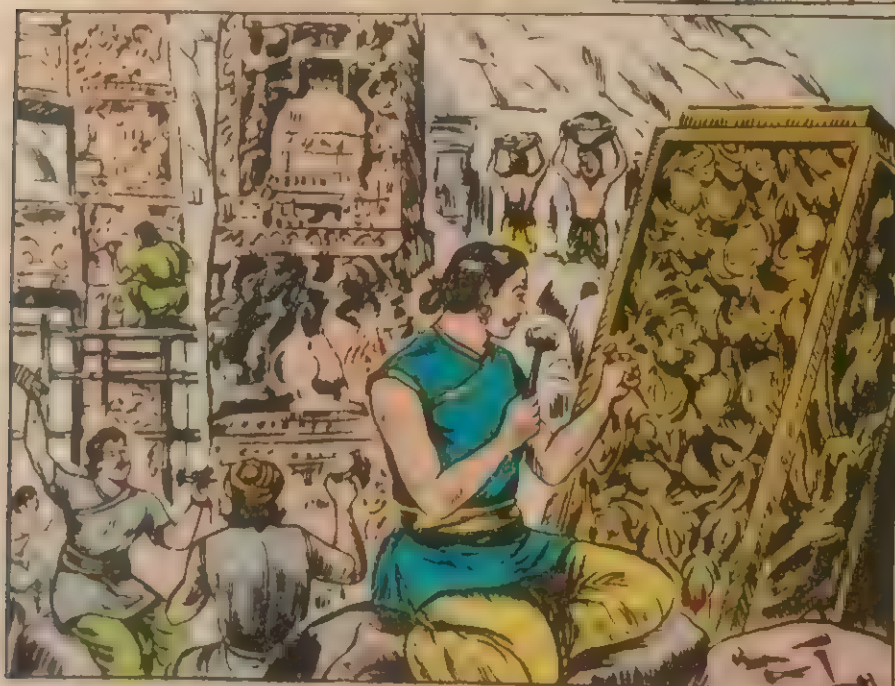
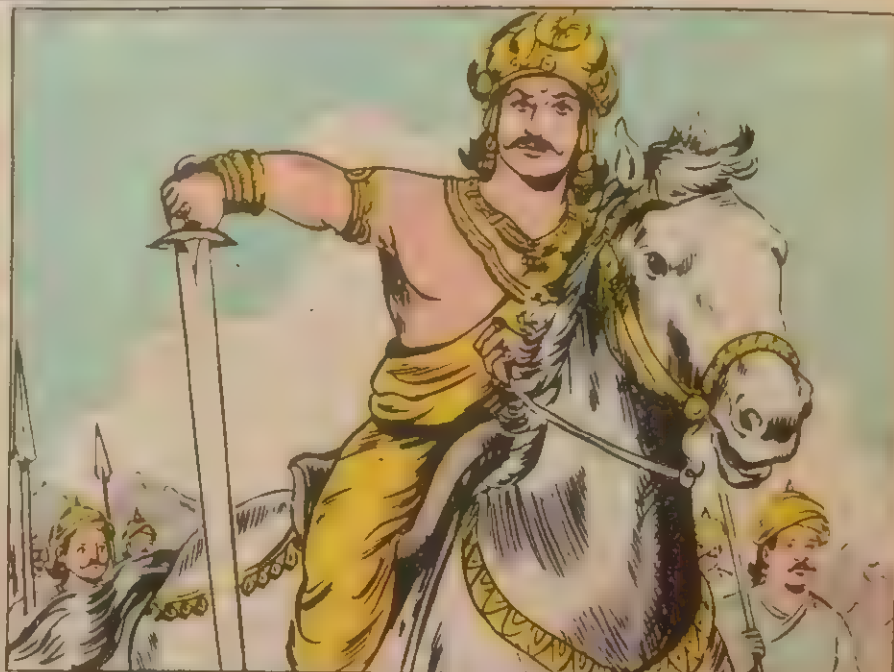
ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ବଜ୍ରଧାନୀ ସ୍ତୋତ୍ର
କିଛି ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ସାଞ୍ଚର
ବୌଦ୍ଧ ସ୍ତୁପ । ଶ୍ରୀବତ୍ସ ବୃନ୍ଦା
ଗଡ଼ାବୀରେ ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଏହା ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ସ୍ତୁତ ନିକଟରେ ସେତେବେଳେ
ଏକ ପ୍ରାଚୀନ ସହର ଥିଲା । ତା'ର
ନାମ ଦେଗା । ଅଶୋକଙ୍କୁ ସ୍ତୁତ
ମନ୍ତ୍ରରେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ
ସିଂହଳ ପ୍ରାନ୍ତ ପୁରୁଷ ଏଠାରେ
ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ରହୁଥିଲେ । ସେ ଧ୍ୟାନ
ହରାବେଳେ ତାଙ୍କ ଭଜନା (ବିଦ୍ୟାର
କନ୍ୟା) ତାଙ୍କ ନିକଟରେ ପାଇଁ ସଦା
ହୁଏ ରହିଥାନ୍ତ ।

ସେତେବେଳେ ଏଠାରେ ସ୍ତୁତ ଶୁଭଦ୍ରା
ଥିଲା । ପରେ ପରେ ଏଠାକୁ ଆସିଲେ
ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକ । ଏ ସ୍ଥାନର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ
ଓ ଭଜନତା ତାଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ କରିଲା ।
ଏଠାରେ ଶୁଭଦ୍ରା ଶଶିଲ ବୌଦ୍ଧ
ହୋଇ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନିମନ୍ତେ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା
କଲେ ।

ବିଦ୍ୟାର ସ୍ଥିଳୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ତୁତ ଓ
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘର ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ
ବାସ୍ତିବୁଦ୍ଧି ଦିଆଗଲା । ସେଥିପାଇଁ
ସେମାନଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧଶାସ୍ତ୍ର ଓ କାହାଣୀ-
ମାନ ଅଧ୍ୟୟନ କରାଯାଇ ଦେଲା ।
ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଜୀବନ ଓ ଶିକ୍ଷା ଅନୁସାରେ
ସ୍ଥିଳୀମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଏଠାରେ
ପ୍ରଚାରକା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ହୋଇଛି ।

କ୍ରମେ ଏହା ବୌଦ୍ଧ ଭିକ୍ଷୁ ତଥା
 ଗୌତମ ମାନଙ୍କ ସଦାସେ ଏକ
 ଶେଷ ଭିକ୍ଷୁର ସ୍ଥାନ ରୂପେ ଖ୍ୟାତ
 ହେବା କଲା । ଭବିଷ୍ୟତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ
 ତଥା ଦୈବରୁ ଜଣସମ୍ମାନେ ଆସି
 ଏଠାରେ ଧ୍ୟାନ ଓ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ ।

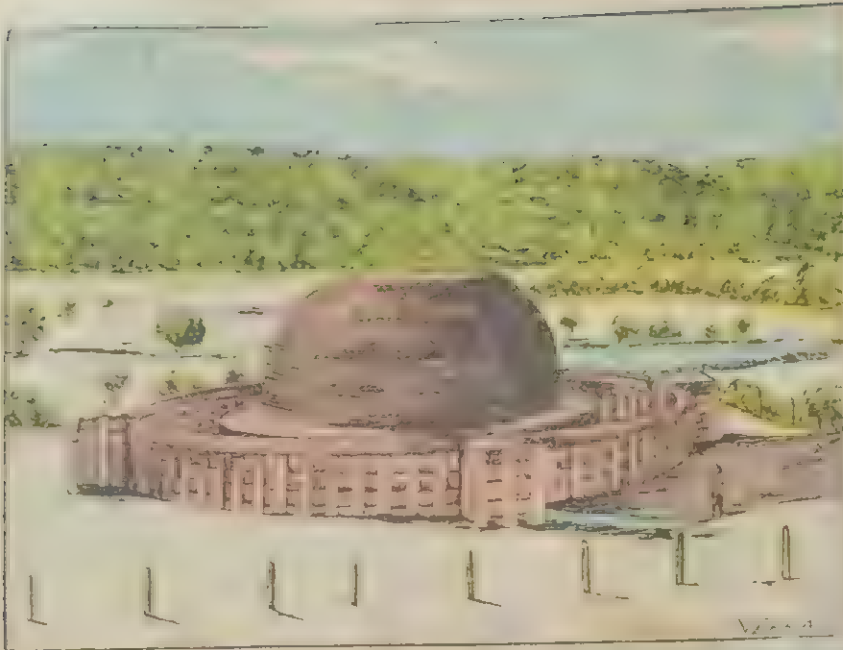

କେତେ ଶତାବ୍ଦୀ ପରେ କୌଣସି
 ଅଜ୍ଞତ କାରଣରୁ ଭିକ୍ଷୁ ଓ
 ଗୌତମମାନେ କ୍ରମେ ଏ ସ୍ଥାନ ଡାକ
 କରି ଚାଲିଗଲେ । ଏ ସ୍ଥାନର
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ କ୍ରମେ ବଣଭୂମି
 ବଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ସମୟ ଅଞ୍ଚଳ
 ଅରଣ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲା ଓ
 ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଆବାସ ହେଲା ।

୮୮୮ ରେ ଗୋଟିଏ ସୈନ୍ୟଦଳ ଏ
 ଗାଟରେ ପାହାଚୁଡ଼ା ଦେଲେ କେଣେ
 ଲାଙ୍ଗୁରୀ ସେନାପତି ଡେଇଁ ଏ
 ଲଙ୍କାଦ୍ୱିତ ସ୍ତମ୍ଭର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ ଓ
 ବଣଭୂମି ସଫା କରି ଏହାକୁ ଆବସ୍ଥାପନ
 କଲେ । ତାଙ୍କ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଆନନ୍ଦର
 ସୀମା ରହୁ ନାହିଁ ।

ଦେ ଶତାବ୍ଦୀ ଧର ବସ୍ତୁତ ହୋଇ
ରହୁଥିବା ଏ ବରଟ କୌଣ କହାରର
ଏକ ପରେ ଏକ ବରଟ ଲୋକ
ଲୋକନରୁ ଆସିଲା । ମୁଖ୍ୟ ଗୁପ୍ତ
ଦଶ କଲେମିଟର ଦୂରକର୍ତ୍ତୀ ଏକ
ଗୁପ୍ତରୁ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ସାରସ୍ୱତୀ ଓ
ମୌରୀୟାନଙ୍କ ଦେହାବଶେଷ ମଧ୍ୟ
ମିଳିଲା ।

ସ୍ତୁପର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ବୃକ୍ଷଗୋଟି ପ୍ରସ୍ତର
ତୋରଣ ରହୁଛି । ଦୂର ଦୂରାର ବର୍ଷ
ତଳର ଏ ତୋରଣମାନ ଅସୁବ ଶିଳା
କଲରେ ସମୃଦ୍ଧ । ସଙ୍କେତ ଦ୍ୱାରା
ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ଜୀବନୀ ଏଥିରେ ଚିତ୍ରିତ
ହୋଇଛି ।

ସ୍ତୁପର ଉତ୍ତରାଗ ନାନା ଚିତ୍ରରେ
ଶୋଭା ପାଉଛି । ଏ ଚିତ୍ରରେ ଗୋଟିଏ
ମାଙ୍କଡ଼ ବୁଦ୍ଧଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେବାର
ଘଟଣା ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଇଛି ।
ଅନ୍ୟ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ନାହିଁ । କୋଥ
ବୃକ୍ଷରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରତୀକ !

ନିଜ ଲୋକ !

ଶ୍ରୀ ପୁର ଗ୍ରାମରେ ଥିଲେ ଜୟଦେବ ଦାସ । ସେ ଯୌବନରେ ବେପାର ବଣିଜ କରି ବେଶ୍ ଆସୁ କରିଥିଲେ । ତେବେ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ରର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଗଲା । ନିଜରେ ଡେଇଁ ବର୍ଷାରେ ଡିଙ୍ଗା ଓଲଟି ଏପରି ହେଲା । ଜୟଦେବ ଦାସ ସେଥିରେ ଏଭଳି ମର୍ମାହତ ହେଲେ ଯେ ସେ ଆଉ ବେପାର ବଣିଜରେ ମନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ତେବେ ତାଙ୍କର ବେଶ୍ ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲା ।

ଜୟଦେବଦାସ ବେଶ୍ କିଛି ଜମିଜମା ବି କରିଥିଲେ । ଶ୍ରାବ୍ୟକୁ ତାଙ୍କ ଘରେ କାମଦାମ୍ କରୁଥିବା ଗୋପାଳ ସେସବୁ ଭଲ ଭାବରେ ଦେଖାଶୁଣା କରୁଥିଲା । ଗୋପାଳର ସ୍ତ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ରୋଷେଇବାସ କରୁଥିଲା । ସେ ଦୁହେଁ ସିନା ଗୁଜର ଗୁଜରାଣୀ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ

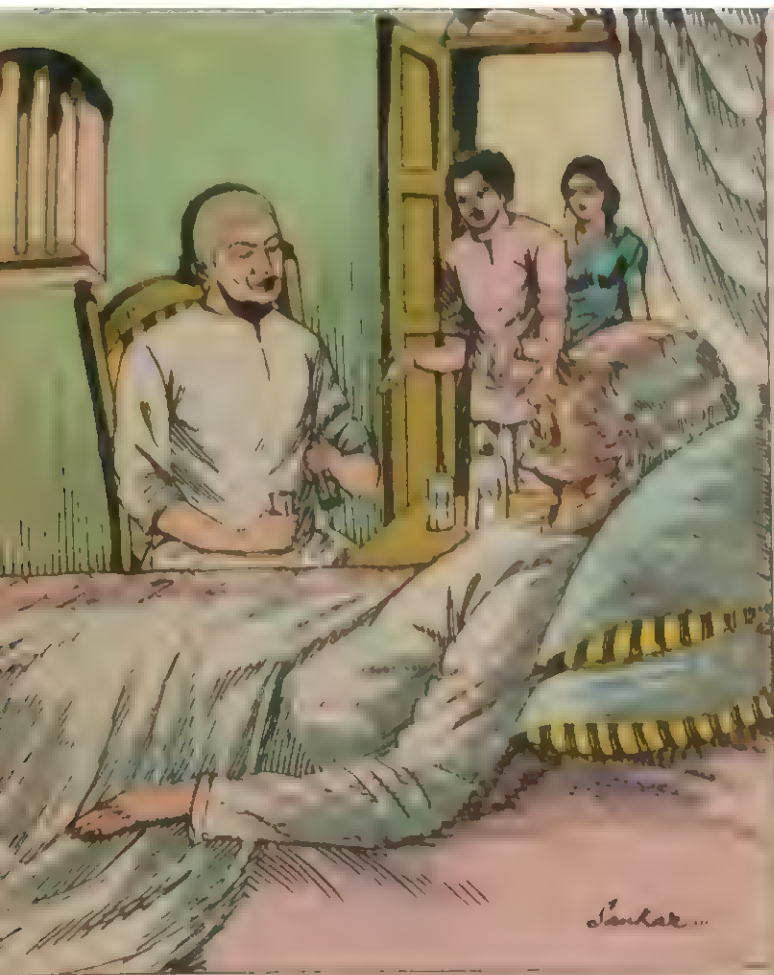
ଜୟଦେବଦାସଙ୍କୁ ସେମାନେ ନିଜର ବାପା ପରି ଦେଖୁଥିଲେ ।

ଜୟଦେବଦାସଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ଅଣ୍ଟା ବର୍ଷ ବୟସ । ହଠାତ୍ ଦିନେ ତାଙ୍କ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ଦୁଇ ସମ୍ପର୍କରେ ତାଙ୍କ ଭଗିନୀ ବିଜୟ ଓ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ସୌଦାମିନୀ । ବିଜୟ କହିଲା, “ମୁଁ ଅନେକ ବର୍ଷ ବିଦେଶରେ ଥିଲି । ଘରକୁ ଫେରିବା ମାତ୍ରେ ଆପଣଙ୍କ କଥା ମନେ ପଡିଲା । ଏତେ ଯୋରେ ମନେ ପଡିଲା ଯେ ଆଉ ଘରେ ରହିପାରିଲି ନାହିଁ ।”

“ହଁ । ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ନିଜେ ଯେମିତି ଅସ୍ଥିର ହେଲେ, ମୋତେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଶାନ୍ତରେ ରହିବାକୁ ଦେଲେ ନାହିଁ ।” ସୌଦାମିନୀ କହିଲା ।

ଜୟଦେବଦାସ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ଏଭଳି ପ୍ରିୟ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ନଥିଲେ । ସେ ଖୁସି

ହେଲେ । “ଆସିବ ସଦା, କିନ୍ତୁ ଦିନ ରୁହ ।”
ସେ କହିଲେ ।

“ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ଶିଖେଧାରୀ !” କହିଲା
ବିଜୟ ।

ସୌଦାମିନୀକୁ ଶୁଭ୍ ଭଲ ରାନ୍ଧି ଆସୁଥାଏ ।
ସେ ନାନା ସୁଆଦିଆ ଚିଜ ରାନ୍ଧି ବାବୁକୁ
ଖୁଆଇଲା । ଦିନେ ଜୟଦେବବାବୁ ଯେମିତି
ଶୁଣି ପାରିବେ, ସେମିତି ଭାବରେ ବିଜୟ
ସୌଦାମିନୀକୁ କହୁଥାଏ, “ନିଜ ଲେକ
ନହେଲେ ଏ ବୟସରେ କିଏ ମାମୁଁଙ୍କୁ
ଦେଖାଶୁଣା କରିପାରିବ ? ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର
ଅସୁଖ ବୟସ ହେଲେ କିଏ ନିଜ ସୁଖକୁ ଚିନ୍ତା
କରି ତାଙ୍କ ଡକ୍ଟର ନେବ ? ଆମେ ତ ଆଜି

ସମ୍ଭବତଃ ଏଠି ରହି ପାରୁନା ନାହିଁ । ତୋର
ବଡ଼ ଭଉଁ ଲାଗୁଛି ।”

ସୌଦାମିନୀ ଜୟଦେବଙ୍କୁ କହିଲା, “ବୋଉ ଯାଇ
ଓ ତା ଭାଣ୍ଡୀ ଘରକୁ ଯାଉ ତାଙ୍କ ମାଣିଷ
ଦେଖାଇ ଦୁଆର । କିନ୍ତୁ ଆସନ୍ତୁନା ତେବେ ।
କେତେ ଜଣକ ଯେ ଚାହୁଁ କଲେ ନାହିଁ ତାକୁ
ପଠାଇଦିଅ, ତାଙ୍କୁ ହସାଇ ନାହିଁ । ଯେତେ
ଶାଫ୍ ମାମୁଁ ମରବେ, ସେତେ ଶାଫ୍ ସେ
ଦୁହେଁ ତାଙ୍କ ସମ୍ପତ୍ତି ମାଡ଼ ବଢ଼ିବେ ।”

“ତୁମ୍ଭ, ତୁମ୍ଭ । ମାମୁଁ ଶୁଣିବେ ।
ଗୋପାଳର ପୁରୁଷ ଜାଣିଲେ ତାଙ୍କ ଭଳି
ମହତ୍ତ୍ୱ ଲୋକଙ୍କ ହୃଦୟରେ କିଭଳି ବେଦନା
ହେବ, ସେକଥା ବୁଝୁଛ ?” ବିଜୟ
ବୋଲି ଦେଲା ।

ବିଜୟ ଓ ସୌଦାମିନୀର ବ୍ୟବହାରରେ
ଜୟଦେବବାବୁ ଖମ୍ବେ ଏଭଳି ପ୍ରଗତି ହେଲେ
ଯେ ଏହାର ଆଠ ଦିନେ ପରେ ସେ ଯାହା
କରିବା କଥା ସେ ଦିନରେ ହୃଦ ପଦକ୍ଷେପ
ନେଲେ । ସେ ଗୋପାଳ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ ବଦାୟ
କରିଦେଲେ । ବିଜୟକୁ ନିଜର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ
ମନୋନୀତ କରି ଉଠାଇ ଦେଲେ ।

ସପ୍ତାହର ଭିତରେ ଅବସ୍ଥା ବଦଳିଗଲା ।
ଏଣିକି ବିଜୟ ଆଜି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁରୁଷ ଭଳି
ବିଜୟପୁରୁଷ ବ୍ୟବହାର କରେ ନାହିଁ କି ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଆଜି ଭଲ ରନ୍ଧାରନ୍ଧି କରେ ନାହିଁ ।
କଥାକାହିଁରେ ବି ସେମାନେ ରୁଷ । ବିଜୟ

ଦେବତାକୁ ଆଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ତା'ପରେ
 ନିଜ କଥାକୁ ନିବିଡ଼େ । ସେ ଗୋପାଳକୁ
 ଦୂର ଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ନିବିଡ଼, ନବୋଷ୍ଠ
 ଓ ଅନୁଗତ ଭାବକୁ ଭଗାଇ ଦେଇଛନ୍ତି,
 କେଉଁ ମୁହଁରେ ତାକୁ ଚିତାଇବେ ?

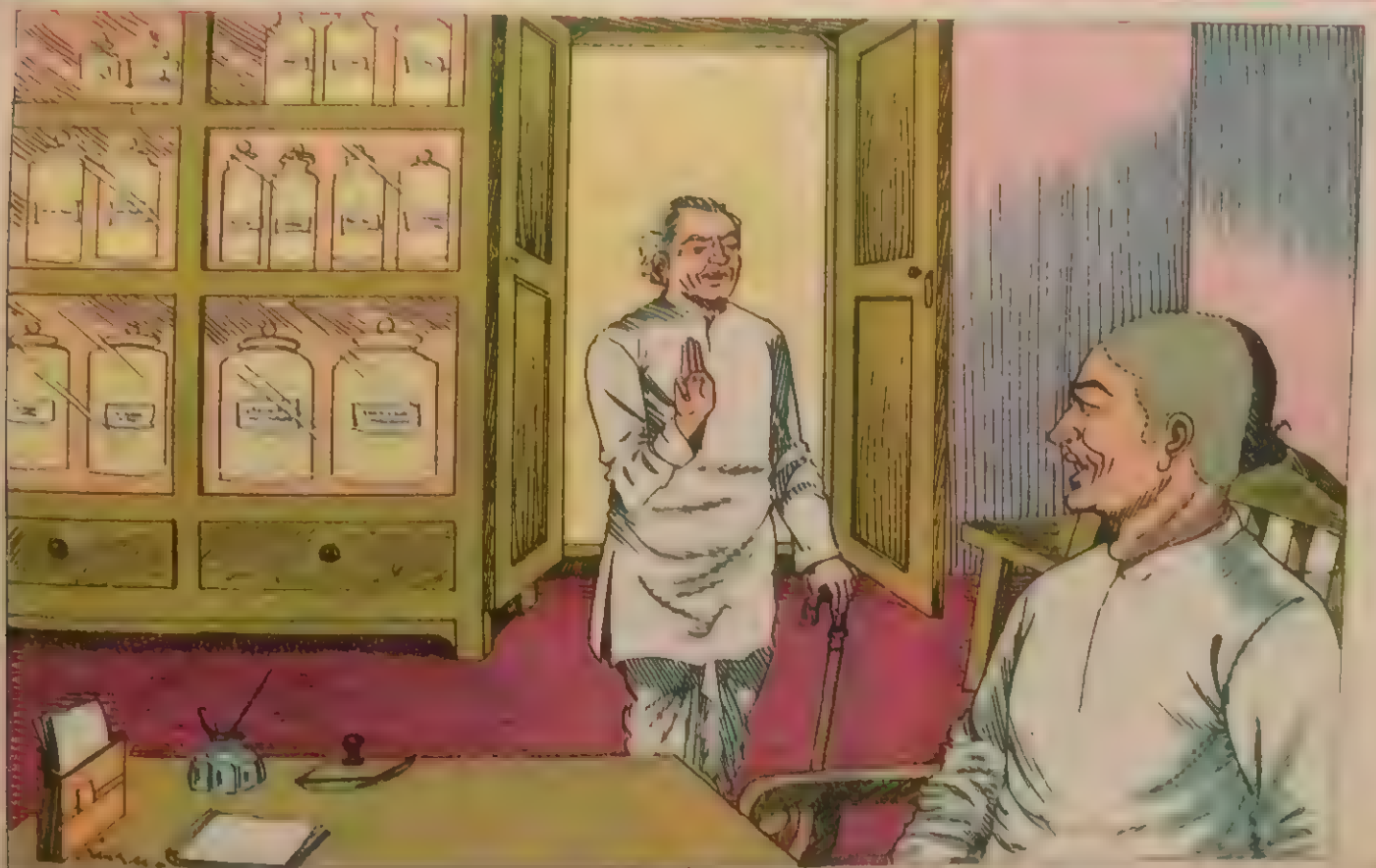
ଦିନେ ସେ ଅସୁସ୍ଥ ହେଲେ । ତାଙ୍କର
 ବାଧ୍ୟ ବନ୍ଧୁ କବିରାଜ ବିବେକ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଘର
 ଦୁଇ ଛୋଟ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଗାଁରେ । ସେ ତାଙ୍କୁ
 ଶବର ଦେବା ପାଇଁ ବଜାୟକୁ କହିଲେ । କିନ୍ତୁ
 ବିଜୟ ଗେଜ୍ଜେଟ୍ ଉଦ୍ଦର ଦେଲା, “ମାମୁ,
 ଏ ବୟସରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଔଷଧ ଖାଇ କାହିଁକି
 ଆହୁରି କଷ୍ଟ ପାଇବ ? ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକ ।”

“ବାପା ! ଭଗବାନଙ୍କୁ ଡାକିବା ବିଷୟରେ
 ତୁ ମୋତେ ଉପଦେଶ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ

ନାହିଁ । ତୋତେ ଯାହା ଦେଖୁ, ରେ ।”
 ସେ କହିଲେ ।

“ହଉ, ଦେଖିବା ।” ବିଜୟ କହିଲା ।
 କିନ୍ତୁ ଦୁଇଦିନ ବିତେଗଲେ ବି ସେ କବିରାଜଙ୍କୁ
 ଶବର ଦେଲା ନାହିଁ । ଦୈବତା ଗାଁ
 ଗୌରବାର ଗୋଟାଏ କାମରେ ତାଙ୍କ ସହ
 ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିବାରୁ ସେ ତା'
 ହାତରେ ଭୁଲନ୍ତୁ କବିରାଜଙ୍କ ପାଖକୁ ଶବର
 ପଠାଇଲେ ।

ବିବେକ ମିଶ୍ର ପହଞ୍ଚିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ପଚାରି
 କଲେ ଓ କହିଲେ, “ତମ ରୋଗ ଭିଷଣ
 ହୋଇଆହୁ, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଠିକ୍ ସମୟରେ
 ଆସିଛି । ଏହାର ଅମୋଘ ଔଷଧ ଅଛି ।
 ତମ ଭଗବାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଉଛି ।”

ଏହାକହ ସେ ଭଣଜାକୁ ବାହାରକୁ ଡାକି-
ନେଇ କିଛି ଉପଦେଶ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ତନିଦିନ ପରେ ଜୟଦେବବାବୁ ପୁରୀ
ସୁସ୍ଥ ହୋଇଗଲେ ଓ ସବାସ୍ତ୍ର ଦେ ସିଧା ଯାଇ
ବନ୍ଧୁ ବବେକଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଯାଇ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ
ଅମୋଘ ଔଷଧ ଯୋଗୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲେ ।

“ଆଜ୍ଞା, ତମକୁ ବିଜୟ ଦୈନିକ କେତେ-
ଥର ସେ ଔଷଧ ଦେଉଥିଲା ?” ବିବେକ
ମିଶ୍ର ପଚାରିଲେ ।

“ଛଅଥର !” କହିଲେ ଜୟଦେବ-
ବାବୁ ।

ବିବେକ ମିଶ୍ର ଗମ୍ଭୀର ଦେଖାଗଲେ ଓ
କହିଲେ, “ଆଜି ଭିତରେ ସେ ଲୋକକୁ ଘରୁ
ନିକାଲିଦିଅ । ମୁଁ ତାକୁ କହିଥିଲି କି ଏ
ଔଷଧର ଗୁଣ ଏପରି ଯେ ଦୈନିକ ତନିଥର
ଦେଲେ ତମେ ସୁସ୍ଥ ହେବ, ଚାରିଥର ଦେଲେ
ତମ ଅବସ୍ଥା ଭ୍ରାସଣ ହେବ, ଛଅଥର ଦେଲେ
ତନି ଦିନରେ ମରିବ ।” ବିବେକ କହିଲେ ।

“କେବେ ମୁଁ ଭଲ ହେଲି କହିବି ?”

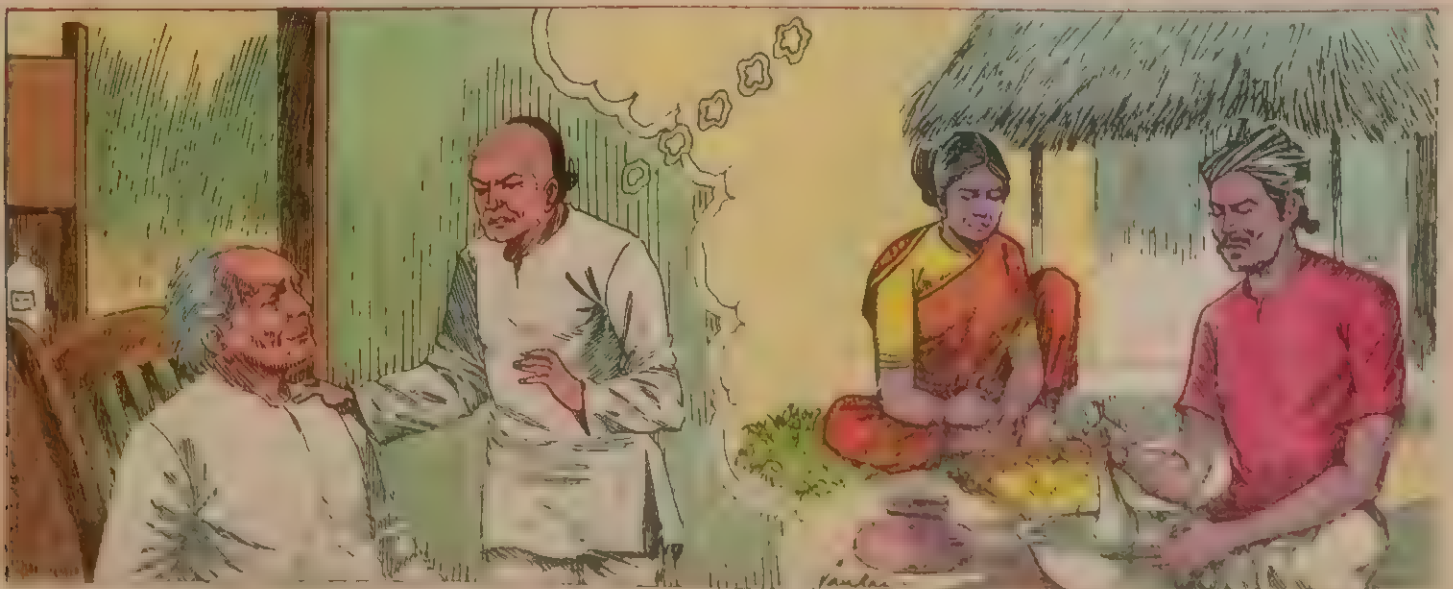
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଜୟଦେବବାବୁ ପଚାରିଲେ ।

“ଆରେ ଭାଇ, ମୁଁ ତାକୁ ସିନା ସେପରି
କହିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ଔଷଧର ଗୁଣ ସେପରି ନୁହେଁ ।
ଛଅଥରରେହିଁ ତୁମର ବେଶି ଉପକାର ହେବା
କଥା ।” ବିବେକ ମିଶ୍ର କହିଲେ ।

ଜୟଦେବ ପ୍ରମୁଦ ହେଲେ । ତାଙ୍କ
ଆଖି ଛଲ ଛଲ ହୋଇଗଲା । “ହାୟ,
ଗୋପାଳ ଯଦି ଥାଆନ୍ତା ।” ସେ କହିଲେ ।

କବିରାଜ ହସି କହିଲେ, “ସେ ଅଛି ।
ମୋ ସହକାରୀ ଭାବରେ ସେ ଓ ତା’ ସ୍ତ୍ରୀ
ଔଷଧପତ୍ର ତିଆରି କରନ୍ତି ।”

ଜୟଦେବବାବୁ ସେହିଦିନ ନିଜ ଭାଇ
ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧା ଗୋପାଳ
ନାମରେ ଓ ବାକି ଅଧା ଗାଁ ବିଦ୍ୟାଳୟ
ନାମରେ କରଦେଲେ । ସସ୍ତ୍ରୀକ ବିଜୟ
ବିଦ୍ୟା ହେଲା ଓ ସସ୍ତ୍ରୀକ ଗୋପାଳ ପ୍ରତ୍ୟା-
ବର୍ତ୍ତନ କଲା ।

ଉତ୍ତର ରାମାୟଣ

ସ୍ୱରୂପୀ ଚନ୍ଦ୍ରସାରବା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ସେ ସ୍ଥାନ ଖାଲି କରି ନୌକାରେ ବସି ଉତ୍ତର ତଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେଠାରେ ସେ ରଥରେ ବସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଯେଉଁ ଚାହିଁଥିଲେ ଓ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ରଥ ଦୃଷ୍ଟି ପଥରୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧତ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୀତା ନୀରବରେ କାନ୍ଦୁଥିଲେ । ତା'ପରେ ସେ ଆଉ ସେ ଦୁଃଖ ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ଜୋରରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲେ । ତାଙ୍କର ବଳପ ଧୂନରେ ଗଗନ ପବନ ଯେପରି ଦୁଃଖରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲେ ।

ବଳପରତା ସୀତାଙ୍କୁ କେତେକେ ମୁନକୁମାରୀ ଦେଖିଲେ । ସେମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ, “ଗୁରୁଦେବ, ଗଙ୍ଗାତଟରେ ଏକ ମୁଦଗ ନାଗ

ବସି ବଳପ କରୁଛି । ଦେଖିଲେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯେପରି ଆକାଶରୁ କୌଣସି ପଦ୍ମ ପୃଷ୍ଠରେ ଖସି ପଡ଼ୁଛି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମନେହୁଏ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ପରିଚିତା ଓ କରୁଣ ଲକ୍ଷ୍ୟାଦି ଦିବ୍ୟଗୁଣରେ ସେ ପୁଣି ଆଉ କିପରି ସେଠାରୁ ଚାଲିଲା ଓ ସେହି ନିରବ ସହାୟତା କରନ୍ତୁ ।”

ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ବାଲ୍ମୀକି ବିଶେଷ ବିଶେଷ ପରିବେଷ୍ଟିତ ହୋଇ ସୀତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଉଭୟ ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେ ସୀତାଙ୍କୁ କହିଲେ, “ହରିଷ୍ଚନ୍ଦ୍ର ମହାଶୟ ଦଶରଥଙ୍କ ପୁରୁଷରୂପେ ମୁଁ ଉତ୍ତର କରୁଛି । ଶିଶୁ, ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ତାରୁ କହିଲେ କିପରି ଆସିଲ ତାହା ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ଗୋଟିଏ ମୁଁ ଜାଣି ପାରୁଛି । ତେଣୁ ପାରିବେ

ପେରିବା ବେଳେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସୁମନ୍ତକୁ
ପଚାରିଲେ, “ସୁମନ୍ତ, ସୀତାଙ୍କ ଶତ୍ରୁତ୍ବରେ
ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହେବ ?”

“ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ଶ୍ରୀରାମଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଯାହା ଥିଲା
ତାହାହିଁ ଘଟିଲା । ବହୁବଂଶ ପୁରାଣ ମୁନିମାନେ
କହିଥିଲେ ଯେ ଶ୍ରୀରାମଙ୍କ ଜୀବନକାଳରେ ପୁଣି
ବହୁବଂଶ ଅନ୍ତ ସେ ପାଇବେ ଏବଂ ଘନିଷ୍ଠ
ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ବଢ଼ୋଟିରେ ଅଧିକ ଦୁଃଖ
ସହ୍ୟକେ । ମୁଁ ତମକୁ ଯାହା ସବୁ କହୁଛି
ତାହା ଏକ ରହସ୍ୟମୟ କାହାଣୀ । ଏକଥା
ତମେ କାହାକୁ କହିବ ନାହିଁ, ଏପରି କି
ଭରତ ହେଉଛି ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଶୁଣ ତେବେ :

“ଦିନେ ମହାରାଜା ଦଶରଥ ବଢ଼ିଷ୍ଠ
ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆଶ୍ରମକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେତେବେଳେ
ସେଠାରେ ମହାମୁନି ଅବିଙ୍କ ପୁତ୍ର ଦୁର୍ବାସା
ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । କଥାକାଣ୍ଡ କିଛି
କିଛି ଦଶରଥ ଦୁର୍ବାସାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ,
“ମୁନିବର, ମୋର ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ
କ’ଣ ? ମୋର ପୁତ୍ରମାନଙ୍କର ଆତ୍ମା କେତେ ?
ଶ୍ରୀରାମର କେତେ ପୁତ୍ର ହେବେ ଓ ତା’ର
ଜୀବନ କିପରି ଚଳେ ?”

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରରେ ଦଶରଥଙ୍କୁ
ଦୁର୍ବାସା ଏକ ପୁରାତନ କାହାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ ।

“ଦେବାସୁର ସଂଗ୍ରାମରେ ଅସୁରମାନେ
ପରାଜିତ ହୋଇ ମହାମୁନି ଭଗ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ
ନିକଟରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ । ଏକଥା ଦେଖି

ତୁମେ ଚିନ୍ତାରେ ବାସ କର । ତପସ୍ବିନୀ
ଓ ମୁନିଜନ୍ୟାମାନେ ତୁମର ସେବା କରିବେ
ଓ ଯତ୍ନ ନେବେ । ତୁମେ କୌଣସି
ନିକଟରେ ଚିନ୍ତା କରନାହିଁ । ତୁମ ଯୋଗୁ
ମୋ ଆତ୍ମନ ହେବ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପରିତ ଓ ଅଧିକ
ମହାନ ।”

ସୀତା ବାଲ୍ମୀକିଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରି ତାଙ୍କ
ହସ୍ତର ଆଶ୍ରମକୁ ଗଲେ । ବାଲ୍ମୀକି ଆଶ୍ରମରେ
ପଦ୍ମ ମୁନିଜନ୍ୟା ଓ ତପସ୍ବିନୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
ଦେଲେ ସୀତାଙ୍କୁ ଆଦର ଯତ୍ନ ପୁରକ
ରଖିବାକୁ । ଗର୍ଭିଣୀ ସୀତାଙ୍କର କ୍ରୋଧ ଓ
ଶାନ୍ତ୍ୟରେ ଯେପରି ଦୁଃଖ ନ ହୁଏ ସେ ତାହାର
ପୁରାଣକଥା କଲେ ।

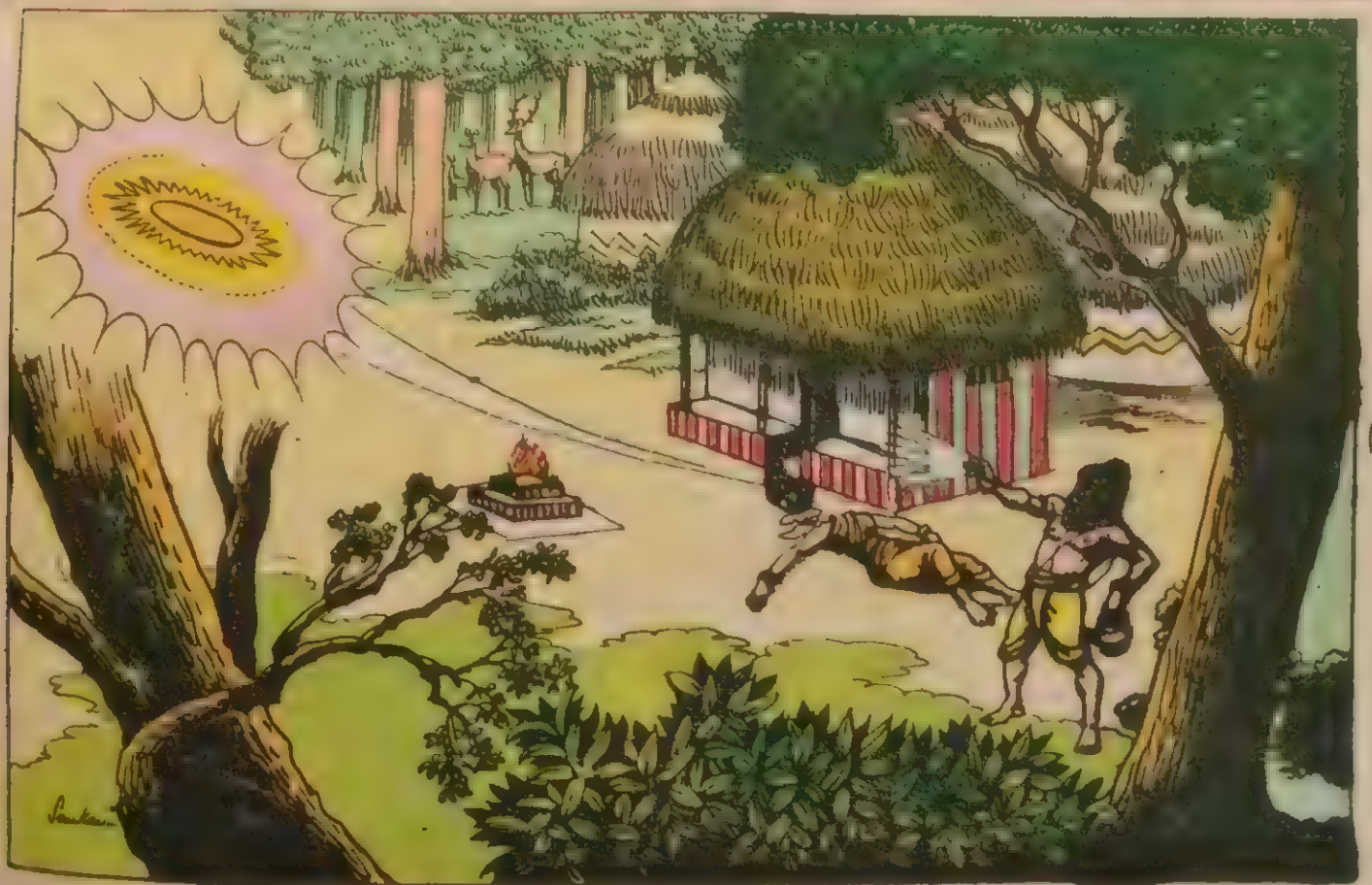

ହେଁ ଦୁଷ୍ଟ ହୋଇ ସୁଦୂର ଖସି ପଳାଇ
 ଲୁଣ୍ଠି ପତ୍ନୀଙ୍କ ଶିରଛେଦ କଲେ । ଏକଥା
 ଦେଖି ମହର୍ଷି ଭରା ହୃଦ ହୋଇ ବସ୍ତୁକୁ
 ଅଭିଶାପ ଦେଲେ, “ଆପଣ ପୃଥିବୀଲୋକରେ
 କିନ୍ତୁ ହୋଇ ପତ୍ନୀ ଶିରଛେଦର ଦୁଃଖ ସହ୍ୟ କେ ।”
 ସେହି ଶାପକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱୟଂ
 ବସ୍ତୁ ରାମ ରୂପରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ କିନ୍ତୁ
 ନେଇଛନ୍ତି ।”

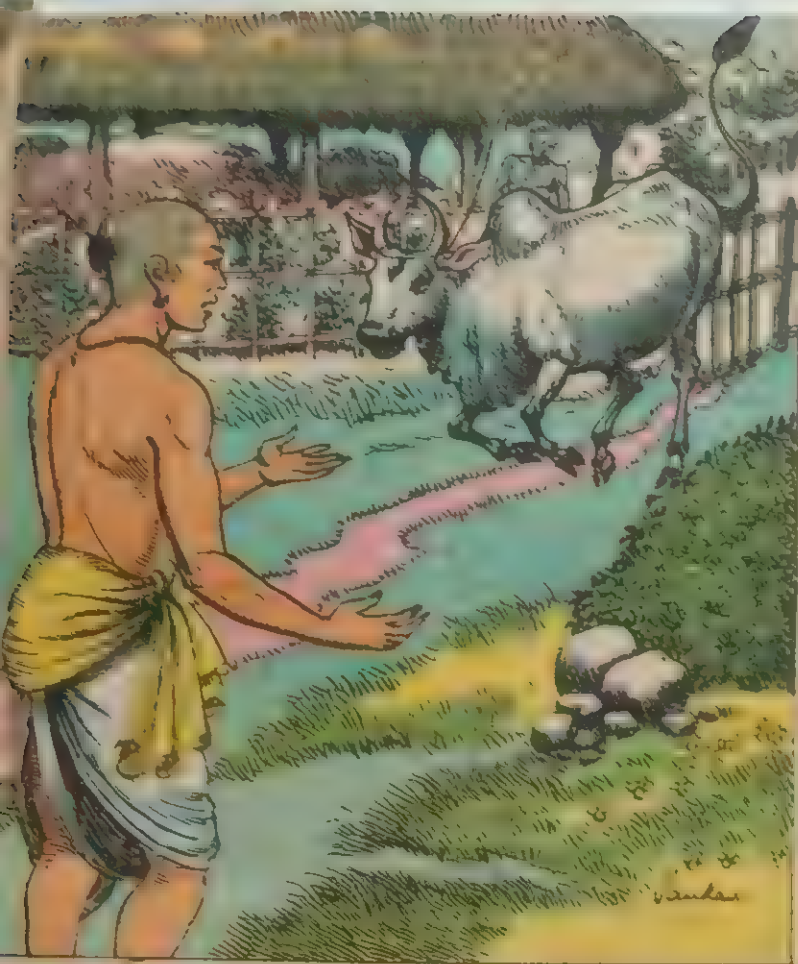
ଏହିପରି କଥାକାର୍ତ୍ତୀ କରୁ କରୁ ଲକ୍ଷ୍ମଣ
 ଓ ସୁମନ୍ତ ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ଗୋମଞ୍ଜ ନାମକ
 ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପରଦିନ ସକାଳୁ
 ସେମାନେ ପୁଣି ଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ କଲେ ।
 ଅଯୋଧ୍ୟା ଯେତେ ଯେତେ ନିକଟ ହେଉଥାଏ,
 ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କ ମନ ସେତେକି ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାଏ ।

କେଷରେ ରଥ ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ପହଞ୍ଚିଲା
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ରଥରୁ ଉଠାଇ ଯିବା ହମ୍ପାଳ ପକ୍ଷକୁ
 ଯାଇ ଅତି ସାନ ଭାବରେ ହାତଗୋଡ଼ କନ୍ଦୁ ଥିଲା,
 “ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ମହାରାଣୀ
 ସୀତାଙ୍କୁ ଗୋଚରରେ ବାଲୁନିକ ଆଶ୍ରମ
 ନିକଟରେ ଶୁଦ୍ଧଦେଇ ଆଣିଲି; ମହାରାଜ ଆପଣ
 ଦୁଃଖିତ ହୃଦକୁ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିର ଶୟ,
 ଭକ୍ତିରୁ ପତନ, ସଂଯୋଗରୁ ବିଯୋଗ—
 ଶରୀର ଏହି ଖେ ଶାଶ୍ୱତକାଳରୁ ଏହି
 ଭାବରେ ଚଳି ଆସୁଛି । ଆପଣଙ୍କୁ ଯେଉଁ
 ଅପରାଧ ସହ୍ୟକୁ ପଡୁଛି ତାହା କାଳିନ୍ଦରରେ
 ଦୂର ହୋଇଯିବ ।”

“ଲକ୍ଷ୍ମଣ, ତମେ ମୋର ଆଦେଶ ପାଳନ
 କରିଛ, ତମେ ସବଦା ମୋର ଆଜ୍ଞାକାରୀ

ଅନୁଜ ହୋଇ ରହୁଥିବ । ତମେ ସୀତାକୁ ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନରେ ଛାଡ଼ି ଆସିବ ବୁଣି ମୋର ଆଉ ମନରେ ଦୁଃଖ ନାହିଁ ।” ଶ୍ରୀରାମହେ କହିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ଚାରି ପଞ୍ଚଦଶ ଧରି ଶ୍ରୀରାମ ରାଜ୍ୟକାରୀ ଭଳିରୂପେ ଦେଖାଶୁଣା କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥାଏ । ରାତି ହେବାରୁ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ କହି ପ୍ରାଚୀନ କଥା ଶୁଣାଇ ମନକୁ ହାଲୁକା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ସେ ମହାରାଜା ନୃଗଙ୍କ କାହାଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମଣକୁ ଶୁଣାଇଲେ, ସେ କହିଲେ—

“ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ନୃଗ ନାମରେ ଜଣେ ରାଜା ଥା’ନ୍ତି । ସେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଗାଈ ସବୁ

ଦାନ କରୁଥା’ନ୍ତି । ଥରେ ଦାନ ଦେବା ସାରିଥିବା ଗୋଟିଏ ଗାଈ ଗୋଟିଏ ଆଦି ଦାନ ନ ହୋଇଥିବା ଗାଈପରି ମଧ୍ୟରେ ମିଶିଗଲା । ରାଜା ବା ଏକଥା ଜାଣିବେ କିପରି । ସବୁଦିନ ପରି ରାଜା ଗୋଦାନ ଦେବାବେଳେ ସେହି ଗାଈଟି ଅନ୍ୟ ଏକ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଦାନ ଦିଆଗଲା ।

ପ୍ରଥମ ବ୍ରାହ୍ମଣଟି ଗାଈକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଶେଷରେ ସଫାଳ ପାଇଲା । ସେ ଗାଈକୁ ପୁର ନାମରେ ନାମକାରୁ ଗାଈଟି ପକ୍ଷେ ହେଉଛି ପ୍ରଥମ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପକ୍ଷେ ଦୌଡ଼ ଆସିଲା । ଏପରି ଘଟଣା ଦେଖି ଦ୍ଵିତୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ କହିଲା, “ଭାଇ, ଏ ଗାଈକୁ ତ ମହାରାଜା ମୋତେ ଦାନ ଦେଇଛନ୍ତି । ତମେ କାହିଁକି ଏହାକୁ ତାଙ୍କ ନେଉଛ ?”

ପ୍ରଥମ ବ୍ରାହ୍ମଣ କହିଲା, “ଭାଇ, ମହାରାଜା ଏହି ଗାଈଟିକୁ ମୋତେ ବହୁ ପୁରସ୍କାର ଦାନ କରିଛନ୍ତି ।”

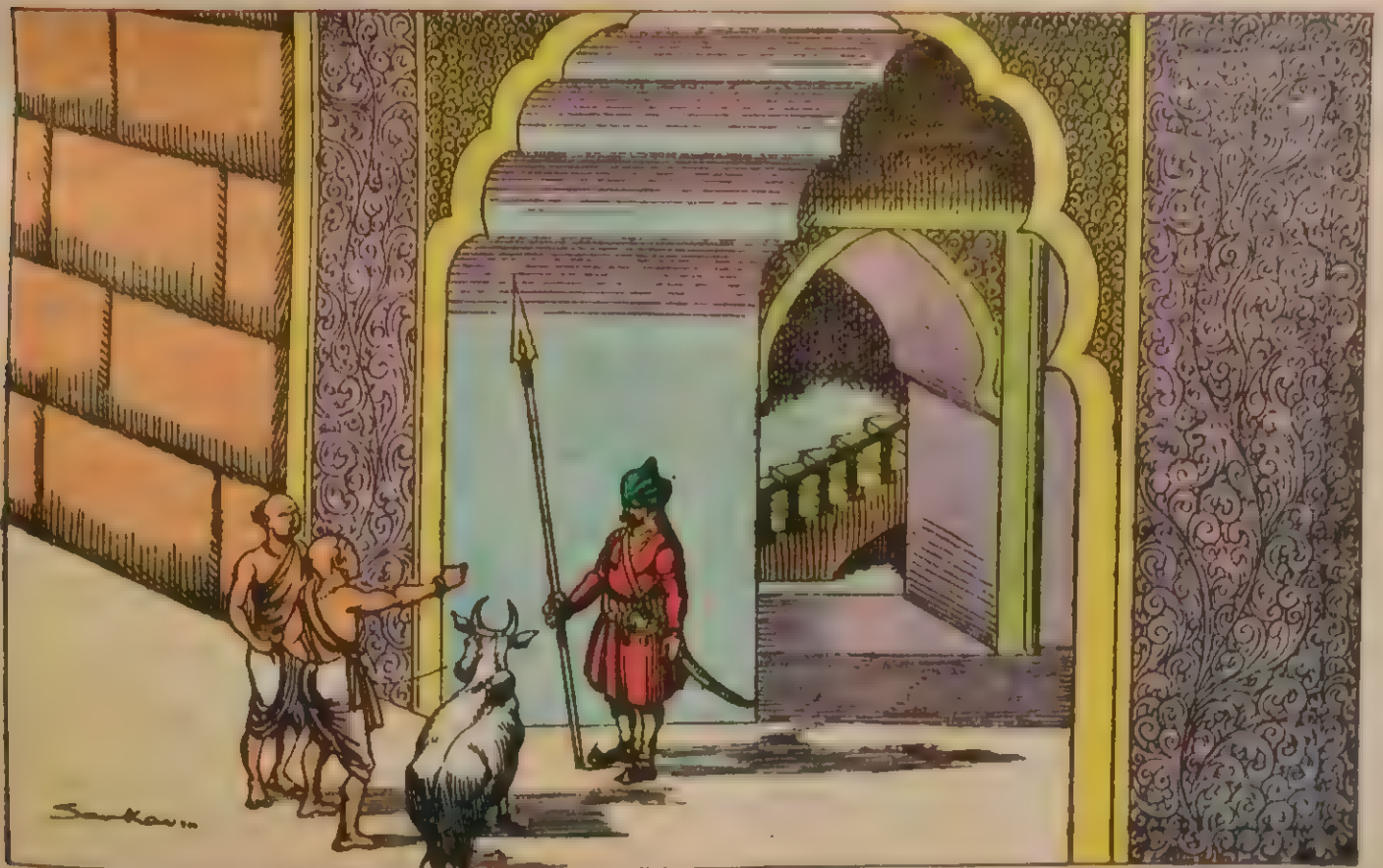
ତା’ପରେ ଦୁଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗାଈଟିକୁ ନେଇ ମହାରାଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଚାଲିଲେ । ସେଠାରେ କିନ୍ତୁ ଦ୍ଵାରପାଳ ସେମାନଙ୍କୁ ରଜାଙ୍କ ପାଖକୁ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । କିଛିଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ରାଜା ନ ଆସିବାରୁ ଦୁଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଲେ କି ଝିଟିଝିଟି ଯେପରି ଲେକଲେତେନର ଅନ୍ତରାଳରେ ଥାଏ, ସେହିପରି ରାଜା ଶବ୍ଦକରିବାରେ ।

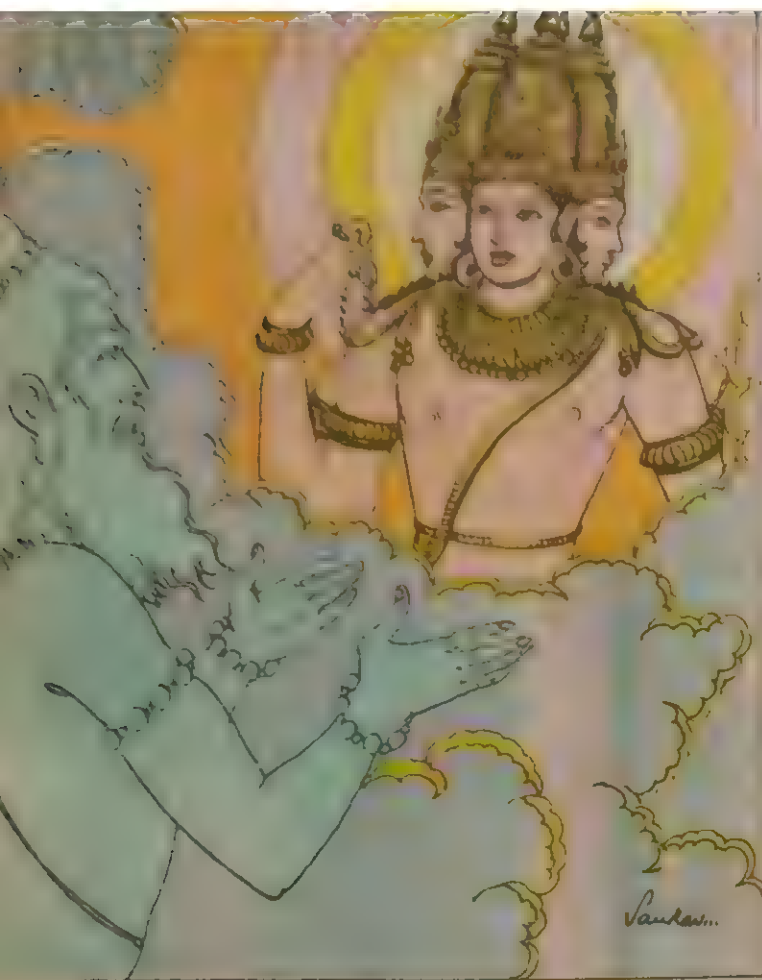
ରଜା ଏକଥା ଶୁଣି ଦୁଃଖରେ ଦୁଇ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ
 ଯମା ଗୃହରେ ଓ ଶାପମୋଚନ ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥନା
 କଲେ । ସେମାନେ କହିଲେ ଦ୍ଵାପର ଧୂଳରେ
 ବସୁଦେବଙ୍କ ଦୟାରୁ ସେ ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର
 ପାଇବେ । ତା'ପରେ ମହାରାଜା ନୂଆ ନାମ
 ଧୁନ ବସୁଙ୍କର ରାଜ୍ୟାଭିଷେକ କରି ବନକୁ
 ଯାଇ ସେଠାରେ ବାସ କଲେ । ସେଠାରେ
 ସେ ମାଟି ଖୋଳାଇ ତା' ଭିତରେ ଘର କରି
 ରହିଲେ ଓ ଗୁରୁପକ୍ଷରେ ଗଛ ସବୁ ଲଗାଇଲେ
 ଯଦ୍ଵାରା ସବଦା ସେହି ସ୍ଥାନଟି ସ୍ଥାୟୀଯୁକ୍ତ ଓ
 ଶୀତଳ ହୋଇ ରହିପାରିବ ।

ରାଜା ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରହର ବେଳକୁ ରଜା ରାମ
 ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ମହାରାଜା ନିମିତ୍ତ ବିଷୟରେ ଗଳ୍ପ
 ଶୁଣାଇଲେ ।

ମହାରାଜା ନିମିତ୍ତ ଥିଲେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଦ୍ଵାଦଶ-
 ତମ ଧୁନ । ନିମିତ୍ତ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ନଗର
 ନିର୍ମାଣ କରୁଥିଲେ ଯଦ୍ଵାରା ନାମ ଥିଲା
 ବୈଜୟନ୍ତ । ସେହି ନଗରରେ ଥିଲା ଅନେକ
 ଉପବନ, ସରୋବର ଓ ନାନା ପ୍ରକାରର
 ହୀଡ଼ାବନ ଓ ଶିଶୁ ଉଦ୍ୟାନ । ସେହି
 ନଗରର ବାସିନ୍ଦାମାନେ ମହାନ ମୁଖ ଉପଲୋଗ
 କରୁଥିଲେ । ନିମିତ୍ତ ପିତାଙ୍କୁ ଶ୍ରମି କରାବା ପାଇଁ
 ଗୋଟିଏ ଯଜ୍ଞ କରାବାକୁ ସ୍ଥିତି କଲେ । ସେ
 ବଢ଼ିଯୁକ୍ତ ଯଜ୍ଞର ଲାଭ କି ହେବାକୁ ଅନୁରୋଧ
 କଲେ । ବଢ଼ିଯୁ କହିଲେ, ଯେ ଯଜ୍ଞା ମୂର୍ଖରୁ
 ଇନ୍ଦ୍ର ତାଙ୍କୁ ଏକ ଯଜ୍ଞ ସ୍ଵପନ କରାଇବାକୁ
 ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଯଜ୍ଞ
 ଶେଷ ହେବା ମାତ୍ରେ ସେ ଏହି ଯଜ୍ଞ କରିବେ ।

କିନ୍ତୁ ରାଜା ନିମି ବିଳମ୍ବ ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ମହର୍ଷି ଗୌତମଙ୍କୁ ସେହି ଯଜ୍ଞରେ ରତ୍ନିକ ଭବରେ ନିମନ୍ତଣ କରି ଯଜ୍ଞ ସଫଳ କଲେ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଯଜ୍ଞ ସମାପ୍ତ କରିବା ପରେ ବଶିଷ୍ଠ ପୃଥ୍ବୀକୁ ଫେରି ଆସି ସବୁକଥା ଶୁଣି ମନ ଭିତରେ ଟିକିଏ ରାଗିଯାଇ ରାଜାଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବାକୁ ଗଲେ । ସେତେବେଳେ ରାଜାଥିଲେ ରାଣାର ନିଦ୍ରାମଗ୍ନ । ମହର୍ଷି କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲେ, ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ସେ ଭାବରେ ଯେ ରାଜା ବୋଧହୁଏ ଇଚ୍ଛାକରି ତାଙ୍କର ଅବମାନନା କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଅଭିଶାପ ଦେଇ କହିଲେ, “ରାଜନ୍, ତମେ ଅନ୍ୟ ମୁନି ଦ୍ଵାରା ଯଜ୍ଞ କରାଇ ମୋତେ ଅପମାନ

ଦେଇଛ । ତେଣୁ ତୁମର ଏହି ଅସଦ୍‌ବେଶ ପାଇଁ ମୁଁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି କି ତୁମର ଶରୀର ଅଚେତନ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଆଜି କୌଣସି ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ରହିବ ବୋଲୁଛି ।”

କିଛି ସମୟ ପରେ ରାଜାଙ୍କର ନିଦ୍ରା ଘଟିବାରୁ ସେ ଶବ୍ଦର ପାଇଲେ କି ବଶିଷ୍ଠ ଆସି କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରି ଯେଉଁ ଅଭିଶାପ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ରାଜା ମଧ୍ୟ ବଶିଷ୍ଠଙ୍କୁ ଶାପ ଦେଇ କହିଲେ, “ମୁନିବର ମୁଁ ନିଦ୍ରାମଗ୍ନ ଅବସ୍ଥାରେ ଆପଣ ମୋତେ ଶାପ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଆପଣଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଉଛି କି ଆପଣଙ୍କ ଶେର ମଧ୍ୟ ଅଚେତନ ହୋଇଯିବ ।”

ଏହିଭଳି ଭାବରେ ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କୁ ଅଭିଶେପ ଦେବା ଫଳରେ ଦୁହେଁ ବିଦେହ ବା ଶ୍ଵେତସ୍ଥାନ ହୋଇଗଲେ । ତା'ପରେ ବଶିଷ୍ଠ ପିତା ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ କହିଲେ, “ପିତା, ମୁଁ ରାଜା ନିମିଙ୍କ ଅଭିଶାପ ଯୋଗୁ ଶ୍ଵେତସ୍ଥାନ ହୋଇ ବିଚରଣ କରୁଛି । ଶ୍ଵେତର ଅଭବରୁ ମୁଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ମୋତେ କୌଣସି ଶେର ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ ।”

ବ୍ରହ୍ମା କହିଲେ, “ବନ୍ଧୁ, ତୁମେ ମିଥ୍ୟାବୋଧରେ ତେଜରୁ ପୁନଃଶୁ ଶରୀର ପ୍ରାପ୍ତ କର ।” ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଦୟାରୁ ବଶିଷ୍ଠ ଶ୍ଵେତ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ଇନ୍ଦ୍ରାକୁ ବଶର ବୁଲ ପୁରୋହତ ହୋଇ ରହିଲେ ।

ଏଣେ ଶୁଣିଗଣ ନିମିତ୍ତ ଶବ୍ଦର ଉତ୍ଥାପନ କଲେ
ଓ ବର ଦେଲେ ଯେ ମେ ପ୍ରାଣୀଗଣଙ୍କର
ଶବ୍ଦର ପଲକରେ ବାସ କରନ୍ତୁ । ତା'ପରେ
ନିମିତ୍ତ ଶବ୍ଦକୁ ନେଇ ସେ ଏକ ଯଜ୍ଞ କଲେ
ମେଥିରୁ ଏକ ଚେଜୀୟାନ ବାଳକ ଉତ୍ପନ୍ନ
ହେଲା । ତାକୁ ସେମାନେ ନାମ ଦେଲେ
ମିଥୁ । ସେହି ମିଥୁଲ ନଗର ନିର୍ମାଣ କଲେ ଓ
ତାଙ୍କର ନାମରେ ଏହା ନାମିତ ହେଲା ।
ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ଜନକ ।

ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ମୁଖରୁ ନିମି ରାଜାଙ୍କ ଗଳ୍ପ
ଶୁଣିବା ପରେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ କହିଲେ, “ଅଗ୍ରଜ,
କ୍ଷତ୍ରିୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ନିମି ବଶିଷ୍ଠଙ୍କ ସହିତ
ଏପରି ବ୍ୟବହାର କାହିଁକି କଲେ?”

“ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଗୁଣବେଶ
ହେଉଛି ପରମ ଶକ୍ତ । ସେଥିପାଇଁ ମଣିଷ
ବିବେକ ହରାଏ ଓ ଶାନ୍ତି ହରାଏ । ହୋଧ
ଉପରେ ରାଜା ଯଯାତିଙ୍କର ନିୟୁକ୍ତଣ
ଅବ୍ୟାହତ ଥିଲା ।” ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର କହିଲେ ।
ତା'ପରେ ସେ ଲକ୍ଷ୍ମଣଙ୍କୁ ଯଯାତିଙ୍କର ଗଳ୍ପ
ଶୁଣାଇଲେ ।

ନନ୍ଦିଷ୍ଠପୁର ମହାରାଜା ଯଯାତିଙ୍କର ଥିଲେ
ଦୁଇଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ । ଜଣେ ଶୁକ୍ରାଗୁର୍ତ୍ତୀକ ଜନ୍ମା
ଦେବଯାନୀ ଓ ଦ୍ଵିତୀୟା ରାଜା ବୃଷସେନାଙ୍କ
ଜନ୍ମା ଶର୍ମିଷ୍ଠା । ରାଜା ଶର୍ମିଷ୍ଠାଙ୍କୁ ଅଧିକ
ଭଲ୍ ପାଉଥିଲେ ଓ ଶର୍ମିଷ୍ଠାଙ୍କ ପୁତ୍ର ପୁରୁ ମଧ୍ୟ
ପୁରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ସବାପେକ୍ଷା

ପ୍ରିୟ ପୁତ୍ର । ଏକଥା ଦେବଯାନୀଙ୍କ ପୁତ୍ର ଯଦୁ
ସତ୍ୟ କରିପାରୁ ନଥିଲେ ।

ଦିନେ ଯଦୁ, ମାତା ଦେବଯାନୀଙ୍କୁ କହିଲେ,
“ମା’, ତମେ ବିଶ୍ଵାସ କରୁଛୁ ଶୁକ୍ରାଗୁର୍ତ୍ତୀକ
ଜନ୍ମା ହୋଇ ମଧ୍ୟ ପିତା ତମକୁ ହତାହର
କରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ବ୍ୟବହାର
ପାଉଛି । ଏପରି ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ତିନି
କରିଛି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି । ତମେ ଏଥିପାଇଁ
ମୋତେ ଅନୁମତି ଦିଅ ।” ଏତକ କହି ସେ
କାନ୍ଦିଲେ ।

ପୁତ୍ରର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଦେବଯାନୀ ଦୁଃଖି
ହେଲେ ଓ ମନେ ମନେ ରାଗି ଉଠିଲେ । ସେ
ନିଜ ପିତାଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କଲେ । ଶୁକ୍ରାଗୁର୍ତ୍ତୀ

ଚନ୍ଦ୍ରଶାଢ଼ ସେଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦେବଦାମା ପିତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କଥା ନିବେଦନ କରି କହିଲେ, “ପିତା ଏ ଅପମାନ ସହ୍ୟ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ବରଂ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି ।”

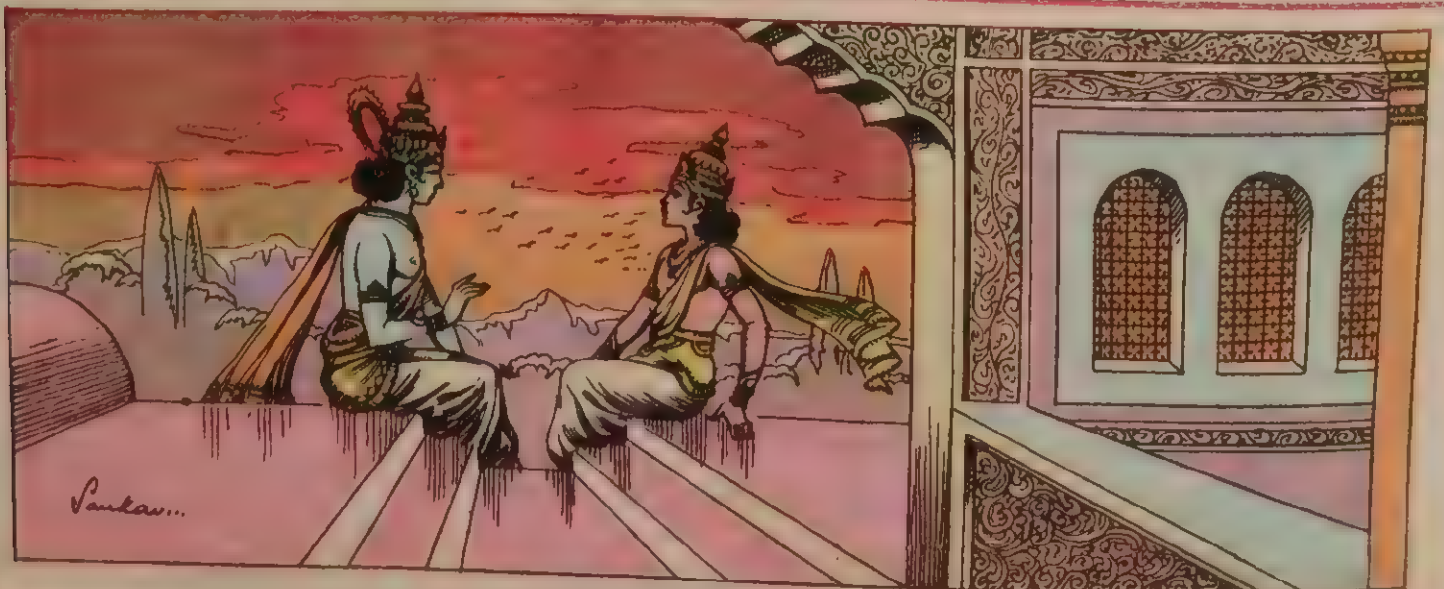
ହିଅର ଦୁଃଖ ଦେଖି ଶୁକାଗୁରୁ ଶୁଣିଗଲେ । ଓ ଯଯାତିଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ଦେଇ କହିଲେ, “ଯେଉଁ ଯୌବନର ଗର୍ବରେ ତୁ ଦେବଦାମା ପ୍ରତି ଏପରି ବ୍ୟବହାର କରିଛୁ, ସେହି ଯୌବନ ତୁ ଅଗରେ ହରାଇ ବୁଝାବୁଝା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବୁ ।”

ଶୁକାଗୁରୁଙ୍କ ଅଭିଶାପରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶାଢ଼ ଯଯାତି ଅକାଳ ଜବା ଦ୍ଵାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ । ଯଯାତି ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ, “ପୁତ୍ରଗଣ, ମୁଁ ଶୁକାଗୁରୁଙ୍କ ଶାପରେ ଅକାଳରେ ଜବାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଛି । ମୋର ସ୍ଵପ୍ନାର ସୁଖଭୋଗର ଇଚ୍ଛା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୃପ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ତେଣୁ ଯଦି କେହି ନିଜର ଯୌବନ କିଛିକାଳ ପାଇଁ ମୋତେ ଦେଇ

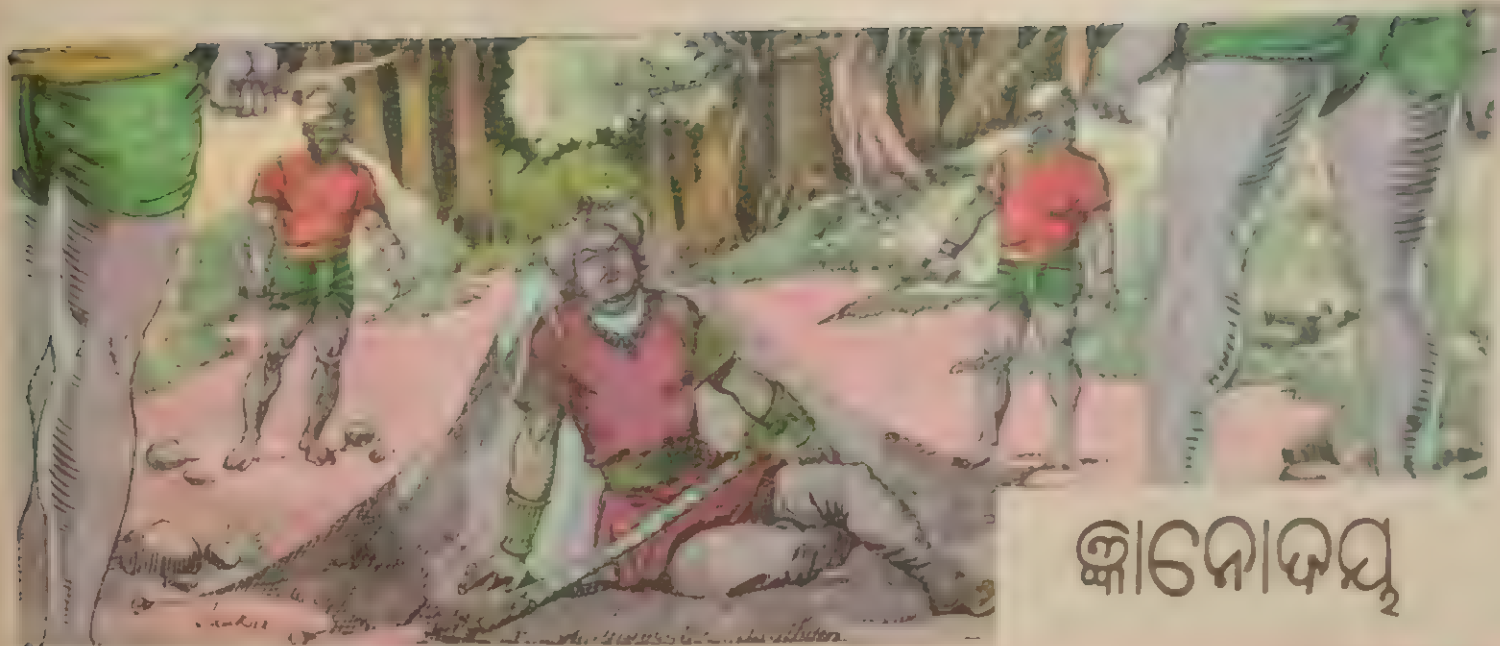
ପାରନ୍ତା ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋ ପରେ ବଞ୍ଚିଯିବା ଦିଅନ୍ତି । କିଛି ବର୍ଷ ପରେ ପୁଣି ମୁଁ ମୋ ବୁଝାବୁଝାକୁ ଫେରିଯା’ନ୍ତି ।”

ପୁତ୍ରମାନେ ତୁମ୍ଭ ରହିଲେ । କେବଳ ପୁରୁଷଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ମହାନ୍ ଡାକ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେ । ପୁରୁଷର ଯୌବନ ପ୍ରାପ୍ତ କରି ରାଜା ଯଯାତି ସହସ୍ର ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟଶାସନ କଲେ ଓ ସହସ୍ର ଯଜ୍ଞ କଲେ । ପରେ ସେ ପୁତ୍ରଙ୍କୁ ଡାକି ଯୌବନ ଫେରିାଇ ଦେଇ ନିଜେ ବୁଝାବୁଝା ଗ୍ରହଣ କଲେ । ପୁରୁଷଙ୍କୁ ଡାକର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ରୂପେ ଅଭିଷେକ କରାଇଲେ । ପୁରୁ ନିଜର ଶାସନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ କାର୍ତ୍ତି ଅର୍ଜନ କଲେ ଓ ମହାନ୍ ରାଜତନ୍ତ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜାରେ ସୁଖ୍ୟାତ ଲଭି କଲେ ।

ଶ୍ରୀରାମ କଥା ସମାପ୍ତ କଲେ । ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଅଗ୍ରଜଙ୍କ ସତ୍ସଙ୍ଗ ଲଭି କରି ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ ମନେ କଲେ ।

ଜ୍ଞାନୋଦୟ

ରୁଦ୍ରପୁରର ରାଜା ସିଂହକେତୁ ଥିଲେ ନିଷ୍ଠୁର ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀ । ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦେଇ ଧନ ଶୋଷଣ କରିବା ତାଙ୍କର ଥିଲା ପ୍ରଧାନ କାମ । ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ସେ ଦେଉଥିଲେ କଠୋର ଦଣ୍ଡ । କେହି ଯଦି ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରେ ତ ରାଜା ତାକୁ ଶୁଲରେ ବସାଇ ମାରି ଦିଅନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ବୃଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀ ଧର୍ମରେଣ ଥିଲେ ବିବେକବାନ୍ । ସେ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରି ବିଫଳ ହେଲେ । ରାଜାଙ୍କର ଏପରି ମନୋରାଜ୍ୟ ଯୋଗୁ ରୁଦ୍ରପୁରର ପ୍ରଜାମାନେ କୁହନ୍ତି, “ଏ ଶାସନ ରାକ୍ଷସର ଶାସନ ।”

ରାଜା ସିଂହକେତୁ ବଡ଼ ଶୀକାର ପ୍ରିୟ ଥିଲେ । ଦିନେ ଶୀକାର କରିବାକୁ ଜଙ୍ଗଲକୁ

ଯାଇଥା'ନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ହରିଣ ପଛରେ ଯାଇ ସେ ଘୋର ଜଙ୍ଗଲରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ତାଙ୍କର ଅନୁଚରବଳୀ-ଠାରୁ ଅନେକ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଇଥିଲେ, ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ଖୋଜି ଖୋଜି ନ ପାଇ ଶେଷରେ ରଜଧାନୀକୁ ଫେରି ଫେରିଯିବାର ମନସ୍ଥ କଲେ । ସେ ଘୋଡ଼ାରେ ଯାଉଥା'ନ୍ତି ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଚାକର ଉଠିବାରୁ ଜଙ୍ଗଲ ଡାକୁମାନେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଜାଲ ପକାଇ ତାଙ୍କୁ ଧରିନେଲେ । ଡାକୁମାନେ ରାଜାଙ୍କର ମୁଲ୍‌ବାନ୍ ପୋଷାକ ଓ ଅଳଙ୍କାର ଲୁଟିନେଲେ ଓ ତାକୁ ସଙ୍ଗର ପାଖକୁ ନେଇଗଲେ ।

ସଙ୍ଗର କଠୋର ସ୍ତରରେ ପଡ଼ିଲେ, “ଠିକ୍ କୁହ, ତୁମେ କିଏ?”

“ମୁଁ ରୁଦ୍ରପୁରର ରାଜା ସିଂହକେତୁ ।” ରାଜା କହିଲେ ।

ଏକଥା ଶୁଣି ସର୍ଦ୍ଦାର ନିଜର ଅନୁରେ-
ମାନଙ୍କୁ କହିଲା, “ଆରେ ମୁର୍ଖମାନେ,
ଏହାକୁ ଘିଅ ବନ୍ଦନମୁକ୍ତ କର । ଏ ଲୋକ
ତ ଆମର ଭରସୁ ଜଣେ ।”

“ରଜାଙ୍କୁ ଶୁଣି ସର୍ଦ୍ଦାର କହିଲା,
“ସେମାନେ ନ ଜାଣି ତୁମକୁ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ।
ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ ଯେ ତମେ
ଆମର ମାନଙ୍କ ପରି ଜଣେ । ତମେ ରଜାଙ୍କୁ
ଥିଲେ ଆମର ଲଭ । ଏବେ ଯାଇପାର ।”

ସର୍ଦ୍ଦାରର କଥାରୁ ରଜା କିଛି ବୁଝିପାରିଲେ
ନାହିଁ । ଯାହାଦେଉ ନିଜାତମାନଙ୍କ ହାତରୁ
ରକ୍ଷା ପାଇ ଜୀବିତ ଆସି ପାରିଲେ ବୋଲି
ଭାବ ଭାବ ଶୁଣିରେ ଘୋଡ଼ା ଉପରେ ବସି
ଫେରୁଥାନ୍ତି । କିଛି ବାଟ ଯିବା ପରେ ଏକ

ବିକଟ ଅବସ୍ଥାରେ ଏକ ପିଣ୍ଡାତ ଆସି
ବାଟ ଡେଇଁଲେ । ରଜା ତେଣେ
ତରବାଇ ଉଠାଇଲେ ମାଟିରେ ବୋଲି ।

ପିଣ୍ଡାତ ଆସୁଥିବା ଜୋରରେ ହସି ହସି
କହିଲା, “ଆରେ ମୁର୍ଖ ତୁ କ’ଣ ଜାଣୁନା କି
ମୋର ଦେହ ନାହିଁ ? ତରବାଇରେ ତୁ
ମୋର କ’ଣ କରିବୁ ? ତୁ ଟେଣୁ କଲେ
ମଧ୍ୟ ମୋର କିଛି କ୍ଷତି କରାପାରୁ ନାହିଁ ।
କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଟେଣୁ କଲେ ତୋ ଦେହର ସାରା
ରକ୍ତ ପିଇଯିବି । ମୁଁ ରକ୍ତପିମ୍ପାସୀ ପିଣ୍ଡାତ ।
ମନେହୁଏ ତ ତୁ ବଡ଼ ସାହସୀ । କହ,
ତୁ କିଏ ?”

“ମୁଁ ଛଦ୍ମପୁରର ରଜା ପିଂଡ଼କେତୁ ।”
ରଜା ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

ଏକଥା ଶୁଣି ପିଣ୍ଡାକ ନିଜର ଶକ୍ତିତ ହୋଇ
 କହିଲା, “ତୁ ତାହେଲେ ମିଠୁକେତୁ ! ମୁଁ
 ଶୁଣିଛି ତୁ ଯେଉଁ ଲୋକ ସେ ଲୋକଙ୍କୁ
 ପିଣ୍ଡାକକୁ ମଧ୍ୟ ଖାଇଯିବୁ । ମୁଁ ତୋର ପତି
 କହିବାକୁ ଭଲ, ନହେଲେ ପିଣ୍ଡାକର ରାଜା
 ମୋତେ କଠିନ କଣ୍ଠ ଦେଇଥାନ୍ତା । କାରଣ
 ତୁ ଆମକୁ ନିଜ ଆହାର ଯୋଗାଉଥିବା
 ଆମର ପରମ ବନ୍ଧୁ ।” ଏତିକି କହି ପରେ
 ପିଣ୍ଡାକ ବୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ।

ଏସବୁ କଥା ଶୁଣି ମିଠୁକେତୁ ଆହୁରି
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସେହିକଥା ଭାବୁ ଭାବୁ ସେ
 ପୁଣି ରାଜଧାନୀ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ ।
 କିଛିଦୂର ଯିବା ପରେ ହଠାତ୍ ସେ ଏକ
 ଶୁଷ୍କ ଗର୍ଜନ ଶୁଣି ପାରିଲେ । ସେ କିଛି

ଶୁଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଚାହିଁଲେ ସେମାନେ କିଛି
 ଗଛ ତଳେ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଥାଇ ହାତ ବଢ଼ାଇ
 ଚାହିଁବାକୁ ଯାଏ । ଶୁଷ୍କ ଗର୍ଜନ ହେଲା ।

ରାକ୍ଷସ କହିଲା, “ଆରେ ମାନବ, ତୁ
 କେଉଁ ଭଲ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋ ପାଇଁ ଅସିବୁ ।
 ମୋତେ କିଛି ଦେଇ ଲଗୁଥିଲା ।” ରାଜାଙ୍କୁ
 ଶାଲବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ନିଜର ଅସ୍ତ୍ର ଲେ
 ଓ ପାର୍ଶ୍ବରେ, “ତୋ ବେଶେଷତା ମନେ
 ହେଉଛି ତୁ କୌଣସି ଜଣାଶୁଣା ଲୋକ ।
 ତୁ କିଏ କହୁଛ ?”

“ମୁଁ ଛଦ୍ମପୁରର ରାଜା ମିଠୁକେତୁ”
 ରାଜା ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

ଏକଥା ଶୁଣି ରାକ୍ଷସ ହସି ହସି କହିଲା ।
 “ଆରେ ତୋତେ ମାରିଲେ ମୁଁ ହିଁ ସେକରେ

ମଞ୍ଜରୀ । ମୁଁ ତେ ଆବୋଦ ଦେଉଛି ତୁ
ବହୁଦନ ବଢ଼ି ଥା' । ତୋତେ ମୁଁ ଶାଲବି
ନାହିଁ । ମା ନିଜ ବାଟରେ ପଳ ।” ଏତକ
କହି ଶେଷ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲା ।

ରଜା ଆଦୁର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ତାକୁ
ସଙ୍ଗୀର, ପିଣାତ ଓ ଶେଷ କଥା ଭାବି
ବିଚି ରଜା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଅନୁରେବରାଜ
ହାତ ଦେଖା ଦେଲା । ରଜା କିଛି ନ କହି
ଜେଧାନା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଲେ । ସଞ୍ଜ ସୁଦ୍ଧା
ସମସ୍ତେ ରଜଧାନୀରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ରଜା ନଗରରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ମନ୍ତ୍ରୀ
ଧର୍ମରେଶକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଲେ । ସେ
ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କଥା କହି ପଚାରିଲେ,

“ମନ୍ତ୍ରୀବର, ଆମର ମୋ ପିତାଙ୍କ ସମସ୍ତ
ଅବସ୍ଥା । ବହୁସରେ ଶୁଣୁନି । ମୋତେ
ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ତାକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ, ପିଣାତ ଓ
ଶେଷ ଏପରି କଥା ସବୁ କାହିଁକି ହେଲେ
ଓ ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦେଲେ ?”

ଧର୍ମରେଶ କିଛି ସମୟ ଚିନ୍ତା କଲେ,
ତା'ପରେ ସେ କହିଲେ, “ମହାଶୟ ମୋର
କୌଣସି ଦୋଷ ନ ଥିଲେ ମୁଁ ମୋ
କଥାର ଅର୍ଥ କହି ଦେଲି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ତୁ
ନ ଯାଇ ଏକଥାର ସତ୍ୟତା ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ
ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତୁ ।”

ସଂଜ୍ଞାକେତୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥାକୁ ସ୍ଵୀକାର
କଲେ । ତା'ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ତାକୁ
ସଙ୍ଗୀର ଆପଣଙ୍କୁ ନିଜ ଲେକନାମିକ ମଧୁ
ଜାଣି ଚିକାଲି କହିଲେ, ଏହାର ଅର୍ଥ ତାକୁ
ପେପରି ବାଟରେ ଚାଲୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ
ଲୁଟିବା ଆମର ସେଠାର ନିଜର ପ୍ରତିନିଧି
ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଟି ନେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ତାକୁ ଓ
ରଜା ମଧ୍ୟରେ କିଛି ପ୍ରତିଦ୍ଵେଷ ରହିଲା ନାହିଁ ।
ପିଣାତ ଆପଣଙ୍କୁ ଶୁଣିଲେ ରୁହେଲେ କିଛି
ଆପଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସେ ଲଭିବାକୁ ହେଉଛି ।
ଆପଣ ରଜ୍ୟରେ ଆଜି କିଛି ଦେଶ ଲୁଟି
ଦେଖିଲେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ପାଣି ଦେଇ
ଦେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ପିଣାତ ସେଇ ସବୁ
ବିଚାରକୁ ଶାଲ ବଢ଼ିଲା । ଯେହାନା ତା
ଛାଡ଼ିଦେଲା । ଧର୍ମରେଶ ଶେଷ ଦେଖିଲେ

ଆପଣଙ୍କ ଶାସନ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ଶାସନ ପରି ହୋଇଛି । କେଉଁଠି ଟିକିଏ ଭୁଲଭଟ୍ଟି ହୋଇଗଲେ କାଳେ ଆପଣ ଫାଙ୍ଗି ଦେବେ ସେଥିଯୋଗୁ ବହୁ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ନଗର ଛାଡ଼ି ଲୋକାଳୟ ଛାଡ଼ି ଜଙ୍ଗଲକୁ ବା ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ପଳାଉଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଶାନ୍ତି ହେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆପଣଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଦେଲା ଓ ବେଶିଦିନ ଜୀବିତ ରହୁବାକୁ ଆଶିର୍ବାଦ ଦେଲା ।”

ରାଜା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସବୁକଥା ମନ ଦେଇ ଶୁଣିଲେ ଓ କହିଲେ, “ଏହାର ଅର୍ଥ ମୁଁ ଡାକୁ, ପିଶାଚ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରଭୃତି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ ସେଇମାନଙ୍କ ପରି ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଛି । ଇଏ ତ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜାର କଥା ।”

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ, “ମହାରାଜ, ଆପଣ ଏ ବିଷୟରେ ନିଜେ ଗଭୀର ଘବରେ ଚିନ୍ତା

କରନ୍ତୁ । ଯଦି ମୁଁ ଅଧିକ କାହା କହିଥାଏ ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ ।”

ରାଜା ସିଂହାସନରୁ ଉଠି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାମ କରି କହିଲେ, “ମନ୍ତ୍ରୀବର, ଆପଣ ଯଥାର୍ଥରେହିଁ ଧର୍ମଚରଣ । ଆପଣଙ୍କ ଯୋଗୁ ଆଜି ମୋର ଜ୍ଞାନୋଦୟ ହୋଇଛି । ମୁଁ କଥା ଦେଉଛି ଯେ ଆଜିଠାରୁ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କର କଳାଶ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାରେ ଚେଷ୍ଟା କରିବି । ଏଥିପାଇଁ ଆପଣ ମୋତେ ଆଶିର୍ବାଦ କରନ୍ତୁ ।”

ଧର୍ମଚରଣ ରାଜାଙ୍କୁ ଆଶିର୍ବାଦ ଦେଇ କହିଲେ, “ମହାରାଜ, ଆପଣ ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ସବାର ହୋଇଥିବା ଦୁଷ୍ଟଚକ୍ରମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟ ହାସଲ କରିଛନ୍ତି । ଇଏ ତ ବହୁତ ଆନନ୍ଦର କଥା ।”

ସେହିଦିନଠାରୁ ରାଜା ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରକାରରେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟରାଜା ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଲେ ।

ସୃଷ୍ଟି ଭେଦ

ସୃଷ୍ଟିର ଆରମ୍ଭରେ ଅରଣି ନାମକ ଜଣେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଓ ଚପସ୍ୟାଳୁ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ଥା'ନ୍ତି । ଥରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଏଇ ଭାବନା ଆସିଲା କି ଏତେ ପ୍ରକାର ଜୀବକୁ ଭଗବାନ୍ ଜାହାଁକି ସୃଷ୍ଟି କଲେ ? କେବଳ ମନୁଷ୍ୟ କ'ଣ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ?

ଏହି ଚିନ୍ତାକୁ ମନରେ ରଖି ସେ ବହୁକୁ ଚପସ୍ୟା କଲେ ଓ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାଣୀକୁ ମନୁଷ୍ୟ ରୂପରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରିବାର କ୍ଷେତ୍ର ସେ ଲଭ କଲେ । ସେ ସିଦ୍ଧିଲାଭ କରି ଫେରୁଥା'ନ୍ତି ବାଟରେ ଦେଖିଲେ ଗୋଟିଏ ଭୟାବ୍ରତା ହସ୍ତା ହରିଣୀ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ କ୍ଷୁଚ୍ଛୁ ଓ ଗୋଟାଏ ବାଘ ତା'ର ପଶ୍ଚାତ୍ତାପନ କରୁଛି । ସେ ତତ୍ତ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର ହରିଣୀକୁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଯୁବତୀ ଓ ବାଘକୁ ଏକ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକରେ ପରିଣତ କଲେ ।

ସୁନ୍ଦର ଯୁବତୀକୁ ଦେଖିବା ମାତ୍ରେ ଯୁବକଟି ମୋହାକ୍ତକ ହେଲା ଓ ତାକୁ ବିବାହ କରିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତ କଲା । ଦୁହେଁ ବିବାହ ହୋଇ ସେହି ଜଙ୍ଗଲରେ ଭର କରି ରହିଥା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦୁହେଁଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଅଲଗା । ସ୍ତ୍ରୀଟି ମାଛମାଂସ ଖାଏନାହିଁ, ଶାନ୍ତ, ସରଳ ଓ ମଧୁର ସ୍ଵଭାବର । ଯୁବକଟି ବହୁତ ଉଗ୍ର ହସ୍ତାବର । ସବୁଦିନେ ଟିକାର କରି ନିରାଦର ଜନ୍ତୁ ସବୁ ମାରିଥାଣେ । ଏସବୁ ଦେଖି ସ୍ତ୍ରୀ ଭରି ଦୁଃଖିତ ହୁଏ । ଚାହିଁ ଅରଣି ମଧ୍ୟ ସେହି ବନରେ ଏମାନଙ୍କ ଭରଠାରୁ କିଛି ଦୂରରେ କୁଟୀର ବନାଇ ବାସ କରୁଥା'ନ୍ତି ଓ ଏହି ନୂତନ ଦମ୍ପତିଙ୍କର ଜୀବନପଦ୍ଧତି ସେ ବହୁ ମନଯୋଗ ସହିତ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥା'ନ୍ତି । ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ଦୁହେଁଙ୍କର ଯୋଗାଯୋଗ ହୁଏ । ସ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ପଶୁପକ୍ଷୀ ପାଳିଥାଏ ସ୍ଵାମୀ

ସେଗୁଡ଼ିକ ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ଖାଇ ଦିଏ ।
ଲତମଧ୍ୟରେ କେତୋଟି ସନ୍ତାନ ସନ୍ତତି ମଧ୍ୟ
ହେଲେଣି । ସ୍ତ୍ରୀ ପଶୁରେ ସ୍ବାମୀକୁ, “ତମେ
ମୋ ପରି ଫଳ ନ ଖାଇ କାହିଁକି ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ
ପ୍ରତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ହେଉଛ ?”

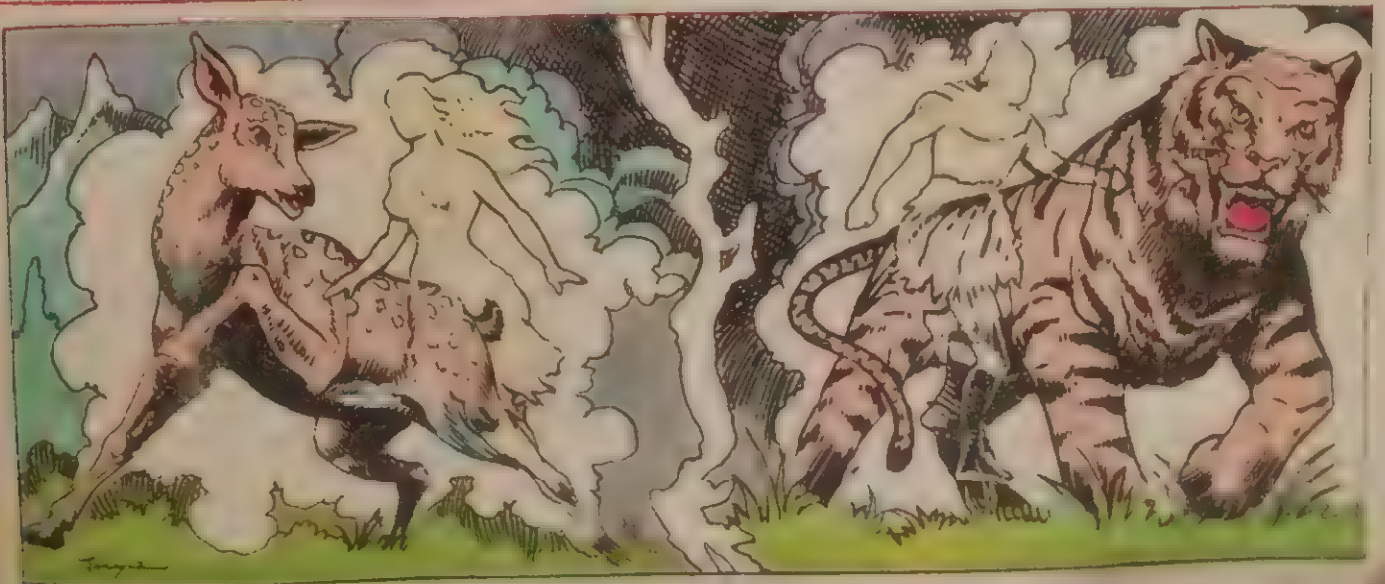
ସ୍ବାମୀ କୁହେ, “ତମେ ଆଜୁ ବରଂ
ମୋ ପରି ମାଂସାହାର କର ।”

ଏହିପରି ଝଗଡ଼ା ହେଉ ହେଉ ସମେ
ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପିଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଥରେ ସେ
ଏତେ ରାଗିଲା ଯେ ହାତରେ ଖଣ୍ଡା ଧରି
ତା’ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମାରି ଦେବାକୁ ଦୌଡ଼ିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ
ବରୁଣ ଭୟରେ ଦୌଡ଼ିଲା । ସ୍ବାମୀ ମଧ୍ୟ
ପଛେ ପଛେ ଦୌଡ଼ିଥାଏ । ସ୍ତ୍ରୀଟି ଦୌଡ଼ି
ଦୌଡ଼ି ଯାଇ ଅରଣି ମୂଳକ ଆଶ୍ରମରେ
ଲୁଚିଗଲା । ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲା
ସ୍ବାମୀ । ଅରଣି ମୂଳ ସ୍ବାମୀକୁ ବୁଝାଇଲେ,
“ତମେ ଦୁହେଁ ଏତେ ଝଗଡ଼ା କରି କିପରି
ସଫାର ଚଳାଉଛ ? ବରଂ ଦୁହେଁ ଅଲଗା

ହେଇଯାଅ ଓ ଦୁଇ ବିପତ୍ତିର ଦିଗରେ
ଦୂଳିଯାଅ । ସେ ଦୁହେଁକୁ କିଛି ପତ୍ର ଦେଇ
କହିଲେ, “ଦୁହେଁ ଦୁଇ ବିପତ୍ତିର ଦିଗରେ
ଯାଅ । ଯେତେବେଳେ ଏ ପତ୍ରରୁ ରସ
ଶୁଷ୍କଯିବ, ସେତେବେଳେ ତମେମାନେ ଏ
ଜଞ୍ଜାଳରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବ ।”

ଅରଣି ମୂଳକ ଆଦେଶ ମାନି ଦୁହେଁ କିଛି
କିଛି ପତ୍ର ଧରି ଦୁଇ ବିପତ୍ତିର ଦିଗରେ
ଗଲେ । ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ରେ ଦୁହେଁ
ପୂର୍ବରୂପ ଫେରି ପାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର
ପିଲାମାନେ ବାପମା’ଙ୍କ ଗୁଣ ସବୁ ପାଇଥିଲେ,
କିଏ ଥିଲା ବାପପରି, କିଏ ବା ମା’ ପରି ।

ଅରଣି ମୂଳ ଏବେ ବୁଝିପାରିଲେ କି
ସୃଷ୍ଟିରେ ଭେଦ ବା ଭଲତାର ଆବଶ୍ୟକତା
ରହିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଣିଷ କରିବାର କ୍ଷେ
ସେ ଜାଣି କଲେ । ସେ ବୁଝିଲେ ଯେ ସମସ୍ତେ
ଶରୀରରେ ମଣିଷ ହେବା ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ,
ଚେତନାରେ ହେବା ଦରକାର ।

ଜାମାତା ନିର୍ବାଚନ

[୪]

ଦୁଇ ମୁଣିଆଙ୍କ ଅନୁମତି ଆଣିବାକୁ ଦୁଇଜଣ ଗ୍ରାମବାସୀ ଚାଲିଯିବା ପରେ ବଢ଼େଣୀ ଯୁବକ ଶକ୍ତଦାସ ଅସୁସ୍ଥ ବାଳକର ଡାକ ଓ ପାଦ ଘସାଉଥି କଲ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ ବାଳକଟି ଆଖି ଖୋଲି କାନ୍ଦଲ ।

ତା'ପରେ ଘର ପଛପଟ ବଗିଚାରୁ ଶକ୍ତଦାସ କିଛି ପତ୍ର ତୋଳି ଆଣି ପିଲାର ମା'କୁ କହିଲ, “ଏଇ ପତ୍ର ପ୍ରାୟ ସବୁଆଡ଼େ ମିଳେ । ଅନେକ ପ୍ରକାର ରୋଗରେ ଏହା ଔଷଧ ପରି କାମ କରେ ।” ଏତିକି କହି ସେ ପତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ମଜକ କିଛି ରସ ବାଳକର ମୁହଁରେ ଦେଲ ।

ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେହିଁ ବାଳକଟି ଉଠି ବସିଲ ଓ ତା'ର ବାପମା'ଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ହସିଲ । ପିଲାଟିର ମା' ଖୁବ୍ ଖୁସି ହେଲ । ସେ ଶକ୍ତଦାସକୁ ପ୍ରଣାମ କରି କହିଲ, “ତମେ

ମନୁଷ୍ୟ ନୁହଁ, ଦେବତା । ଆମେ ଯାହାକୁ ମୃତ ବୋଲି ଭାବିଥଲ ତୁମେ ତାକୁ ଜୀବନ ଦେଇଛ ।”

ଇତିମଧ୍ୟରେ ଗ୍ରାମର ଦୁଇ ମୁଣିଆ ସେଠାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ଆଉ ସବୁ କଥା ଶୁଣି ତମକି ଉଠିଲେ । ତା'ପରେ ଦୁହେଁ ପୁଣି କୁଟନାଦ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲେ ।

ଜଣେ ମୁଣିଆ ଶକ୍ତଦାସକୁ କଠୋର ଭାବରେ ଚାହିଁ କହିଲ, “ଆମ ଔଷଧରେ ସେଉଁ ରୋଗୀ ନ ବଞ୍ଚିଲ ସିଏ ତୁମ ଔଷଧରେ ବଞ୍ଚିଗଲ, ତା'ର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ତମେ ବୈଦ୍ୟ ନୁହଁ ତାଲିକ । ତମେ ମନ୍ଦତନ୍ତ କରି ଗ୍ରାମର ସର୍ବନାଶ କରିବାକୁ ବସିଛ ?”

ଶକ୍ତଦାସ ଶାନ୍ତ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲ, “ମହାଶୟ, ମୁଁ କୌଣସି ତାଲିକ ମାଲିକ

ନୁହେଁ । ଦୁମାଳୟରେ ଥିବା ଜଣେ ମହାନ୍
ତପସ୍ବୀଙ୍କ ପାଖରେ ପିଲାଦିନରୁ ରହି ମୁଁ
ମଣିଷ ହୋଇଛି । ସେହି ମୋତେ ଅନେକ
ପ୍ରକାରର ବଦ୍ୟା ଶିଖାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ସବୁ
କିଛି ଶିଖାଇବା ପରେ ସେ ମୋତେ ଆଦେଶ
ଦେଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ କଥା ଯେପରି ଜୀବନରେ
ମୁଁ ମନେରଖେ ତାହା ହେଉଛି ପରୋପକାର ।
ଆଜି ଆପଣଙ୍କ ଗ୍ରାମରେ ଦେଖିଲି ବାଳକଟିଏ
ମୁକ୍ତ ମୁଖରେ ପଡ଼ିଛି । ତାକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ
ମୁଁ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରି ଓ ସେ ତା’
ସ୍ବାଶ୍ବାକୁ ବଞ୍ଚିଗଲା ।”

“ତମେ ଆମ ଅନୁମତି ବିନା ବାଳକର
ଚିକିତ୍ସା କରିଛ । ତଦ୍ବାସ ଅବଶ୍ୟକ୍ତି ଆମ
ଗ୍ରାମର ଅମଙ୍ଗଳ ହେବ । ଏହି ଅମଙ୍ଗଳରୁ
ମୁକ୍ତ ପାଇବାର ଗୋଟାଏ ମାନ୍ଦ୍ର ଉପାୟ ଅଛି ।
ଅସୁସ୍ଥ ବାଳକର ପିତାମାତା ତୁମକୁ ଛତରେ
ପିଟିବେ । ତମେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛ ?” ବଡ଼
ମୁଖିଆ ପଚାରିଲେ ।

“ଯଦି ତଦ୍ବାସ ଗ୍ରାମର ଅମଙ୍ଗଳ ଦୂର
ହେବ ତେବେ ମୁଁ ସେତକ ସହିବାକୁ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ।” ରାଜଦାସ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

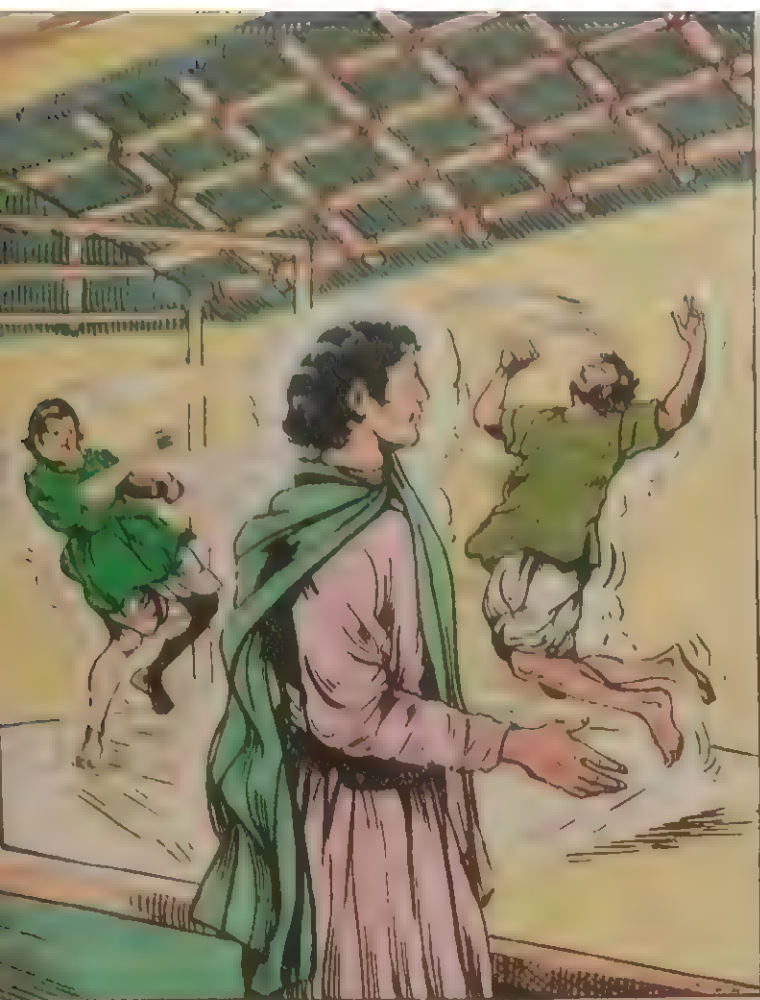
ତା’ପରେ ମୁଖିଆଙ୍କର ଆଦେଶ ପାଇ
ବାଳକର ମାତାପିତା ରାଜଦାସକୁ ଦଶଧର-
ଲେଖାଏ ଛତରେ ଖୁବ୍ ପିଟିଲେ । ପିଠିରେ
ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ତମ ପାଟିଯାଇ ରକ୍ତ ଷରଣ
ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

“ଏବେ ଆମର ଗ୍ରାମର ଅନିଷ୍ଟ ଦୂର
ହୋଇଗଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତମେ ଆମର ଗ୍ରାମ
ଛଡ଼ି ଚାଲିଯାଅ ।” ଦୁଇ ମୁଖିଆ କହିଲେ ।

ରାଜଦାସ କହିଲା, “ମହାଶୟ, ଏବେ
ଆପଣ ମୋ ଦ୍ବାସ ହୋଇଥିବା ଅନିଷ୍ଟ
ଦୂର କରିବାର ଉପାୟ କହିଲେ । ଯଦି ମୁଁ
କାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ତେବେ ତା’ଠାରୁ
ବେତମାଡ଼ ଖାଇବ । ତଦ୍ବାସ ଆପଣଙ୍କ ଗାଁର
କୌଣସି ଅନିଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ । ତେଣୁ
ମୋତେ ଏଠାରେ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ରହିବାକୁ
ଦିଅନ୍ତୁ ।”

ରାଜଦାସର ଉତ୍ତର ଶୁଣି ଦୁଇ ମୁଖିଆ
ବହୁତ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ । ସେମାନେ ତାକୁ

କହିଲେ, “ତମେ ଏଡ଼କ ମୁଣି ଯେ ମାଡ଼ ଖାଇ ମଧ୍ୟ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ?”

“ମହାଶୟ, ମୋର ଏହି ଆଗ୍ରହର କୌଣସି କାରଣ ଅଛି । ସମସ୍ତ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ କହନ୍ତି କି ଅପକାର କରିବା ଲୋକର ମଧ୍ୟ ଉପକାର କରିବା ଉଚିତ୍ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ଗାଁରେ ଏଡ଼େ ମୁଣି ସବୁ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଉପକାରକୁ ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି । ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହି ଅଜ୍ଞାନମାନଙ୍କୁ ସାତ୍ୟାସ୍ୟ କରିବା ମୁଁ ଉଚିତ୍ ମନେ କରୁଛି । ଏମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ମୋର ସହାନୁଭୂତି ଅଛି ।”

ଦୁଇ ମୁଣିଆ ଘରପାରିଲେ ନାହିଁ କି ଉତ୍ତର ଦେବେ । କାରଣ ଏଭଳି ଲୋକ ଯେ

ସ୍ୱପ୍ନାରେ ଅଛନ୍ତି ତାହା ସେମାନଙ୍କ କାହାରେ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସନ୍ଦେହରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ତେଣୁ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ଯିଦ୍ଦି ପାଇଁ ସେମାନେ କହିଲେ, “ତମେ ତୁରନ୍ତ ଏ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯାଅ । ବାସ୍ ଏହାହିଁ ଆମର ଆଦେଶ ।”

ରାଜଦାସ କହିଲା, “ମୁଁ ଏଠାରୁ ଯିବନାହିଁ ।”

“ନ ଯିବ ତ ଆମେ ବଳପୁରକ ଏଠାରୁ ତୁମକୁ ବାହାର କରିଦେବୁ ।” ଦୁଇ ମୁଣିଆ କଠୋର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ ।

ରାଜଦାସ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲା, “ମୁଁ ଯଦି ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ଯାଏ ତ ଠିକ୍ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଆପଣମାନେ ବଳପୁରକ ମୋତେ ଏଠାରୁ ବାହାର କରି ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ କଥା ମନେ ରଖନ୍ତୁ । ମୋତେ ଯଦି କେହି ମାରେ ତେବେ ସେ ମାଡ଼ ପୁଣି ତା’ର ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ମୋତେ ଯିଏ ଧକ୍କା ଦେବ, ସେ ନିଜେହିଁ ପଡ଼ିଯିବ । ମୋତେ ଯିଏ ବନ୍ଧ ଦେବ ସେ ନିଜେ ବନ୍ଧରେ ଘାରି ହୋଇ ମରିବ ।”

ରାଜଦାସର କଥା ଶୁଣି ଦୁଇ ମୁଣିଆ ଘରରେ ଥରି ଉଠିଲେ । ସେମାନେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ଦୁଇ ଯୁବକଙ୍କୁ ଆଦେଶ ଦେଇ କହିଲେ, “ଦେଖୁଛ କ’ଣ ? ମନେହୁଏ ଇଏ ଜଣେ ତା’ର ଧର୍ମ । ଏହାକୁ ଏବେହିଁ ଧରି ଗ୍ରାମରୁ ବାହାର କରିଦିଅ ।”

ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେହିଁ ଯୁବକଦ୍ଵୟ ଆଗକୁ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ରାଜଦାସ ପାଖକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁହିଁ ଛାଟି ହୋଇ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଲେ, ଯେପରି କିଏ ତାଙ୍କୁ ପେଲି ପକାଇ ଦେଲା । ଏ ଘଟଣା ଦେଖି ମୁଖିଆମାନେ ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲେ । ଆଗରୁ ଏହି ଯୁବକକୁ ସେମାନେ ଜଣେ ଭଲ ବୈଦ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯୁବକଟିର କିଛି ମନ୍ଦଗିତି ଅଛି । ସେମାନେ ଛଳନା ଓ କପଟ ଦ୍ଵାରା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କୁ ଠକାଉଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ମନ୍ଦଚର ଶକ୍ତି ନଥିଲା । ଏବେ ରାଜଦାସର ଶକ୍ତି ଦେଖି ସେମାନେ ମନେ ମନେ ଭୟ କଲେ ।

କ'ଣ ଆମକୁ ବଦନାମ କରିବ କୁ ଏ ତାଙ୍କୁ ଆସିବ ?”

“ମୁଁ ଚାଲିକି ଦୁହେଁ । ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର କରିବି ହିଁ ମୋର ଧର୍ମ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କରହିଁ ସେବା କରିବାକୁ ଆସିଛି । ଆପଣଙ୍କ ସେବା ବିନା ଲୋକଙ୍କର ସେବା କରିବା କଠିନ ।” ରାଜଦାସ କହିଲା ।

ରାଜଦାସର ମୁହଁରେ ନିଜର ସେବାକଥା ଶୁଣି ଦୁଇ ମୁଖିଆ ବହୁତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ଓ ରାଜଦାସକୁ ଗ୍ରାମରେ ରହିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲେ ।

ସାନ ମୁଖିଆ କହିଲେ, “କିନ୍ତୁ ମନେରଖ, ଏଇ ଶର୍କରେ ଆମେ ରାଜା ଯେ ଆମକୁ ନ ପରୁର ତମେ କୌଣସି ଲୋକକୁ କେବେ

ଦୁଇ ମୁଖିଆ କହିଲେ, “ଯୁବକ, ଏବେ ତ ଜଣାପଡ଼ିଲା ତମେ ଜଣେ ଚାଲିକି । ତମେ

ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ । କଲେ ଏଠାରୁ ବାହାରିଯିବ ।”

“ଦେଖନ୍ତୁ ଅନ୍ୟକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବେଳେ ମୁଁ କାହାକୁ ପଛରେ କରିପାରିବି ନାହିଁ । ସେଇଭାବେ ମୁଁ ଦେଶର ରାଜାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ନାହିଁ । ତା’ ଛଡ଼ା ଆପଣମାନଙ୍କ କଥାରେ ଯେ ମୁଁ ଚଳିବି ତା’ର କୌଣସି କଲେ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ ।” ରାଜାପତି ଦୂର କଣ୍ଠରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ।

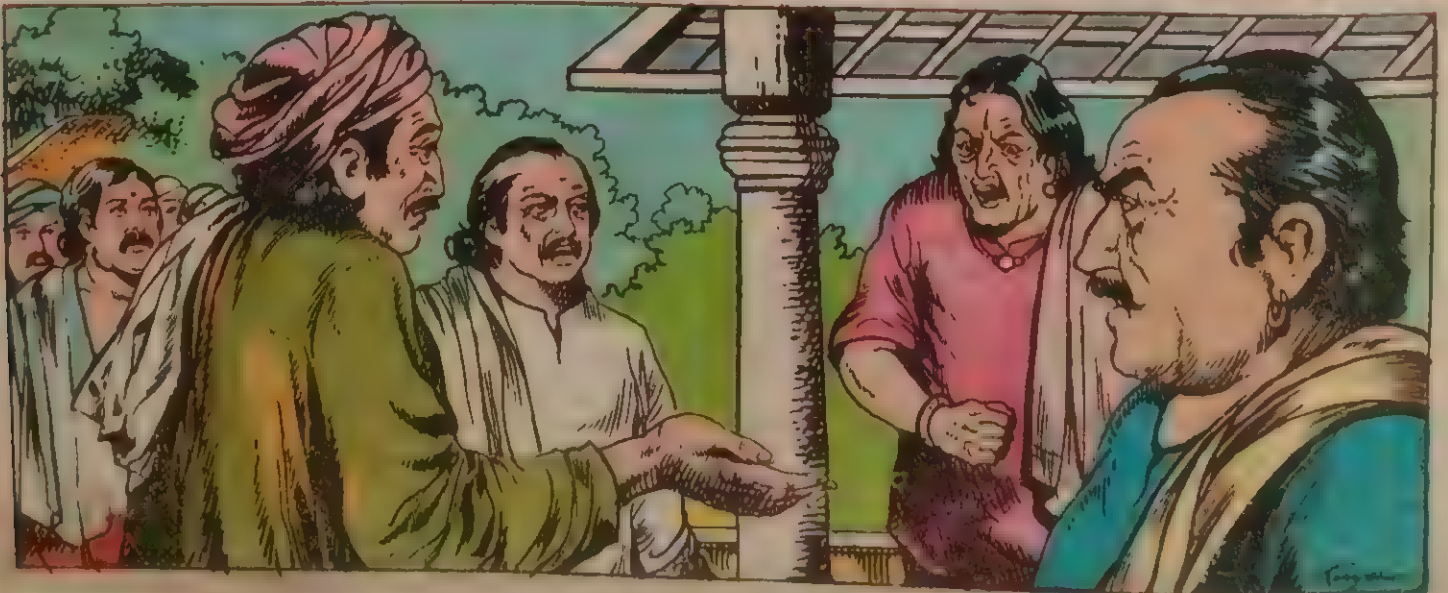
ଟିକିଏ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଦୁଇ ମୁଖିଆ ଲେବଳ ମଧ୍ୟ ହଲାଇ ସମ୍ମତ ଦେଲେ । ଦୁଇ ମୁଖିଆଙ୍କ ଘର ମଝିରେ ଏକ ବଡ଼ ମଣ୍ଡପ ପରି ଥିଲା । ସେହିଠାରେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କର ସଭାସମିତି, ମନ୍ତ୍ରଣା ଇତ୍ୟାଦି ହୁଏ । ସେଠାରେ ଗୋଟାଏ ଛୋଟ ଘର ବନାଇ ଦେଲେ ରାଜାପତି ପାଇଁ ।

ମୁଖିଆମାନେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ଯେ ଲେବଳା ମନ୍ତ୍ରତଳ ଏତେ ଜାଣେ ଅଥଚ

ସ୍ବୟେଶା କରିନାହିଁ ଓ ମନ୍ତ୍ରତଳର କାମ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବ୍ୟବହାର ଅତି ସୁନ୍ଦର ।

ସେଠାରେ ରହିବା ପରେ ମୁଖିଆଙ୍କ କଥା ଅନୁସାରେ ସେ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦୂର କରିବା ଓ ଯାହାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ କୋଡ଼ିଏଟ ବେତମାଡ଼ ଖାଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ ଯାଏ । ଏମନ୍ତ ଦେଖା ପରେକି ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟରେ ରାଜାପତି ପରି ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଆଦର ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଗଲା । ମୋମାନେ ସମସ୍ତେ ମୁଖିଆଙ୍କୁ ଯାଇ କହିଲେ, “ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଯାହା କଥାରେ ବେତମାଡ଼ ଦେବାରୁ ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଲାଗୁଛି, ସେତିକି ଦୟାକରି ବନ୍ଦ କରିନ୍ତୁ ।”

“ତା’ ମାନେ ତମେ ଆମ କଥା ଶୁଣିବ ନାହିଁ ? ସେ ମାନ୍ଦ୍ରୀକ । ତା’ର ସ୍ବାର୍ଥ ଅଛି । ତେଣୁ ମନ୍ଦ୍ରୀକ କଟାଇବା ପାଇଁ ଆମେ ଏପରି କରିଥିଲା । ତମେ ନ ମାର । କିନ୍ତୁ ଦେଶ ନ ମାରିବା ଦ୍ବାରା କ’ଣ ହେଉଛି ।

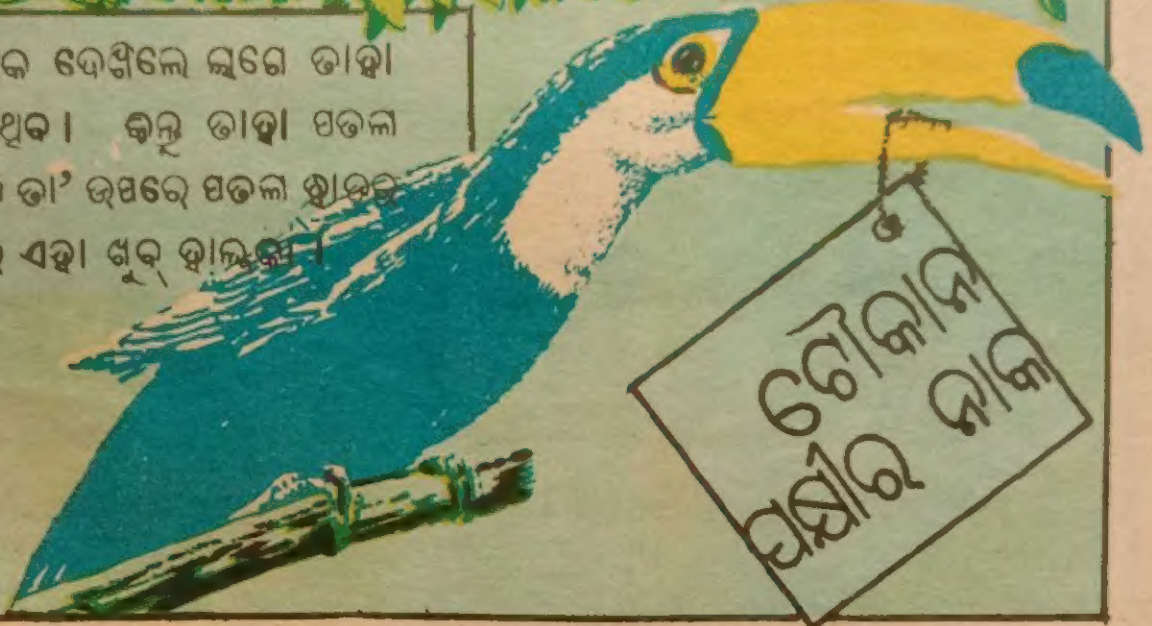
ପ୍ରକୃତିର ବିଧି !

ବାନର ବାନର ମାନବ

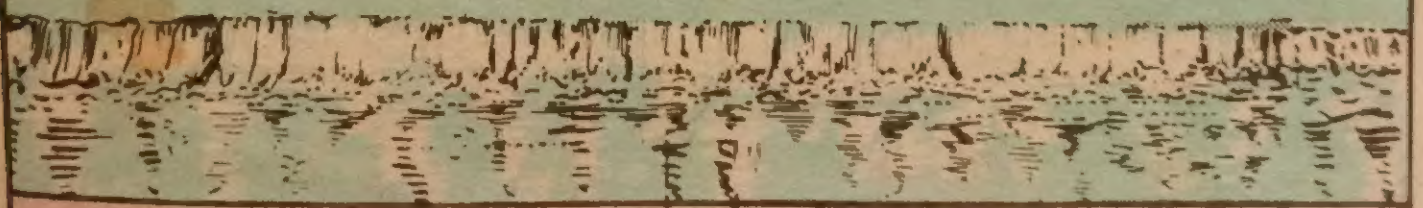

ବାନରଙ୍କର ଲଞ୍ଜି ଥାଏ କିନ୍ତୁ ବାନରମାନବ ବା ଏପ୍ସଙ୍କର ଲଞ୍ଜି ନଥାଏ । ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପ୍ରଭେଦ ହେଉଛି ବାନରମାନବଙ୍କର ହାତଗୁଡ଼ିକ ଶରୀରଠାରୁ ଲମ୍ବା ।

ଚୌକାନ ପକ୍ଷୀର ନାକ ଦେଖିଲେ ଲାଗେ ତାହା ବହୁତ ଓଜନ ହୋଇଥିବ । କିନ୍ତୁ ତାହା ପତଳା ସୁତାରେ ଭୂଣା ପରି ଓ ତା' ଉପରେ ପତଳା ହାତର ଆବରଣ । ପ୍ରକୃତରେ ଏହା ଖୁବ୍ ହାଲୁକା ।

ବରଫାଣ୍ଡରୁ ଦେଶ

ଆଣ୍ଟାର୍କଟିକା ମହାଦ୍ୱୀପ ସବୁକୁ ଘୋଡୁଥିବା ୪୦୦ ମାଇଲ୍ ଲମ୍ବା ବରଫର ପ୍ରାନ୍ତର ପ୍ରକୃତରେ ଭସୁଥିବା ଶେଷ ଶେଷ ବରଫାଣ୍ଡ ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ହୋଇଛି । ଏହା ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ହେବ ।

ଜହ୍ନ ମାୟା

ଆଲୋକ ଓ ଆନନ୍ଦର ମାସିକ ପତ୍ରିକା

- * ଭାରତର ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀମାଳା ସହିତ ନୂତନ କାହାଣୀମାଳାର ଅସୁବ ସମନ୍ୱୟ ।
- * ସରଳ ଓ ସ୍ୱପତ ଭାଷାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ—ଜହ୍ନମାୟା ।
- * ଦ୍ୱାସ୍ୟରସ ସହ ମାନବିକତା ଓ ନୀତିଶିକ୍ଷାରେ ସମୃଦ୍ଧ ପତ୍ରିକା—ଜହ୍ନମାୟା ।
- * ଜହ୍ନମାୟା କେବଳ ଶିଶୁ ବା କିଶୋରମାନଙ୍କ ପତ୍ରିକା ନୁହେଁ, ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ଏହା ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି ।
- * ସାଧାରଣଜନର ଭଣ୍ଡାର—ଜହ୍ନମାୟା ।
- * ଇଂରାଜୀ ଓ ସଂସ୍କୃତ ସମେତ ତେରଗୋଟି ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏ ପତ୍ରିକା ଭାରତର ଏକତାର ପ୍ରତୀକ ।

‘ଜହ୍ନମାୟା’ ପଢନ୍ତୁ ଓ ପଢାନ୍ତୁ ।

ବାର୍ଷିକ ଦେୟ : ଟ ୩୦-୦୦

‘ଜହ୍ନମାୟା’ ର ଗ୍ରାହକ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଆପଣଙ୍କ ସ୍ୱର ଠିକଣା ସହ ମନିଅର୍ଡର ତଳ ଠିକଣାକୁ ପଠାନ୍ତୁ :

ଡକ୍ଟର ଏଜେନ୍ସିଜ୍

ଚନ୍ଦ୍ରମାମା ବିଲ୍ଡିଙ୍ଗ୍,

ବଡ଼ପଲ୍ଲୀ, ମାଡ୍ରାସ-୭୦୦୦୨୭

ଫଟୋ-ପରିଚୟ-ପ୍ରତିଯୋଗିତା: ପୁରସ୍କାର ଟ. ୫୦

ପୁରସ୍କୃତ ପରିଚୟୋତ୍ତ ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୮୭ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ

V. Muthuraman

V. Rajamani

- ★ ଭାରତୀୟ ଚିତ୍ର ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚୟୋତ୍ତ ଦୁଇ ଗୁରୁ ଧାଡ଼ରେ ଲେଖା ହୋଇଥିବ ଏବଂ ଉଭୟର ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଥିବ
- ★ ଜୁଲି ୧୦ ସୁଦ୍ଧା ପରିଚୟୋତ୍ତ ପଢ଼ିବାକୁ ଦରକାର ।
- ★ ସର୍ବାଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ପରିଚୟୋତ୍ତ ପାଇଁ ଟ. ୫୦-୦୦ ପୁରସ୍କାର ପଠାଯିବ ।
- ★ ପରିଚୟୋତ୍ତ ସହ ପ୍ରେସ୍‌କର ନାମ ଓ ଠିକଣା ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡରେ ଲେଖା ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରାମା ପ୍ରଣାମ ପରିଚୟ ପ୍ରତିଯୋଗିତା, ମାଡ୍ରାସ-୬୦୦୦୨୭ ଠିକଣାରେ ଆସିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏପ୍ରିଲ ୮୭ ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଫଳ

ପ୍ରଥମ ଚିତ୍ର : ଦ୍ଵାଦଶ ନିଅସି ନିଅସି ପୋରୁଟି,

ଚିତ୍ର ଚିତ୍ର : ଆମେ ସାବକେଲ୍, ତଡ଼ି ସେଇଟି !

ପୁରସ୍କାର ଚିତ୍ର : ଶ୍ରୀ ନିରଞ୍ଜନ ନାୟକ, ପଣ୍ଡିଚେରୀ ।

ଚିତ୍ର ଚିତ୍ର ଅଭିନେତା; ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଯୋଗୀଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ଜନ୍ମ ମାମୁ

କାଗିଜି ଦେୟ : ଟ. ୩୦-୦୦

ମନୋରମ ପଠାଇବା ଠିକଣା :

ଡିଲ୍ ଟର୍ ଏକେନସିଜ୍, ଗୁଡ଼ାମାମା ବଲ୍‌ଡିଙ୍ଗ୍, ବଡ଼ପଲ୍ଲୀ, ମାଡ୍ରାସ-୬୦୦୦୨୭

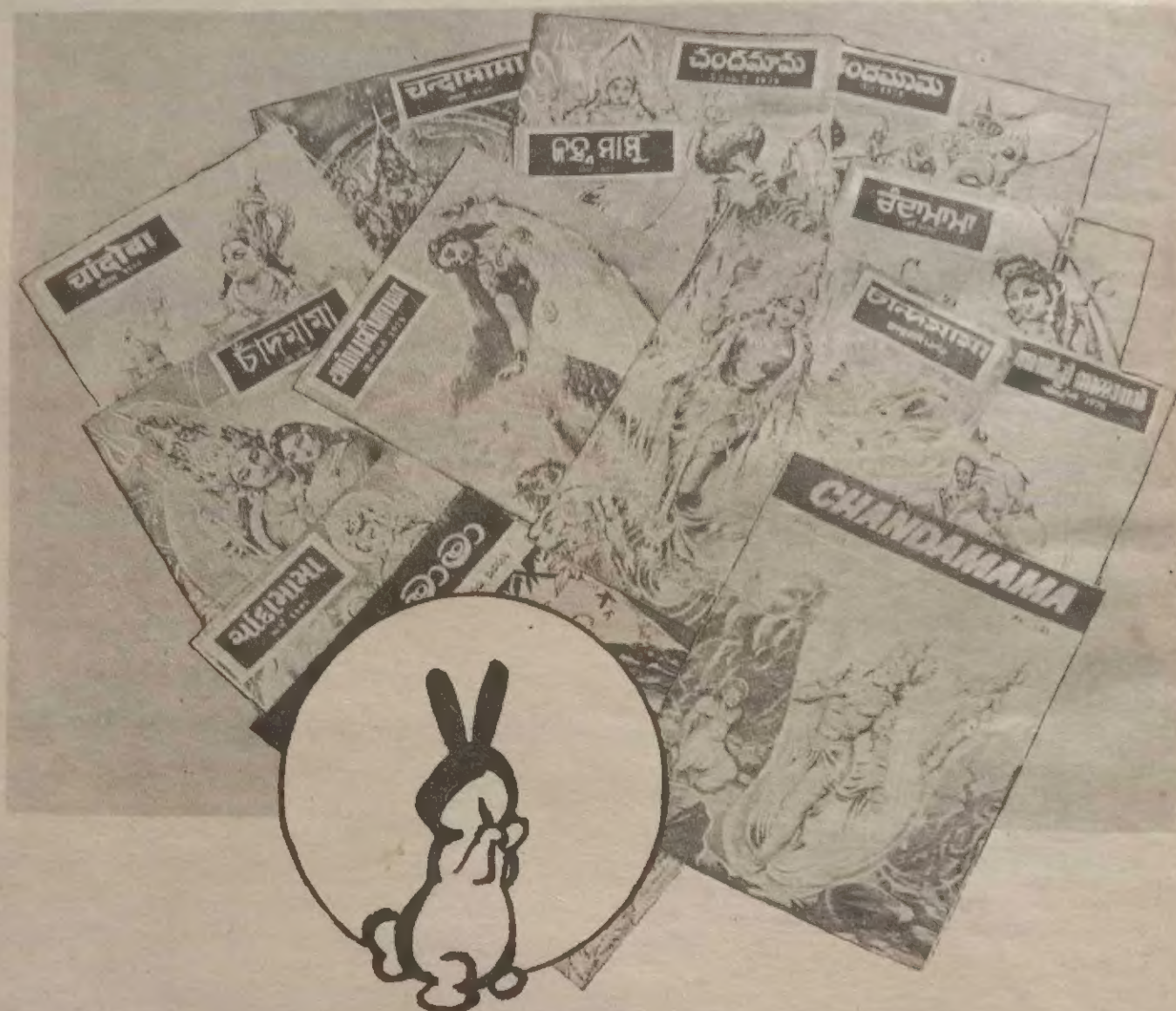
ଅନ୍ୟ ଦେଶ ପାଇଁ ଦେୟ ବକରଣୀ ପାଇଁ ନମ୍ବର ଠିକଣାରେ ଲେଖନ୍ତୁ :

ଗୁଡ଼ାମାମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ, ଗୁଡ଼ାମାମା ବଲ୍‌ଡିଙ୍ଗ୍, ବଡ଼ପଲ୍ଲୀ, ମାଡ୍ରାସ-୬୦୦୦୨୭

Printed by B.V. REDDI at Prasad Process Private Ltd., 188 N.S.K. Salai, Madras 600 026 (India) and Published by B. VISHWANATHA REDDI on behalf of CHANDAMAMA PUBLICATIONS, Chandama-ma Buildings, Vadapalani, Madras 600 026 (India). Controlling Editor: NAGI REDDI.

The stories, articles and designs contained herein are exclusive property of the Publishers and copying or adapting them in any manner will be dealt with according to law.

CHANDAMAMA

It unfolds the glory of India—both past and present—through stories, month after month.

Spread over 64 pages teeming with colourful illustrations, the magazine presents an exciting selection of tales from mythology, legends, historical episodes, glimpses of great lives, creative stories of today and knowledge that matters.

In 12 languages and in Sanskrit too.

Address your subscription enquiries to:

DOLTON AGENCIES 188 N.S.K. ROAD MADRAS-600 026